

**T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji Ana Bilim Dalı**

SİLİFKE MÜZESİNDEN TAŞ PLASTİK ESERLER

Ulus TEPEBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2012

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji Ana Bilim Dalı

SİLİFKE MÜZESİNDEN TAŞ PLASTİK ESERLER

Ulus TEPEBAŞ

Danışman
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2012

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ulus TEPEBAŞ tarafından hazırlanan "Silifke Müzesinden Taş Plastik Eserler" başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından ARKEOLOJİ Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başarılı

Başarısız

Üye

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
(Danışman)

Üye

Doç. Dr. MURAT DURUKAN

Üye

Doç. Dr. Efrumiye ERTEKİN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

Doç. Dr. Nilgün YETİM
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Hayata bakış açısını, çalışma disiplini örnek aldığım ve plastik alanını bana sevdiren Sayın Danışman Hocam Prof Dr. Serra Durugönül'e tezin oluşmasını sağlayan parçaları benimle paylaştığı için ve ayrıca tezin hazırlanma aşamasındaki tüm bilimsel destekleri için minnettarım.

Tezin bütün görsel sunumlarına katılarak benzer örneklerin bulunmasında katkısı olan, ayrıca çalışma ortamını paylaşan Arş. Gör. Deniz Kaplan'a teşekkür ederim.

Tez kapsamında ele alınan parçalar için kaynak önerisinde bulunan ve kaynak paylaşımında çok cömert olan Arş. Gör. Münteha Şahan Dinç'e teşekkürü bir borç bilirim.

Eserlerin araştırma süresince misafirperverliklerini esirgemeyen Silifke Müzesi müdürü Sayın İlhame Öztürk'e ve kaynak araştırmam için İstanbul'da kaldığım Alman Arkeoloji Enstitüsü kütüphanesine ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen başta amcam Mesut Tepebaş ve tüm Tepebaş ailesi fertlerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Silifke Müzesinden Taş Plastik Eserler

Silifke Müzesinden Taş Plastik Eserler adlı bu tez kapsamında Silifke Müzesinde korunan toplam kırk altı adet plastik eser incelenmektedir. Bunlar arasından on beş adeti, daha önceden çeşitli yayınlarda ele alınmıştır. Diğer eserler ise tarafımızca ilk defa, bu tez kapsamında incelenmektedir.

Tez kapsamındaki bütün eserler türlerine göre heykeller, oturan heykeller, torsolar, başlar, ostotek kabartmaları, steller ve diğer kabartmalar üst başlıkları altında gruplandırılmışlardır. Bu çalışma kapsamında ele alınan eserler için ikonografik tanımlamalar yapılmış ve eserin korunma durumu ve sanat unsurlarının mümkün kıldığı oranda, stilistik karşılaştırmalar ışığında tarihleme önerisinde bulunulmuştur.

Yaptığımız incelemeler sonucunda tez kapsamında ele alınan arkeolojik malzeme içerisinde tarihlenebilen en erken örnek, İ.S. 1. yüzyılın ilk yarısı içerisine tarihlenmiştir. Çalışma içerisindeki en geç örnek ise, İ.S. 5. yüzyıla aittir. Eserlerin büyük bir kısmı ise, İ.S. 2. ve 3. yüzyıllara tarihlenirler.

Anahtar Kelimeler: Silifke Müzesi, Plastik, Heykel, Taş Eserler.

ABSTRACT

The Stone Plastical Statuary From the Seleucia Museum

Within the context of this thesis “ The Stone Plastical Statuary from the Seleucia Museum” will be analysed. Fifteen of the fortysix pieces analysed in this thesis, were previously published. The other ones are studied here for the first time.

In this thesis the pieces are classified as statues, seated statues, torsos, heads, ostotekreliefs, stelai and the various other reliefs. Firstly iconographical definitons are undertaken and as far as the condition of the pieces and the artistical features allow, they are analysed and dated stylistically.

As a result of these studies, the earliest example is dated to the first half of 1st century A.D. and the latest example belongs to the 5th century A.D. Most of them are dated to the 2nd and 3rd centuries A.D.

Keywords: Seleucia museum, plastic, sculptor, statues, reliefs.

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.: Bakınız

Der.: Derinlik

Env. Nr.: Envanter Numarası

İ.Ö.: İsa'dan Önce

İ.S.: İsa'dan Sonra

Lev.: Levha

LIMC: Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae

Yük: Yükseklik

LEVHALAR LİSTESİ

Lev. I,a-b	Küçük Herkulaneum Heykeli
Lev.II,a-c	Kıyafetli Kadın Heykeli
Lev. III,a-c	Baş Örtülü Kadın Heykeli
Lev.IV,a-d	Artemis Torsosu
Lev.V,a-d	Chyamyslü Artemis Torsosu
Lev.VI,a-d	Aphrodite Torsosu
Lev.VII,a-d	Knidos Aphrodite'si Torsosu
Lev.VIII,a-d	Amazon Torsosu
Lev.IX	Giysili Torso
Lev.X,a-b	Herme
Lev.XI,a-b	Asklepios Heykeli 1
Lev.XII,a-d	Asklepios Heykelciği 2
Lev.XIII	Dionysos Torsosu
Lev.XIV,a-d	Hermes Richelieu Torsosu
Lev,XV	Genç Erkek Torsosu
Lev.XVI	Kybele Heykeli
Lev.XVII,a-c	Oturan Erkek Heykeli 1

Lev.XVIII,a-b	Oturan Erkek Heykeli 2
Lev.XIX,a-d	Aphrodite Başı 1
Lev,XX,a-d	Aphrodite Başı 2
Lev,XXI,a-c	Aphrodite Başı 3
Lev,XXII,a-b	Baş Örtülü Kadın Başı
Lev.XXIII	Arkaizan Heykel Başı
Lev.XXIV,a-d	Erkek Başı 1
Lev.XXV,a-b	Erkek Başı 2
Lev.XXVI,a-d	Erkek Başı 3
Lev.XXVII,a-b	Erkek Başı 4
Lev.XXVIII,a-b	Erkek Başı 5
Lev.XXIX,a-b	Erkek Başı 6
Lev.XXX,a-c	Başlıklı Baş
Lev.XXXI,a-d	Sakallı Baş
Lev.XXXII,a-c	Erkek Büstü
Lev.XXXIII,a-b	Stilize Baş
Lev.XXXIV,a-b	Ostotek Üzerinde Kadın Maskı
Lev.XXXV,a-b	Kadın Başlı Ostotek Kabartması

Lev.XXXVI,a-b	Erkek Başlı Ostotek Kabartması
Lev.XXXVII	Ostotek'e Ait Bir Sakallı Baş
Lev.XXXVIII	Anne ve Oğul Steli
Lev.XXXIX	Eros Kabartmalı Lahit Parçası
Lev.XL	Athena Steli
Lev.XLI	Hayvanlı Adam Kabartması
Lev.XLII,a-b	Alınlıklı Stel
Lev.XLIII	Haç'lı Mezar Steli
Lev.XLIV	Niş İçinde Adam Steli
Lev.XLV	Asker Steli
Lev.XLVI	Mızraklı Asker Steli

GİRİŞ

Bu tez kapsamında Silifke Müzesinde korunan toplam kırk altı adet plastik eser incelenmektedir. Bunlar arasından on beş adeti, daha önceden çeşitli yayınlarda ele alınmıştır. Diğer eserler ise tarafımızca ilk defa, bu tez kapsamında incelenmektedir.

Tez kapsamındaki bütün eserler türlerine göre heykeller, oturan heykeller, torsolar, başlar, ostotek kabartmaları steller ve diğer kabartmalar üst başlıkları altında gruplandırılmışlardır. Eser için adının, malzeme türünün, envanter numarasının, müzeye geliş şeklinin ve ölçülerinin yer aldığı fişler oluşturulmuştur. Eserlerin detaylı tanımlamaları yapılmıştır. Benzer örnekler üzerinden ikonografik öneriler ve açıklamalar yapılmıştır. Son olarak eserin korunma durumu ve sanat unsurlarının mümkün kıldığı oranda, stilistik karşılaştırmalar ışığında eserler için tarihleme önerisinde bulunulmuştur.

Silifke Müzesinde korunan eserler hakkında ikonografik ve stilistik yorumlar yapılırken Küçük Asya'daki ve Suriye'deki ana ekollerin yaratımı olan heykeltıraşlık eserleri, karşılaştırma örnekleri oluşturduklarından, detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bunun yanı sıra bölge (Dağlık Kilikia) içerisinde olduğu bilinen örnekler için yerel örneklerle karşılaştırmalar yapılarak tarihlemeler önerilmiştir. Benzer örnek bulunamayan eserler ise, tez kapsamındaki tarihlenebilen eserler ile karşılaştırmalar yapılarak tarihlendirilmeye çalışılmışlardır.

Araştırmamız kapsamında bir takım olumsuzluklarla karşılaşmıştır. Burada eserlerin kontekst buluntu olmaması ve birçoğunun buluntu yerlerinin dahi bilinmemesi, çalışmamız kapsamında ele alınan arkeolojik malzemenin tarihlemesinde konteksten faydalanamamamıza neden olmuştur.

I.BÖLÜM(HEYKELLER)

I.1 Heykeller

I.1.1 Küçük Herculaneum Heykeli(Lev.I,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Küçük Herculaneum Heykeli*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr: 25

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksek: *157cm. En:50cm. Der.:41cm.*

Başı ve sol eli dışında tamamen korunmuş, ayakta duran ve cepheden verilen kadın heykelidir. Sağ bacağı hareketli sol bacağı ise taşıyıcı bacaktır. Hareketli olan sağ bacağındaki dizini içe doğru bükmektedir. Sağ kolunu sol omzuna doğru uzatmaktadır. Sol kolunu giysinin altında öne doğru bükümüştür (Lev.I,a).

Bir himation ve bunun altında chiton giymektedir. Ayrıca ayaklarında sandaletleri vardır. Arkadan öne doğru gelen himationun bir kısmı kol üstünde kalın kıvrımlar yapar. Bu kısım kısa, uzun ve dalgalı biçimde heykelin sol yanına dökülmektedir(Lev.I,b). Sağ kolunun dirseğinin altına sıkıştırdığı kumaş, karın üstünde, alt alta üç tane yay şeklinde derin kıvrım oluşturmaktadır. Her ne kadar sağ dizin hareketiyle birlikte kumaşa bir gerilim görülse de bacakların arasındaki kumaş kalın kıvrımlar yapmaktadır. Himationun ince olduğu sağ kol ve sağ diz üzerinden anlaşılmaktadır. Himationun altında yer alan chitonun daha ince bir kumaşa sahip olduğu görülmektedir: Himationun kumaş çanaklarına nazaran, chiton oldukça ince verilmiştir ve sık ve dikey

dökümlü bir kumaşa sahiptir. Chiton ayakları parmaklara kadar kapatmaktadır. Sandaletleri üç kayışın bağlandığı parmakları arasına giren bir işlenişe sahiptir.

Bu şekilde giysiye sahip olan kadın heykelleri Roma döneminde sıklıkla kopyalanır. Bu heykellere Büyük ve Küçük Herculaneum heykelleri adı verilmektedir. Herculaneum adı, aynı kentin tiyatrosunun ön sahnesinde bulunan iyi örneklerden gelmektedir. Bu heykellerin İ.Ö. 300 ve İ.S. 300 yılına kadar kopyalanan örnekleri bilinmektedir. Büyük ve Küçük Herculaneum olmak üzere her iki heykelin de orjinalleri bulunmamaktadır. Orjinaline yakınlık gösteren iyi replikler vardır. Giysi kıvrımlarının işlenişinden dolayı bu replikler erken Hellenistik döneme tarihlendirilmektedir. En erken repliklerde büyük Herculaneum heykelinin başı mantosuyla kapalıyken küçük Herculaneum heykelinin başı açıktır¹. Bu her iki erken replik, Praksiteles veya onun ekolünü ayrıca Lysippos dönemini çağrıştırmaktadır. Büyük ihtimalle orijinalinde bu heykeller, Demeter ya da Koreleri yansıtmaktadırlar². Küçük Herculaneum heykelinin bulunan en eski repliği, Oxford Ashmolean Müze'sinde sergilenmekte olup, giysinin işlenişi, iç giysinin kesimi ve plastik yapısından dolayı İ.Ö. 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir³. Çalık tarafından Silifke Müze'sindeki örneğin orjinalinin ise (İ.Ö. 330-320) Geç Klasik dönemde ortaya çıktığı belirtilmektedir⁴.

Duruş açısından Silifke örneği de Küçük Herculaneum heykelinin bir kopyasıdır. Bu heykel, ilk olarak Kruse'nin çalışmasında ele alınmaktadır⁵. Stilistik olarak

¹ Ayrıca Büyük Herculaneum heykeli, sağ göğsü üzerine düşen himationun parçasını tutmaktadır. Küçük Herculaneum heykeli ise sağ kolunu sol omzuna kadar uzatır ve himation sağ bileğinin üzerinden dökülür. Küçük Herculaneum ve Büyük herculaneum heykeli arasındaki kompozisyon farkı için bkz. Bieber,1962: Fig.1.a.b, Fig.2.a.b.

² Bieber,1962:111-112.

³ Eule,2001:27.

⁴ Çalık,1997: 137.

⁵ Kruse, 1975:81, Kat. No: C 28, Taf. 36.

Silifke örneği Bergama⁶, Argos, Konya ve Kyrene örnekleriyle karşılaştırılmaktadır⁷. Himationun altında yer alan iç kıyafetin yani chitonun, eşit ölçülerde, sıkı ve kaba işlenişi her iki örnekte benzerlik göstermektedir. Ayrıca ayak üzerine düşen himationun şişkin bir kıvrım oluşturması benzer stilistik özellik olarak verilmektedir. Sadece Bergama örneği karın üstünde ve sol üst bacadan bileklere düşen giysinin daha sığ işlenmiş olmasıyla farklılaşmaktadır. Kaba, şişkin giysi kıvrımları ve giysideki hareketlilik aynı çalışmada Argos örneğiyle karşılaştırılmaktadır. Fakat Silifke Küçük Herculaneum heykelinin aksine, Argos örneğinde plastik etki mermerin parlak yüzeyiyle verilmemektedir. Kaidesiyle birlikte Silifke örneğiyle aynı döneme tarihlendirilen Konya örneğinde chitonun monoton olarak işlenmesi söz konusudur, bu kıvrımlar Konya örneğinde biraz daha incedir. Bir diğer karşılaştırma örneği, Kyrene’de bulunan ve Londra Müze’sinde sergilenen portre başından dolayı erken Antonin Dönemi’ne tarihlendirilen eserdir. Silifke örneğiyle chitonun işlenişi açısından benzerlik göstermekle birlikte bu örnekte işleniş Silifke örneğine karşın biraz daha şematizedir. İnce ama yuvarlak sırtlı kıvrımlar parmak uçlarında dökümlü bir görünüm sunmaktadırlar⁸. Ayrıca Çalık tarafından ele alınan Silifke Küçük Herculaneum heykeli, Side’deki bir örnekle karşılaştırılmaktadır. Çalık, Arsan’ın İ.S. 3. yüzyıl önerisini geç bulmakta, Kruse’un tarihlendirme önerisine katılmakta ve heykeli İ.S. 160-180 yılları arasına tarihlendirmektedir⁹.

Bir diğer stilistik karşılaştırma örneği ise Antonin dönemi portresine sahip Ostia’da bulunmuş olan İ.S. 160-180 yıllarına tarihlendirilen Küçük Herculaneum

⁶ Bergama örneği için ayrıca bkz. De Luca,1984:114-115, Kat No: S 37.

⁷ Kruse, 1975: Bergama örneği Kat. No: C 25; Argos örneği Kat. No: C 16, Konya örneği Kat. No: C 29, Kyrene örneği Kat. No: C 30.

⁸ Kruse, 1975: 81.

⁹ Çalık 1997,137. Kat. No: 33; Pla: 17a.

heykelidir¹⁰. Bu heykelde karın üstündeki kıvrım sırtlarının hafif içe doğru katlanması ilk benzerlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca chiton uzun, ince ve derin giysi çanaklarına sahiptir. Bu giysi kıvrımlarının sırtları ise yuvarlaktır.

Bir diğer karşılaştırma örneği Boston Fine Arts Müze'sinde yer almaktadır. Bu eser portre başının stilistik tekniği açısından Erken Antonin dönemine tarihlendirilmektedir¹¹. Özellikle bir birine dikey olarak düşen derin ince yivlere sahip chiton kıvrımları Silifke örneğiyle oldukça benzerdir.

Karşılaştırma örnekleri göz önünde bulundurularak, Silifke Müze'sinde yer alan ve Küçük Herculaneum heykeli olarak adlandırılan heykeli, stilistik özelliklerinden dolayı İ.S. 2. yüzyılın ikinci yarısına ve özellikle İ.S 160-180 yıllarına tarihlendirmek mümkündür.

¹⁰ Bieber,1962: 120, Fig:15a.b.

¹¹ L.D.C., 1934: 75-77.

I.1.2. Kıyafetli Kadın Heykeli(Lev.II,a-c)

Eserin Türü ve Adı: *Kıyafetli Kadın Heykeli*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:26(32)

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik:116cm. **En:** 64cm. **Der.:**46cm.

Ayakta duran bir kadın heykelidir. Heykelin başı, bacakları ve sağ kolu yoktur. Sol kolunun bir kısmı korunmaktadır. Sol ve sağ tarafındaki giysi kıvrımları kırıktır(Lev.II,a).

Heykel cepheden verilmektedir. Üzerinde kalın kumaşlı himation bulunmaktadır. Himationu, sol göğsü belirgin olarak görülecek şekilde sağ omuzundan atmaktadır. Bu kısım kırık olan sol kolun altına girmektedir(Lev.II,b). Giysi heykelin sol kısmında aşağıya doğru kalın kıvrımlar yaparak dökülmektedir. Sol kolunun korunabilen kısmından aşağıya doğru giysisi sarkmaktadır. Göğsünün altından karın bölgesine kadar himation “u” formu şeklinde aşağıya doğru kıvrımlar yapmaktadır. Yer yer bu alanda matkap izleri görülmektedir.

Çalık tarafından ele alınan bu heykel, özellikle oranlarıyla değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeye göre; eser geniş karın bölgesi ve daha dar üst göğüs bölgesine sahip olmasıyla, Asia Minor’da sıkça rastlanan giysili kadın heykellerine benzemektedir. Özellikle karın üstündeki kıvrımların stilistik olarak benzerlik gösterdiği İzmir örneğiyle karşılaştırılmaktadır. Heykel üzerinde matkap işçiliği vardır, matkap

kullanımın abartılı olmadığı giysi anaklarıyla kıvrımlar ayrılmaktadır. Heykel için İ.S. 2. yüzyıl tarihi uygun görülmektedir¹².

¹² alık,1997:144, Kat. No: 42, Pl: 22a.

I.1.3. Baş Örtülü Kadın Heykeli(Lev.III,a-c)

Eserin Türü ve Adı: *Baş Örtülü Kadın Heykeli*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr.: *569(551)*

Müze Geliş Şekli: *Satın alma*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *49cm. En: 17cm. Der.: 12cm.*

Ayakta duran giysili bir kadın heykelidir. Herhangi bir kırık izi ya da aşınma yoktur.

Dik bir vaziyette ayakta duran bir kadını betimlediği göğüslerinin vurgulanmasından anlaşılan heykel cepheden verilmektedir. Oldukça tıknaz bir vücuda sahiptir. Sağ kolunu dirsekten bükerek sola karnının üzerine uzatmaktadır. Sol kolunu da dirsekten bükerek sol üst bacağına koymaktadır. Vücudu tamamen giysinin şeklini almaktadır. Heykel bu işlenişinden dolayı dikdörtgen bir forma sahiptir. Bunun yanı sıra uzuvlarda orantısal bozukluklar söz konusudur. Bu durum ellerde ve ayaklarda dikkati çekmektedir. Eller vücuda göre büyük, bacaklar ise oldukça kısadır.

Heykel kalın kumaşa sahip tek parçalı bir elbise giyinmektedir. Boyunda yuvarlak boncuklardan oluştuğu düşünülen bir kolye taşımaktadır. Giysisi başının üstünden geçmektedir. Heykelin giysinin kıvrımlarında herhangi bir matkap izine ya da kumaşın ayrıntılarını verecek işlenişe rastlanmamaktadır (Lev.III,a).

Heykelin başı giysisine nazaran daha ayrıntılı işlenmiştir. Başı oldukça büyük, yüzü uzun ve dardır. Alın geniştir. Burnu oldukça uzun kalın ve kabadır. Göz çukuruna keskin bir hatla geçiş söz konusudur. Alt ve üst göz kapakları oldukça kalındır.

Bu göz kapaklarının arasında yüze oranla büyük burnun üst kısmına doğru sivrilen ve badem şeklinde olan göz küresi yer almaktadır. Burnun hemen altında yüze oranla oldukça dar ve büzülen dudakları vardır. Çenesi düzdür. Boynu kısa ve kalındır. Heykelin saçları alın üstünde ortadan ikiye ayrılmaktadır. Üçer adet olarak verilen saç telleri sağa ve sola doğru dökülmekte, çene hizasında küt bir şekilde son bulmaktadır. Saç telleri kalındır. Saç tellerinin arası derin matkap çizgilerine sahiptir (Lev.III,c).

Çalık tarafından ele alınan bu parçanın saç ve gözlerindeki işlenişten dolayı Part etkisini barındıran, stilize Doğu Roma eyaleti sanat etkisi taşıdığı önerilmektedir. Ayrıca Thrakia ekolünde de benzer stilistik öğelerin varlığı belirtilmekle birlikte bu parçanın Thrakia ekolünden etkilenen yerel Kilikia üretimi olduğu vurgulanır. Yerel etkilerin kesin tarihlendirmeyi mümkün kılmadığı parçanın İ.S. 1. yüzyıl ve İ.S. 3. yüzyıl arasında üretilmiş olduğu önerilmektedir¹³.

Çalık'ın aynı çalışma kapsamında ele almış olduğu, Misis Yakapınar'da bulunmuş ve Antakya Müze'sinde korunan, İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilen, 18019 envanter numaralı kadın büstü Silifke örneğiyle oldukça benzerdir¹⁴. Fizyonomik olarak her iki örneğin de yüzü uzun ve dardır. Göz kürelerinin göz kapaklarından derin matkap kanalıyla ayrılması ve kaba yarı silindirik buruna sahip olmaları oldukça benzerdir. Kalın saç tellerinin arasında derin matkap kanallarının yer alması bir diğer benzer özellik olarak gösterilebilir. Her iki örneğinde başı örtülüdür. Roma evlilik geleneklerine göre başörtüsü

¹³ Çalık, 1997: 148, Kat. No: 46, Pl:23b.

¹⁴ a.g.e: 263, Kat. No: 190, Pl:95,b.

evlilik seremonisine özgün bir kıyafet olup kadınlığa geçişi ve evli kadını temsil etmektedir¹⁵.

Heykelin özellikle burun ve gözündeki işleniş yine tez kapsamında ele alınan, stilize erkek başı olarak adlandırılan eserle benzerlik göstermektedir (Lev.XXXIII,a). Bu benzerlikler her iki heykelin göz kürelerinin göz kapaklarından derin matkap kanalıyla ayrılması ayrıca kaşların arasından ince bir şekilde başlayıp uca doğru kalınlaşan yarı silindirik kaba buruna sahip olmaları şeklinde özetlenebilir.

Silifke örneğinin Misis örneğiyle karşılaştırıldığında, İ.S. 3. yüzyıla ait, yerel bir heykel olduğu önerilebilir.

¹⁵ La Follette, 2001:54.

II.BÖLÜM(TORSOLAR)

II.1.Torsolar

II.1.1. Artemis Torsosu(Lev.IV,a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Artemis Torsosu*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr: 770

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: 18cm.

Giyisili kadın heykelinin, başı, sağ ve sol kolları dirsek altından, gövdesi ise kasıklarından itibaren kaybolmuştur. Sağ omzu, sol omzundaki giysi kısmı, sağ ve sol göğüs üzerindeki giysi kıvrımları oldukça aşınmıştır.

Kadın heykeli, dolgun vücutludur. Oldukça geniş omuzlara ve vücuduna nazaran kaba kollara sahiptir. Sağ omuz üzerinden sol kalçasına doğru inen kemer, vücudun üst kısmını çapraz bir şekilde sarmaktadır. Göğüs altından ince bir kemer geçmektedir. Kadın heykelinin chiton giyindiği düşünülmektedir. Sağ ve sol omuz üzerinde tutturulmuş chiton boyun altına "V" şeklinde düşerek göğüslerin arasından derin kıvrımlarla akar. Ayrıca omuz üstünden aşağıya doğru kalın sırta sahip kumaş kıvrımları göğüs altına doğru inmekte ve içe kıvrım yaparak ve incelerek göğüs altındaki kumaş bağıyla birleşmektedir. Burada kumaşın derin matkap kanallarıyla işlendiği görülmektedir. Bu durum, göğüslerin oldukça oval ve dolgun bir şekilde görünmesini sağlamaktadır. Sağ

ve sol göğsünün altındaki giysi kıvrımları oldukça derin işlenmiş, kalın sırtlı olup karın üstüne doğru dikey doğrultuda dökülmektedir.

Prusias ve Tepecik arasında yer alan arazide 1948 yılında bulunan bir Artemis torsosu Silifke örneğiyle benzerdir. Bu şekilde giyinen örnekler Avcı Artemis olarak adlandırılmaktadır¹⁶. Sağ omuzdan geçen ince sağrı kemeri, beli saran kemer, boyun altındaki derin “V” şeklindeki giysi katı bu benzerlikler arasında sayılabilir. Silifke örneğinin bu benzerlikler ışığında Avcı Artemis tipini yansıtan bir heykel olduğu önerilebilir.

Stilistik karşılaştırma örneği Sardes kazılarında bulunan Kithara Çalan Mouse olarak adlandırılan eserdir. Eser yüksek kemerli bir peplos giyinmektedir. Göğüs üstünde ve bacaklarının arasındaki giysi kıvrımlarında derin matkap kanalları ve bu kanalların sonlarında derin matkap noktaları bulunmaktadır. Silifke örneğinde göğüs üstündeki ve kemerin altındaki derin ve sık matkap kanalı Sardes örneğiyle benzerdir. Eser derin matkap işlenişinden dolayı İ.S. 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir¹⁷.

Stilistik karşılaştırma ışığında Silifke Artemis Torsosu İ.S. 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlemek mümkündür.

¹⁶ Zeyrek ve Baran-Çelik, 2005: 52, Kat. No: HK 10, Res. 34.

¹⁷ Hanfmann ve Ramage, 1978: 113, Kat. No:129, Fig.261.

II.1.2.Chylamyslü Artemis Torsosu (Lev.V,a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Chylamyslü Artemis Torsosu*

Malzeme: *Beyaz Mermer*

Env. Nr: *1218(1905)*

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *14cm. En: 17cm. Der.: 0,8cm.*

Chiton ve üzerine bir chlamys giymiş olan kadın heykelinin başı, sol kolu omuzdan, sağ kolu ise dirsek altından, gövdesi ise göğüs altından itibaren kırılmıştır.

Oldukça geniş omuzlara sahip olan heykelin vücudunun dış konturu, bel kısmına doğru daralmaktadır. Ayrıca dirseğe kadar korunmuş olan sağ kolundan, kolların orantısız genişlikte ve büyüklükte olduğu anlaşılmaktadır. Hem chlamys hem de chitonun kıvrımları oldukça kalın ve özensizdir. Omuzlarının üzerine almış olduğu chlamys göğüs üstünde bir fibula ile tutturulmaktadır. Chlamysün kıvrımları sağ ve sol omuzdan birbirine paralel bir şekilde ortaya doğru inceleterek akar. Omuz üzerinden başlayan chlamysün ilk kıvrımlarının sırtları yine omuz üzerinde yarım daire şekline sahipken, bunun altında yer alan kıvrımların sırtları oldukça düzdür. Chlamysün altından sağ ve sol göğüs arasından vücudu çarpaz biçimde bölerek geçen, bir kemer görülmektedir. Chiton ise göğsün şeklini almaktadır. Göğüs üzerinde iç içe geçmiş dairesel kıvrımlar görülmektedir. Göğüslerin hemen altında vücudu saran kemer vardır. Oldukça aşınmış olmasına rağmen, heykel sağ omzuna ve sol omzuna düşen kalın iki dalgalı saç buklesine sahiptir.

Artemis torsosu ilk olarak Eğilmez¹⁸ tarafından ele alınmaktadır. Eğilmez Silifke örneğini Madrid Müze'sinde bulunan bir tam plastik Artemis heykeli¹⁹ ile karşılaştırmaktadır. Heykelin Silifke örneğindeki gibi, kısa chiton, himation ve omuzdan atılıp ön tarafta tutturulmuş av yeleği giydiği vurgulanmaktadır²⁰. Silifke örneğinin bu giysi özelliklerinden dolayı kesinlikle bir Artemis heykeli olacağı belirtilmektedir²¹.

Çalık²² tarafından daha sonra ele alınan örnekte öncelikle Eğilmez refere edilir. Ayrıca Honolulu Academy of Arts Müze'sinde yer alan Avcı Diana²³ ile karşılaştırılmaktadır. Tip olarak ve giysi işlenişi açısından Silifke örneğiyle benzer olduğu vurgulanmaktadır.

İkonografik bir diğer karşılaştırma örneği ise Dresden Albertinum Müze'sinde yer alan Artemis Bendis heykelidir. Cepheden verilen heykel ayakta durmaktadır ve başı yoktur ayrıca ayakları sonradan eklenmiştir. Orijinalinin İ.Ö. 4. yüzyıl yerel bir kültürten üretildiği önerilmektedir²⁴. Albertinum Müze'sindeki Artemis Bendis chiton giyinmektedir. Silifke örneğine benzer olarak boyun altında tutturulmuş kıyafetini omuzlarının arkasından atmaktadır. Giysideki ikonografik benzerlikten ötürü Silifke Artemis torsosunun Artemis Bendisi yansıtan bir örnek olabileceği düşünülebilir.

Çalık tarafından eser İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir²⁵.

¹⁸ Eğilmez,1980: 246-247, Kat. no. 73 , Taf. 11a.

¹⁹ Garcia y Bellido, 147, Kat. no 156, Lám. 118.

²⁰ Eğilmez, 1980: 246.

²¹ a.g.e:246.

²² Çalık,1997: 125, Kat. No: 18, Pl. 9b.

²³ Diana: Ormanların ve vahşi yaşamın tanrıçası olan Diana, Yunan tanrıçası Artemis'in avcılarının ve vahşi yaşamın ayrıca kadınların koruyucusudur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nardo, 2002 : 86. Ziegler ve Sontheimer, 1964: 1512.

²⁴ Knoll ve diğ.,1993:22, Kat. No:7.

²⁵ Çalık,1997: 125.

II.1.3.Aphrodite Torsosu(Lev.VI,a-d)

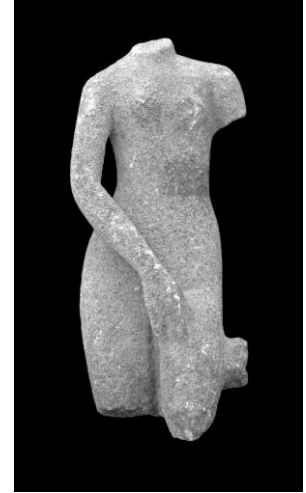
Eserin Türü ve Adı: *Aphrodite Torsosu*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:30(36)

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksek:20cm. **En:** 0,9cm.

Çıplak kadın heykelciğinin, başı boynuna kadar, kolu sol omzunun altından, bacakları sağ ve sol dizlerinin altından kopuktur. Eserin üzerinde yer yer soluk renkler görülmektedir. Sol üst baldırında heykelciğin desteği olduğu düşünülen bir parça vardır.

Sol adımını hafifçe, öne atmış olan heykelciğin, sağ bacağı sabit, sol bacağı ise hareketlidir. Heykelcik, cinsel organını kapatmaktadır. Vücudunun dış konturlarına bakıldığında, alt vücudun üst vücuda oranla daha geniş olduğu farkedilir. Heykelin vücudunda inkarnat detaylarını yansıtacak ayrıntılı bir işleniş söz konusu değildir.

Heykelcik ikonografik olarak Knidos Aphrodite'sinin bir repliğidir²⁶. Antik kaynaklarda adına sıkça rastlanan ve pek çok kopyasının üretildiği bilinen Knidos Aphrodite'sinin orijinali günümüze kadar ulaşmamıştır. Heykelin orijinali Aphrodite Euploia tapınağı için yaptırılmıştır. Heykelin orjinal betimlemesi hakkındaki bilgilere, Knidos'dan ele geçen Caracalla dönemi sikkeleri üzerindeki betimlemelerden ulaşılmaktadır²⁷. Üç boyutlu anıtsal büyüklükte ilk çıplak heykel olması açısından oldukça önemli olan heykelin orjinalinin, Praksiteles tarafından, heykeltraşın kariyerinde üst

²⁶ Çalık,1997: 114, Kat. No: 5, Pl. 3,a.

²⁷ Ajootian,1996: 98.

düzeye ulaştığı İ.Ö. 360-330 yılları arasında üretildiği önerilmektedir. Heykelin orijinalinin sağ elini cinsel bölgesine uzatırken sol dirsekten büktüğü koluyla, kaide üzerine doğru uzanan giysisini tuttuğu düşünülmektedir²⁸. Blinkenberg tarafından, Vatikan ve Roma Müze'lerinde korunan Aphrodite Colonna ve Belvedere Aphrodite'sinin bilinen en iyi iki replik olduğu önerilir²⁹.

Eser orijinal Knidos tipinden daha belirgin bir şekilde çıplaklığını gizlediği sağ eliyle farklılaşmaktadır³⁰. Karşılaştırılabilir ilk örnek Paris Louvre Müze'sinde korunan, Br. 4419 numaralı bronz Aphrodite heykelciğidir³¹. Silifke örneğinde olduğu gibi sağ elini cinsel bölgesinin üstünden sol bacağına doğru uzatmaktadır³². Silifke Müze'sindeki örneğin sol kolu omuz kenarından aşağıya dikey biçimde uzanmaktadır. Kırık olmasına rağmen Silifke örneğinin sol kolunu dirsekten büktüğü ve elinde giysi tuttuğu düşünülebilir.

Karşılaştırılabilir bir diğer örnek ise Delos Müze'sinde yer alan A 4409 numaralı Aphrodite heykelciğidir³³. Bu örnekte sağ kolunu cinsel bölgesinin üzerinden sol bacağına doğru uzatırken sol kolunu dirsekten bükerek elinde giysi tutmaktadır. Özellikle duruş açısından orijinalin aksine aşırı derecede uzatılan kol ve sol bacadaki el, Silifke örneğiyle oldukça benzerdir. Heykel oranlarında doğal anlayışın dışına çıkmıştır³⁴. Çalık tarafından Silifke örneği için Severus dönemi (İ.S.193-235) önerilmektedir³⁵.

²⁸ Havelock,1995: 10-11; Blinkenberg, 1933:10.

²⁹ a.g.e.: 26. Heykelin orijinale en yakın iki farklı tipi için bkz. Colonna tipi için Fig. 1, Belvedere tipi için Fig. 2.

³⁰ Çalık 1997: 114.

³¹ *LIMC II/1*: 155, No: 7; *LIMC II/2*: 156. Çalık 1997:115.

³² Çalık,1997:114.

³³ *LIMC II*, 1, 51, No:396. Marcade, 1969: 35, Pl.46.

³⁴ Çalık,1997:115.

³⁵ a.g.e.: 114.

II.1.4.Knidos Aphrodite'si Torsosu(Lev.VII,a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Knidos Aphroditesi Torsosu*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr:187

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: 36cm. **En:** 17cm.

Çıplak kadın figürünün başı, sağ omzunun altından sağ elinin bileğine kadar kolu, sol kolunun dirsekten sonrası, ayrıca sağ ve sol dizlerinin altından alt bacakları kırıktır. Sol bacağının yanında bir parça görülmektedir. Bu parçanın heykelin desteği olduğu düşünülmektedir. Heykelin sol kolunda yuvarlak bir bilezik görülmektedir.

Sol ayağı hareketli, sağ ayağı ise sabit olan heykelin, hareketinden dolayı sol omzu sağ omzuna göre hafif yukarıdadır. Eserin dış konturları basen bölgesinde kalınlaşmaktadır. Bunun dışında eser ince uzun bir görünüm sunmaktadır. Göğüsleri oldukça belirgin bir şekilde ön plana çıkarılmış olan eserin, inkarnatının detaylı çalışıldığı görülmektedir. Karın üstünde hareketin vermiş olduğu etkiden dolayı bir göbek yağı birikintisi vücuda hafif oval bir görünüm sağlamaktadır. Göbek deliğinin altından itibaren alt vücudun üst vücuda oranla daha kalın olduğu söylenebilir.

Birçok kopyasından bilindiği üzere heykelcik Knidos Aphrodite'si tipindedir ve sol uyluğunda yer alan destekle ön modelden ayrıldığı önerilmektedir; Walters Art Gallery'de bulunan 23.217 envanter numaralı bir örnekle karşılaştırılmaktadır³⁶. Walters Art Gallery'deki Aphrodite örneğinin İ.Ö. 4. yüzyıl Praksiteles orjinalinin İ.Ö. 1. yüzyıl

³⁶ Çalık,1997: 111-112, Kat No: 2. Pl. 1,b; Reeder, 1988: 20, 20.1.

kopyası olduğu önerilmektedir. Sol kolu omzundan hafifçe ayrılmakta, sağ kolunun kırık olmasına rağmen cinsel organı üzerinde parmak izleri yer almaktadır. Arkadan bakıldığında boyun üzerine düşen saçı görölmektedir³⁷. Silifke örneğinde bel ve karın kısmı daha incedir ve bu sebepten dolayı bu tipin daha geç bir üretimi olduğu belirtilir³⁸.

Çalık tarafından heykelin İ.S. 2. yüzyılda üretildiği önerilmektedir³⁹.

³⁷ Reeder, 1988: 20. Fig. 20.1, 20.2.

³⁸ Çalık, 1997: 112.

³⁹ a.g.e.: 112.

II.1.5. Amazon Torsosu(Lev.VIII,a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Amazon Torsosu*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:2873

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksekliği: 20cm.

Belden dizlere kadar korunmuş olan giysili bir torsodur. Chiton giyinmiş olan eserin, giysi altından bakıldığında bacaklarının duruşundan adım attığı anlaşılmaktadır. Bu adım motifine göre torsusunun sol ayağının hareketli, sağ bacağının ise sabit ve taşıyıcı bacak olduğu düşünülmektedir.

Chiton belden kalça kısmına dökülürken, burada genişlemektedir. Bu durum giysinin bel üstünde ya da göğüs altından bir kemer ile sıkıldığını hissettirmektedir. Kalça kısmından üst bacağa inen chiton kıvrımları üst bacağa dökülürken burgular oluşturmakta ve giysiye hareketlilik katmaktadır. Bu kalın kıvrımların uçları, “S” şeklindedir. Vücudun ortasından inen giysi kıvrımları yarım daire şeklindeyken bel ve kalça çevresini saran kıvrımların dikey bir şekilde döküldükleri görülmektedir. Chitonun alt kısmında ise, bacakların arasından dört adet kıvrım dizlere doğru dikey bir biçimde iner ortadaki iki kıvrım biraz daha aşağıda birleşir, sağ ve sol taraftan inen giysi kıvrımları ise dizlere doğru kalınlaşır ve daha kaba görüntü alırlar. Sağ ve sol baldırların üzerindeki kumaş daha ince bir görünümündedir. Chiton özellikle sol bacak üzerinde aşağıya doğru dökülürken “V” biçimini almaktadır. V biçimli kıvrımların sırtları ortadakilere oranla daha incedir. Sağ

bacak üzerinde V biçimli kıvrım tektir. Bu kıvrımın soldakilere nazaran ucu daha sivri ve derindir.

Torsonun giysi işlenişi Amazon örnekleriyle oldukça benzerdir. Özellikle iki baldır üstündeki V kıvrımları ve bacakların arasından dökülen kıvrım, orijinali heykeltraş Polykleitos'a atfedilen Amazon Sciarra⁴⁰ tipini andırmaktadır.

Ayrıca Oxford'da bulunan yaralı Amazon olarak adlandırılan torso⁴¹ Silifke Müze'si örneğiyle oldukça benzerdir. Ayrıca Kopenhag tipi olarak adlandırılan ve orijinalinin Kresilas'a ait olduğu düşünülen Kopenhag Müze'sindeki Amazon heykelinin⁴² kısa chiotunun üzerindeki giysi kıvrımları ikonografik olarak tanımlamada bir diğer karşılaştırma örneği olarak verilebilir.

Sevilla Arkeoloji Müze'sinde korunan, 652 envanter numaralı, Amazon torsosu⁴³ Silifke örneğiyle benzerlik göstermektedir. Torso dizlere kadar uzanan bir chiton giyinir. Üst bacaklarda aşağıya doğru dökülen "V" kıvrımları görmek mümkündür. Kıvrımların sırtları oldukça düzdür. Bacakların arasında aşağıya doğru dökülen iki adet kaba kıvrım yer almaktadır.

Stilistik özellikler, Silifke Müze'si Amazon'unun chitonunun bacaklarda gergin, dolayısıyla ince görünüm kazanırken, bacak arasında kalın kıvrımlarla zıtlık oluşturması sonucunda, heykeli Flavius'lar veya Traianus dönemine İ.S. 2. yüzyılın başlarına tarihlenmemizi sağlar.

⁴⁰ *LIMC* I/1, 625, No: 603. Amazon tipleri için ayrıca bkz. Bothmer,1957:216.

⁴¹ a.g.e.: 219, Kat. No: 71, Pl. LXXXIX Fig 6

⁴² Poulsen,1957:13, Abb. 1.

⁴³ Bellido,1949: 168, Kat. No: 183, Lam 138.

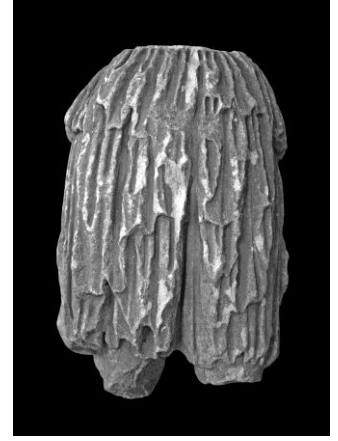
II.1.6.Giysili Torso(Lev.IX)

Eserin Türü ve Adı: *Giysili Torso*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:-

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksek: *58cm.*

Belden dizlere kadar korunmuş olan giysili bir torsodur. Giysisinin kıvrımları oldukça aşınmıştır. İnce kumaşlı bir himation giyindiği anlaşılan eserin, sağ adımını öne doğru attığı görülmektedir.

Diğer giysili torso örneğinde olduğu gibi (Lev.IX,a), chiton belden kalçaya dökülürken üst bacaklara doğru genişlemektedir. Bu eserde kıvrımlar oldukça dökümlü, zengin ve çanaklarının derin işlenmiş olduğu görülür. Yukarıdan aşağıya doğru dökülen kıvrımlar yer yer kesintilere uğramaktadır. Bu kıvrımların altından yeniden giysi kıvrımları oluşmaktadır. Üst bacakta kıvrımların derinliği az, araları daha geniştir. Bu durum giysi kıvrımlarının birbirinin altından çıktığı izlenimini yaratmaktadır (Lev.IX).

Dizlere kadar uzanan kısa giysisi Amazonlara özgü kıyafettir. Nitekim bu giysi at binicilerine özgüdür. Bu sebepten Amazon heykellerinde dize kadar uzanan kısa ince chitonu tipik kıyafet olarak görmek mümkündür⁴⁴.

⁴⁴ Poulsen,1957: 4.

Hellenistik döneme tarihlendirilen Samos buluntusu bir Artemis torsosu⁴⁵ Silifke giysili torsosuyla benzerdir. Zengin kıvrımların üst üste biner şekilde verilmesi ve dizlerin üstünde sonlanması bu iki örnek arasındaki benzerlikler olarak sayılabilir. Samos örneğinin işlenişi daha başarılı olup Giysili Kadın Torsosunun Hellenistik döneme öykünen ve İ.S. 2. yüzyıla tarihlenen Roma kopyası olduğu önerilebilir.

⁴⁵ Horn,1972:Kat. No:86, Taf. 66.

III.BÖLÜM(ERKEK HEYKELLERİ VE TORSOLARI)

III.1.Erkek Heykelleri ve Torsoları

III.1.1Herme(Lev.X,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Herme*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:2873

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri **Yük:**91cm. **En:**19 cm. **Der.:** 16,5cm.

Yüzü oldukça aşınmış bir Herme heykelidir. Cinsel organı ve ayakları stilize olarak betimlenmektedir.

Oval bir yüze ve yuvarlak yüz hatlarına sahiptir. Herme'nin genç birini betimlediği görülmektedir. Üst üste binen rulo halini almış stilize saçları, saç bandının sağ ve sol yanından aşağıya doğru dökülmektedir. Omuzdan itibaren saçlar, dalgalanan iki kalın saç buklesi halini alarak dökülmektedir.

Herme'ler geometrik bir ana kaide üzerinde yükselen antropomorfik başa sahip heykellerdir. Herme heykellerinin kökeni İ.Ö. 7. ve 6. yüzyıla kadar gitmektedir. Omuzlu Herme'ler ve Vücutlu Herme'ler olmak üzere iki ana tipi bulunmaktadır. Çıplak Herme'lerde en geç Erken İmparatorluk döneminden itibaren gövdenin altında ayaklar

verilmeye başlanmıştır⁴⁶. Silifke örneği Vücutlu Herme'ler tipolojisine girmektedir ve ayrıca stilize ayaklarının gövdenin altında verilmesi açısından dikkati çekicidir.

Siebert bu eserin Daidalik Arkaik özellikler gösterdiğini belirtilmektedir. Benzer örnekleri Ephesos fildişi kabartmalarında görülmektedir. Ayrıca Syrakuza ve Samos'da da benzerlerine rastlanılmaktadır. Saçların rulo yapısı ve ayaklar Arkaik döneme, yüzündeki sakalların olmaması, yüzün oval yapısı ve cinsiyet belirsizliği ise Roma dönemine özgüdür. Roma döneminin Arkaistik bir örneği oluşturan Herme'nin Kıbrıs ya da İonia kökenli olduğu öne sürülmektedir⁴⁷.

⁴⁶ Wrede, 1985:2.

⁴⁷ Siebert, 1982: 275-277.

III.1.2.Asklepios Heykeli 1 (Lev.XI,a-b)

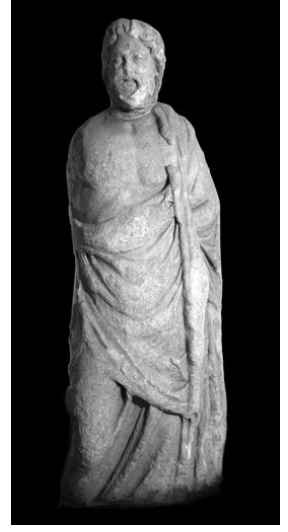
Eserin Türü ve Adı: *Asklepios Heykeli 1*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr: *27(33)*

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *127cm. En: 47cm. Der.: 29cm.*

Ayakta duran giysili bir erkek heykelidir. Sağ kolu ve ayakları kırıktır. Kafasının sonradan eklenmiş olduğu görülmektedir. Başında, yüzünde ve saçlarında aşırı derecede aşınmalar söz konusudur.

Heykel giysisi altında kalan sol elini beline koymuştur. Heykelin sağ bacağı hareketli, sol bacağı ise sabittir. Sağ bacağı bükerek hafifçe öne ve yana doğru koymaktadır.

Heykel sol omuz haricinde, üst vücudu açıkta bırakacak şekilde bir himation giymektedir. Sırtından dolanan himationu karın üstünü kapatmaktadır. Buradan heykelin sırtını dolanan kumaş, sol omuzundan aşağıya bacaklarına kadar dökülmektedir. Karın üstünde alt alta büyük kıvrımlar yapmaktadır. Dizin hareketinden dolayı bacakların arasında üç adet gergin kumaş kıvrımı görülmektedir. Karın üstündeki ve bacakların arasındaki kıvrımlara nazaran omuzdan inen kıvrımlar daha dökümlüdür.

Heykelin uzun ve ince, ayrıca saçlı ve sakallı, bir başı vardır. Saçları bukleler halinde ensesine kadar uzanmaktadır, ancak yine de kabarık değildir.

Heykelin başının gövdeye ait olup olmadığı kesin değildir. Ancak başın gövdeye nazaran daha ince olması Lysippos geleneğini yansıtmaktadır⁴⁸.

Heykelin Çalık tarafından Asklepios'un Anzio tipine girdiği önerilmektedir. Bu isim Anzio'daki Roma villası buluntularından gelmektedir⁴⁹. Anzio tipinde himation karın üstünü sarmaktadır⁵⁰.

Karşılaştırılabilir ilk örnek Ashmolean Müzesi'ndeki aynı duruşa sahip olan heykeldir⁵¹. Silifke örneğine benzer şekilde, himationun karnın üst tarafını sararak arkaya doğru dolandığı sol omuz üzerinden bükülen dirseği tamamen kapatarak aşağıya döküldüğü görülmektedir. Sağ üst bacadan sol diz üstüne doğru giysi yukarıdan aşağıya doğru akarak oval bir görünüm oluşturmaktadır.

Bir diğer karşılaştırma örneği Roma Kapitol Müze'sinde yer alan 659 nolu bronz heykelciktir⁵². Silifke örneğine benzer olarak karın üstünü saran himation sol omuz üstünden öne doğru atılmaktadır. Stilistik olarak başka bir karşılaştırma örneği İstanbul Arkeoloji Müze'sinde yer almaktadır. Vücut ve giysinin işlenişi benzerdir⁵³.

Heykel Çalık tarafından İ.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir⁵⁴.

⁴⁸ Çalık, 1997: 162, Kat. No: 64, Pl. 32b.

⁴⁹ a.g.e.: 162.

⁵⁰ *LIMC II* 1981: 868.

⁵¹ Çalık, 1997: 163. *LIMC II/1*, 1981: 868, Kat. No: 139.

⁵² Çalık, 1997: 163. *LIMC II/1*, 1981: 878. Kat. No: 136.

⁵³ a.g.e.: 163.

⁵⁴ Çalık, 1997: 163.

III.1.3.Asklepios Heykelciği 2 (Lev.XII,a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Asklepios Heykelciği 2*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr: *24*

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *24.5cm. En:17cm.*

Yaşamsal boyuttan küçük olarak çalışılmış bu eser, ayakta duran, sağ kolunu vücudunun yanından aşağıya doğru uzatan, sol kolu ise dirsekten hafifçe bükülmüş ve elini sol kalçasına uzatmış giysili bir erkek heykelidir. Başı, sağ dirsek altından kolu, ayrıca giysisinin sol üst bacağı sol kısmındaki kıvrımları, sağ ve sol ayakları üst bilekten itibaren, kırıktır (Lev.XII,a).

Eserin omuzlarında bir hareketlilik görülmemektedir. Sağ kolunu dikey bir şekilde aşağıya uzatmaktadır. Sol kolunu kalça üstüne kadar uzatmaktadır ve sol eli bilekten itibaren giysisini altından görünmektedir. Elinde yuvarlak bir cisim tutmaktadır. Giysi altından görülen sağ bacağı hareketlidir. Sol ayağının hareketsiz ve taşıyıcı ayak olduğu görülmektedir.

Kaba kıvrımlara sahip bir himation giymektedir. Sağ koltuk altına sıkıştırılmış, göğüs altından geçen ve sol dirseği üzerinden sırtta uzanan ayrıca sırt bölgesini dolanan himation, sol omuz üzerinden kalın ve şişkin kumaş kıvrımları yaparak sol el bileğine doğru düşmektedir (Lev.XII,a-b).

İkonografik tanımlamada başın ele geçmediği örneklerde eserin giysi betimlenmesinden faydalanılmaktadır. Göğüs altından geçen ve heykeli saran himation, heykelin Asklepios olarak tanımlanmasını sağlamaktadır⁵⁵. Ana modelin Giustini tipini oluşturduğu bu örneklerin İ.Ö. 4. yüzyılın başlarında üretilmiş olduğu düşünülmektedir⁵⁶.

Çalık'a göre Silifke örneği Giustini ve Atina-Macerata tipini yansıtmaktadır. İki tip arasındaki farkı Meyer şöyle yorumlar: Macerata tipinde himationun yapısında sol dirsek üzerinden atılan giysi kıvrımı izleyici tarafından görülmez. Giustini tipinde ise sol dirsek üstünde bu kıvrımlar mevcuttur. Her iki tipte de himation sol dirseği sarmaktadır⁵⁷. Heykelciğin sol elinde bir yılanlı asa tutabileceği önerilmektedir. Sol elinde yuvarlak bir nesnenin tıbbi bir reçete olduğu belirtilir⁵⁸. Atina Macerata tipiyle⁵⁹ benzer olarak Silifke örneğinin karın üstünde alt alta üç adet kıvrım bulunmaktadır. Himation göğsün hemen altından geçmektedir.

Stilistik olarak karşılaştırılabilir ilk örnek Selçuk Efes Müze'sinde yer alan Asklepios heykelciği torsosudur. Heykel Giustini Berger IIIA tipinin Amelung tipine girmektedir. Heykel yüzeyindeki parlatma ve matkap işçiliğinden dolayı İ.S 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir⁶⁰. Silifke örneği Efes örneğindeki benzer şekilde yüzeyinde parlak işçiliğe sahiptir. Fakat özellikle Efes örneğinin karın üstündeki kıvrımları farklıdır. Efes örneğinde karın üstündeki oval giysi kıvrımlarının sırtları daha yuvarlak ve kıvrımların içleri daha derin işlenmiştir. Silifke örneğinde kıvrımların sırtları ise ince ve giysi kıvrımlarının çanakları daha sığdır.

⁵⁵ Giuliano, 1981: 324, Çalık 1997: 158. Neugebauer, 1921: 5.

⁵⁶ Neugebauer 1921: 4.

⁵⁷ Çalık, 1997: 157-158, Kat. No: 59, Pl. 30a.

⁵⁸ a.g.e.: 158.

⁵⁹ Athen Macerata tipinin görseli için ayrıca bkz. Meyer, 1988:Taf 18 ,2. Athens Macerata tipinde altı replikten Silifke örneğine en yakın örnek Macerata heykeli olarak adlandırılan Urbs Salvia'da bulunmuş olan heykeldir.

⁶⁰ Aurenhammer, 1990, 49, Kat. No: 25, Taf. 19a.

Stilistik açıdan bir diğer karşılaştırma örneğini ise Efes Müzesi'nde korunan Asklepios heykelciği torsosu sağlamaktadır. Bu heykelcik de Typus Giustini Berger III A Amelung tipine girmektedir. Dış yüzey düzenli bir biçimde parlatılmıştır. İ.S. 2. yüzyılın sonlarına tarihlendirilmektedir⁶¹. İlk örneğin aksine matkap kanallarının derin olmadığı görülmektedir. Karın üstündeki derin giysi çanakları çözülmeye başlamaktadır. Uçları vücuda doğru oval bir şekilde kapanmaz. Giysinin ana zemini üzerinde hafif hacimli verilmektedir. Ayrıca Silifke örneğiyle oldukça benzer olarak oval kıvrımların sırtları oldukça incedir.

Karşılaştırma örneklerinin ışığında Silifke'de bulunan Asklepios heykelciği torsosu İ.S. 2. yüzyılın son çeyreğine tarihlenebilir.

⁶¹ Aurenhammer, 1990: 50, Kat. No: 26, Taf. 19c.

III.1.4.Dionysos Torsosu(Lev. XIII)

Eserin Türü ve Adı: *Dionysos Torsosu*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:32(38)

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri **Yük:**44.5cm. **En:**23cm. **Der.:** 17cm.

Bacakları kolları ve başı kırık olan bir erkek torsosudur. Bacaklarının sadece üst baldır kısmının korunmuş olduğu görülmektedir. Cinsel organı ve postu aşınmıştır.

Heykel cepheden verilmektedir. Bacaklarının korunabilen kısmından, sol bacağı öne attığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte sol bacağı hareketli, sağ bacağı taşıyıcı ve sabittir.

Heykelin kaslarının işlenişinde ayrıntıya rastlanılmaz. Buna karşın, kas geçişleri yumuşak hatlara sahiptir. Postun açık bıraktığı sol göğüs yumuşak bir görünüme sahiptir. Bacaklardan leğen kemiğine geçişi de oldukça yumuşaktır. Sağ omuzundan atılarak üst vücudun sol tarafını saran ve kapatan bir hayvan derisi giymektedir. Bu hayvan postunun ayak kısmı sol üst baldırına doğru uzanmaktadır.

Çalık, bu eserin Praksiteles'in yaptığı Yaslanan Satyr'in bir kopyası olduğunu önermektedir. Üstündeki derinin benzerliğinden dolayı Louvre Müze'sindeki örneklerle karşılaştırılmaktadır⁶².

⁶² Çalık,1997: 174- 175, Kat. No:79, Pl. 40a.

Satyr ikonografisinin dışında eser için farklı ikonografik köken önerisinde bulunulabilir. Antik dönemde deri giyen Dionysos heykelleri de bilinmektedir. Roma Therme Müze'sinde korunan, Hadrian Villasında bulunmuş bir klasistik Dionysos heykelinde derinin benzer şekilde vücudu sardığı görülmektedir. Heykel ayakta dururken vücudu hafif sola doğru dönmektedir. Bu duruşla birlikte vücuttaki hareketlilik heykelin İ.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmesini sağlar. Geniş omuz, oldukça hacimli kaslar ve duruş şeklinin vücut ritmine kattığı etkilerden dolayı, eserin Erken Klasik dönem heykellerine öykünen bir yapısı olduğu belirtilmektedir⁶³. Sol omuzundan attığı derinin hayvanın ayağından yüzülen kısmı Silifke örneğinden farklı olarak hemen sol üst bacağa doğru uzanmaktadır.

Heykel Çalık tarafından vücudun parlatılması ve derinin şeklinden dolayı İ.S. 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir⁶⁴.

⁶³ Zanker,1974: 103, Kat. No:5. Abb. 77/2.

⁶⁴ Çalık, 1997: 175.

III.1.5.Hermes Richelieu Torsosu(Lev. XIV,a-d)

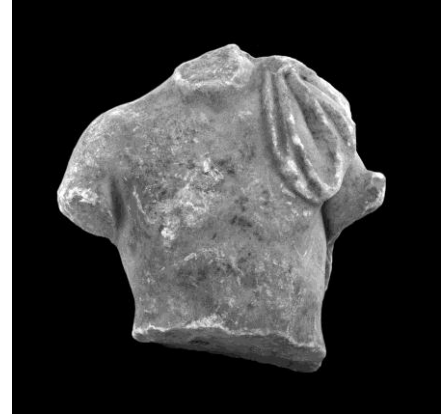
Eserin Türü ve Adı: *Hermes Richelieu Torsosu*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:1973

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksek: 20cm.

Başı, dirsek üstüne kadar kolları ve belden aşağısı kırık olan, sol omzuna giysi atmış bir erkek torsosudur.

Heykel sağ tarafına doğru hafif eğilmektedir. Bu duruşla birlikte sağ omzu sol omzuna göre daha alçakta kalmaktadır. İki kolu da vücuda yapışık şekilde aşağıya doğru uzanmaktadır. Heykelin inkarnatı detaylı çalışılmamıştır.

Eserin giysisi sol omzu üzerinde, önde oval bir biçime toplanmaktadır. Buradan arkaya doğru uzanan giysi sırtın sol tarafını kaplamaktadır. Geniş çanaklara sahip olan giysi, cepheden ve profilden kaba bir görünüm sunmaktadır. Çıplak ancak sol omzuna doğru sarkıp arkadan uzanarak eli saran giysiye sahip bu tip Hermes Richelieu, tipi olarak adlandırılmaktadır. Bu tipte, burada olduğu gibi sol omza chylamys atılmaktadır⁶⁵. Silifke örneğinin de Hermes Richelieu tipinin bir repliği olduğu düşünülmektedir.

Hermes Richelieu heykellerinin orijinali İ.Ö. 4. yüzyıla kadar geri gider, hatta öncesine, Polykleitos'a uzandığı düşünülmektedir. Hermes Richelieu tipine en iyi örnek

⁶⁵ Ridgway,2000:242.

Paris Louvre Müze'sinde bulunan MA 573 numaralı heykeldir. Heykel Antoninler döneminin kopyasıdır⁶⁶. Paris ve Silifke örneklerinde omuzdan atılan giysinin sol göğsü kapladığı ve sol üst kol ve omuzdan arkaya doğru sarktığı görülmektedir.

Bir diğer karşılaştırma örneği Ny Carlsberg Glyptotek'de yer alan 2570 envanter numaralı büstdür. Büst İ.Ö. 4. yüzyıl orjinalinin İ.S. 2. yüzyıl kopyasıdır⁶⁷. Silifke örneğine benzer şekilde omuzdan atılan giysi sol kol üstünü sarar ve sol göğüs üstüne dökülür. Burada giysi oval bir biçimde açılmaktadır. Giysinin göğüs üstüne sarkan kısmının açılmasının sebebi omuza takılan broştur. Giysinin sivri kıvrımı iki adet derin ve geniş kıvrım çanağı oluşturmaktadır. Giysi oldukça hacimli ve kaba görünüm sunmaktadır.

⁶⁶ LIMC V/1, 1990: 367, Kat. No: 946a.

⁶⁷ a.g.e.: 367, Kat. No: 948a.

III.1.6.Genç Erkek Torsosu(Lev.XV)

Eserin Türü ve Adı: *Genç Erkek Torsosu*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:*31(37)*

Müze Geliş Şekli:-

Eserin Ölçüleri **Yük:***34cm.* **En:** *25cm.* **Der.:** *21cm.*

Üst bacaklarından göbek deliği kısmına kadar korunabilmiş bir erkek torsosudur. Cinsel organı kopuktur. Eserin sol bacağı hareketlidir. Sağ bacağı ise taşıyıcı bacak rolünü üstlenmektedir. Bu duruşundan dolayı sağ kasık çizgisi biraz daha yukarıda kalmaktadır. Oldukça ince vücut hatlarına sahiptir, kas geçişleri yumuşaktır. Karın üzerinde cinsel organa kadar uzanan bir yağ birikintisi vardır. Vücudun bu bölümü, leğen kemiği ve bacaklardan hafif bir geçiş yaparak çizgisel bir biçimde ayrılmaktadır.

Çalık tarafından ele alınan torsonun genç bir oğlanı tasvir ettiği, düz ve etli işlenişinden dolayı Eros Cupid yada Putto heykeline ait olabileceği belirtilmektedir⁶⁸. Ancak ikonografik tanımlamada farklı örnekler de bulunmaktadır: Braun kenti Anton Ulrich Müze'sinde yer alan; İ.S. 1. yüzyılın sonlarına tarihlenen Çocuk Dionysos⁶⁹ ve Çocuk Herakles⁷⁰ heykelleri.

Hernekadar heykel atributlarıyla birlikte 1 korunamamış olsa da Silifke genç erkek torsosunun çocuk Dionysos ya da Herakles heykeline ait olabileceği düşünülebilir. Her iki örnekte de Silifke torsosuna benzer olarak adım motifi görülmektedir. Kısa dar ve

⁶⁸ Çalık 1997: 180. Kat. No: 86.

⁶⁹ Goette 1984: 723; Kat. No:7, abb. 9a-b.

⁷⁰ a.g.e. : 725, Kat. No:8, abb. 10a-b.

toplulu vücut yapısı bir diğerk özellik olarak dikkati çekmektedir. Leğen kemiklerindeki geçişlerin Silifke genç erkek torsosunda daha kalın ve derin bir çizgiye sahip olduğu görölmektedir.

Heykel yüzeyindeki parlaklıktan dolayı İ.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir⁷¹.

⁷¹ Çalık,1997:180.

IV.BÖLÜM(OTURAN HEYKELLER)

IV.Oturan Heykeller

IV.1.1.Kybele Heykeli (Lev.XVI)

Eserin Türü ve Adı: *Kybele Heykeli*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr: *2804*

Müze Geliş Şekli: *Satın Alma*

Eserin Ölçüleri: *Yük: 35cm. En:30cm. Der.:27cm.*

Aslanlı tahtta oturan ve cepheden verilen Kybele heykelidir. Baş, kolları ve eli kırıktır. Tahtın sağ ayağındaki aslanın yüzü oldukça aşınmıştır. Bu tahtın her iki yanında aslanlar bulunmaktadır. Ayrıca tahtın kaidesinde yazıt yer almaktadır. Heykel sağ ayağını hafif öne atmıştır. Sol ayağı ise geriye doğru çekmektedir.

Himation, üst vücuttan ayak bileklerine kadar uzanır. Himation üst vücutta göğüs altında sıkılmakta, karın üstünde hafif kıvrımlar yapılarak açılmaktadır. Himationun bir parçası, sağ baldır üzerine ve sola doğru atılmaktadır. İki bacağı arasında, dizin hareketinden dolayı, himation üç kalın kıvrım yapmaktadır ve buradan sol dize ulaşmaktadır. Sağ ayağının üzerinde daha ince kumaşa sahip olduğu anlaşılan chitonu görünmektedir.

IV.2.Oturan Erkek Heykeli 1 (Lev.XVII,a-c)

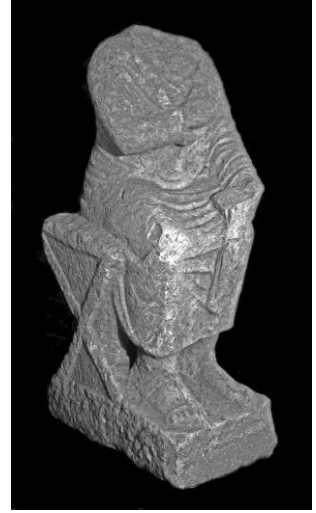
Eserin Türü ve Adı: *Oturan Erkek Heykeli 1*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *1137*

Müze Geliş Şekli: *Sömek Köyü'nden getirilmiş*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *102cm. En:40cm.*

Eserin başı ve sol eli dirsekten itibaren kırıktır. Sağ dizin oldukça aşınmış olduğu görülmektedir.

Çarpaz ayaklı taburede oturan bir erkek betimlenmektedir. Heykel giysisi bir himationdur ve sandalet giyinmektedir. Sağ kolunu dirsekten bükerek eliyle, sol omzundan sarkan himationunu tutmaktadır. Himation ayak bileklerine kadar heykelin tüm vücudunu sarmaktadır (Lev.XVII,a). Sol omzu üzerine attığı himationu sol kolunun üzerinden dolanarak, dizin üzerinden bacaklarının arasına dökülmektedir (Lev.XVII,b).Giysi omuzda, karın üzerinde ve bacakların arasında kalın kıvrımlar oluşturmaktadır. Sol kol ve sağ diz üzerinde ise gergin bir haldedir. Heykelin sırtında giysi oldukça kaba işlenmiştir (Lev.XVII,c).

Çalık tarafından ele alınan parçanın, Dağlık Kilikia bölgesinin yerel zenginleri, rahipleri tarafından yaptırılmış olan yerel tekniklere ve stilistik özelliklere sahip eser olduğu belirtilmektedir⁷². Bu şekilde oturan vaziyette işlenen yerel eserlerin ölü gömme kültürüyle bağlantısı bulunmaktadır. Silifke Müze'sinin bahçesinde bulunan çarpaz ayaklı

⁷² Çalık, 1997: 222. Kat. No: 136, Pl. 68b.

sandalyede oturan heykel bulunmaktadır⁷³. Çarpaz ayaklı sandalye soyluluk ifadesini taşımaktadır⁷⁴. Oturan adam heykelinin de çarpaz ayaklı sandalyede oturduğu görüldüğü için bu heykelin soylu birine ait olduğu önerilebilir.

Özellikle Dağlık Kilikia bölgesinde yerel stilistik ve ikonografik özelliklere sahip oturan heykeller karşılaştırma örneği olarak değerlendirilebilir. Bu eserlerin birçoğu bugün Silifke Müzesi'nin bahçesinde sergilenmektedir.

Tarihlendirme ögesi olarak stilistik ilk karşılaştırma örneği Çaltıbozkır/Yeniçikti'da bulunmuş olan "Tahtta Oturan Adam Heykeli"dir⁷⁵. Eserin omuzlarından aşağıya dökülen giysisinde düz geniş ve kaba giysi kıvrımları görülmektedir. Bir diğer karşılaştırma örneği Sarıveliler'de bulunmuş olan "Çarpaz Ayaklı Sandalye'de Oturan Kadın Heykeli"dir⁷⁶.

Dağlık Kilikia bölgesindeki kabartmalarda da oturan heykel betimlemelerine rastlamak mümkündür. Canbazlı'da bulunan Oturan Adam Heykeli kabartması buna örnek olarak verilebilir. Bu kabartmanın giysilerindeki kıvrımlar da Oturan Adam heykeliyle oldukça benzerdir. Oldukça kaba ve düz giysi kıvrımı sırtlarının arasında derin matkap oyukları dikkati çekmektedir.

⁷³ Durugönül,2003: 108, Kat. No: 2.

⁷⁴ a.g.e.: 117.

⁷⁵ Durugönül,2003: 108. Kat. No: 1, Abb 1-3.

⁷⁶ a.g.e.: 109, Kat. No: 2, Abb. 5-7.

Karşılaştırma örnekleri olarak ele alınan aynı bölgeden bulunmuş heykel ve kabartma örnekleri İ.S. 2. yüzyılın sonu 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir⁷⁷.

Oturan erkek heykeli stilistik benzerleriyle karşılaştırıldığında İ.S. 2. yüzyılın sonu 3. yüzyıla tarihlenebilir⁷⁸.

⁷⁷ Durugönül,2003: 117.

⁷⁸ Çalık,1997: 222.

IV.1.3.Oturan Erkek Heykeli 2 (Levha XVIII, a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Oturan Erkek Heykeli 2*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: 766

Müze Geliş Şekli: *Sömek Köyü'nden getirilmiş*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *111cm. En:53cm. Der.:60cm.*

Eserin, başı ve sağ ayağı yoktur. Sağ elinin dışında, sağ kolu tamamen kırıktır. Sağ dizinin üzerindeki giysi kıvrımları kırıktır.

Geniş, yüksek bir kaide üzerinde çapraz ayaklı taburede oturan giysili bir erkek heykeldir. Dik bir şekilde oturan heykel, sağ kolunu sol göğsüne doğru uzatmaktadır. Sol elini sol dizinin üstüne koymaktadır. Heykel giysisi bir himationdur ve sandalet giyinmektedir. Üst göğsü hafif açıkta bırakan giysi, omuzlardan öne dökülmektedir. Sol omuz üzerinden atılan giysi sol bacağı sarmakta ve sol kolun altından geçerek iki dizin ortasından aşağıya akmaktadır.(XVIII,b). Giysi oldukça kaba kıvrımlara sahiptir. Buna rağmen karın üzerindeki kıvrımlar, omuzdakilere oranla daha incedirler.

Çalık tarafından ele alınmış olan heykel çalışma kapsamında çapraz ayaklı sandalyede oturan heykelle karşılaştırılmaktadır⁷⁹. Bu sandalyeler soylular ile bağdaştırıldığından buradaki heykel de soylu bir kişiye ait olmalıdır.

⁷⁹ Çalık,1997: 221, Kat. No: 135, Pl. 68a.

Coğrafi yakınlık, yerel sanat tekniği ve stilistik olarak Çaltıbozkır/ Yeniçıktı'da bulunan oturan adam heykeli⁸⁰ ile karşılaştırılabilir. Omuzdan aşağıya doğru dökülen kalın giysi kıvrımlarının sırtı oldukça düzdür. Giysi kıvrımlarının arasında derin matkap izlerine rastlanmaktadır. Bu heykel İ.S. 2. yüzyılın sonu 3. Yüzyıla tarihlendirilmektedir⁸¹.

Stilistik karşılaştırma sonucunda buradaki heykeli İ.S. 2.yüzyılın sonu 3. yüzyıla tarihlemek mümkündür.

⁸⁰ Durugönül,2003: 108. Kat. No: 1, Abb 1-3.

⁸¹ a.g.e: 117.

V.BÖLÜM(BAŞLAR)

V.1.Kadın Başları

V.1.1.Aphrodite Başı 1 (Lev.XIX,a-d)

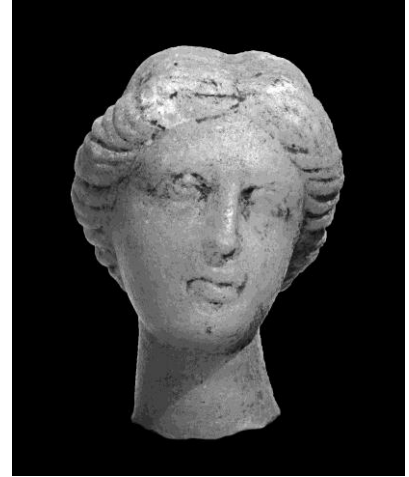
Eserin Türü ve Adı: *Aphrodite Başı 1*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:779

Müze Geliş Şekli:-

Eserin Ölçüleri Yüksek: *10cm.*

Sadece boyundan itibaren korunan bir kadın başıdır.

Başını hafif sola eğmektedir. Genç bir kadının yüz özelliklerine sahiptir. Geniş ve düz alnı vardır. Göz çukurları ovaldir. Üst göz kapakları dolgun, kalın ve uzundur. Bu durum gözlerin kısık ve şiş bir görünüm almasını sağlamaktadır. Alt göz kapakları verilmemiştir. Uzun, ince ve kemiksiz bir buruna sahiptir. Alt ve üst dudakları oldukça etlidir. Alt dudağın hafif dışa doğru sarkmasından dolayı dudaklarda büzüşmüş bir görüntü hakimdir. Çenesi oldukça düzdür. Boynu, başla buluştuğu yere doğru incelmektedir (Lev. XIX,a.)

Alnının ortasından ayrılmış saçlar, alnı ortasından üçgen biçiminde sınırlamaktadır ve buradan sağa ve sola doğru toplanmaktadır. Buradan itibaren başı çelenk gibi saran arkaya doğru toplanmış saçlar arkadaki topuza kadar ilerlemektedir (Lev.XIX,c-d.). Yukarıdan bakıldığında, başın üst kısmında, ortadan topuza kadar inen bir çizgi yer

almaktadır. Bu çizgiden saçlar sağa ve sola taranmış yer yer hafif dalgalıdır. Başın arka kısmında dört yapraklı yoncayı andıran bir topuz vardır (Lev.XIX,b.) Saçlar kalın çizgisel kanallarla birbirinden ayrılmaktadır.

Blinkenberg tarafından yapılan Knidos Aphroditesi'ne ait baş replikleri⁸² arasından Silifke Müze'si Aphrodite başı saçları açısından benzerlik göstermektedir. Knidos Aphrodite'si kopyalarında saçlardaki işleniş çok çeşitlidir. Geç dönem örneklerinde alın üstünde ayrılan saçlar matkap kanallarıyla daha geniş ve daha kaba işlenişe sahiptirler⁸³. Silifke örneğinde saçlarda bant kullanılmamasının ve saçın altından kulak memelerinin görünmemesinin dışında, karşılaştırma örneği her ne kadar daha iyi işlenişe sahip olsa da, saçların alın üstünden ikiye ayrılması, şakak üstünden itibaren arkaya doğru toplanması ve boynun hemen üstünde topuz oluşturması oldukça benzerdir. Bu sebepten dolayı Silifke Aphrodite'si başının Knidos Aphrodite'sine öykünen bir baş olduğu düşünülebilir.

Bir diğer karşılaştırma örneği, buluntu yerinin Mısır veya Kıbrıs olduğu önerilen, Boston Fine Arts Müze'sinde yer alan 72.723 envanter no.'lu diademli küçük kadın başıdır. Baş oldukça dolgun dudaklara ve gözlere sahiptir. Bunun Praksiteles anlayışının yerel bir yansıması olabileceği belirtilmektedir⁸⁴. Aynı katalog içinde diğer örneklerle karşılaştırılan başın Hygeia ya da Hera'ya ait olabileceği aktarılır. Şişkin göz kapakları, dolgun dudaklar, saçların ortadan ikiye ayrılarak saç tellerinin kaba ve çizgisel verilmesi Silifke örneğiyle karşılaştırılabilir. Bununla birlikte Antik dönemde bu saç

⁸² Her iki örnek arasındaki saçların işleniş ve saçın başda ki konumu incelemek için ayrıca bkz. Blinkenberg,1933: Kat. No: I15 Abb. 26.

⁸³ a.g.e: 79.

⁸⁴ Cornstock ve Vermeule, 1976: 121, Kat. No: 185.

stilinin oldukça yaygın ikonografik kullanımı olduğu anlaşılmaktadır. Bu duruna Silifke örneğinin bir Hera ya da Hygeia heykelciğine ait olduğu düşünülebilir.

Silifke örneği, stilistik açıdan Ankara Anadolu Medeniyetleri Müze'sinde yer alan, İ.S. 2. yüzyılın sonlarında yapıldığı ve profilli kaide yapısından dolayı Dokimeion yada Side üretimi olduğu önerilen Hygeia heykelciği⁸⁵ ile saçların işlenişi açısından oldukça benzerdir. Her iki örneğin de dar ve etli yüzleri vardır. Küçük etli gözleri ve dolgun dudakları oldukça benzerdir. Boyunla başın birleştiği yere doğru incelen, zarif boyunları vardır. Saçlar arasında küçük yarıklar bulunurken, alın üstünden ayrılan saçlar şakalarda yukarı doğru toplanmaktadır. Saç alın üstünden boyuna doğru bir ana çizgi hattına sahiptir. Saçların, her iki örnekte de sağa ve sola tepeden derin çizgiler halinde aktığı görülür.

Benzer basit işçiliğinden dolayı Silifke örneğinin İ.S. 2. yüzyılın sonları, 3. yüzyılın başlarında üretilmiş olduğu önerilebilir.

⁸⁵ Filges, 1999: 404-406, Taf. 38-2.

V.1.2.Aphrodite Başı 2 (Lev.XX,a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Aphrodite Başı 2*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:2824

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksek: *12cm.*

Boyundan yukarısı korunabilmiş kadın başıdır, burnu kırıktır. Başın üstündeki saç tutamağının oldukça aşınmış olduğu görülmektedir. Ayrıca başın arkasında yer alan topuz da kırıktır (Lev.XX,a-b).

Baş hafifçe sola doğru eğiktir. Uzun, etli, genç ve pürüzsüz bir yüze sahiptir. Kaşları belirgin verilmemektedir. Geniş ve uzun bir alnı vardır. Alından hemen sonra yumuşak bir göz çukuruna geçilmektedir. Göz çukurları derin değildir. Üst ve alt göz kapakları oldukça kalındır. Bu durum gözlerin şiş ve kısık görünmesine sebep olmaktadır. Uzun bir buruna sahiptir. Çenesi toplu ve etlidir.

Alın üzerinden ortadan ikiye ayrılan ince telli saçlar hafif dalgalanarak arkaya doğru ilerlemektedir (Lev.XX,a). Kulak hizasından itibaren başın arka kısmındaki saçlarda özensiz bir işleniş söz konusudur. Burada saçlar baş üstünden topuza kadar uzanan bir çizginin etrafında yer alır; sağa ve sola doğru çizgilerle düz olarak inmektedirler (Lev.XX,b). Başın tam arkasında hemen ense üstünde duran ikiye ayrılarak toplanmış bir topuz vardır (Lev.XX,b). Bu topuzun üstünde de saçlar başın üstünde ve arkasında olduğu gibi, özensiz bir işlenişe sahiptirler.

Kıbrıs'ta, Soloi Aphrodite tapınağında bulunan, 510 envanter numaralı, İ.Ö. 1. yüzyıla tarihlendirilen Eros ve yunusla bir arada betimlenen Aphrodite heykeli ilk ikonografik örnek olarak verilebilir. Bu heykel Aphrodite Anadyomene tipine girmektedir⁸⁶. Kıbrıs örneğinde alın üstünde saç düğümü olmamasının dışında, Silifke örneğine benzer olarak saçlar boyunun arkasında iki boğum olarak toplanmıştır. Alın üstünden saçlar ortadan ikiye ayrılarak arkaya doğru toplanmaktadır. Silifke örneğinin bir Aphrodite Anadyomene heykelciğine ait bir baş olduğu düşünülebilir.

British Museum'da korunan, İ.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen, D 16 envanter numaralı Aphrodite Urania tipindeki terracotta heykelcik⁸⁷ ikinci ikonografik karşılaştırma ögesidir. Saçlar alın ortasından ayrılarak yanlardan arkaya doğru toplanır. Özellikle baş üstündeki saç düğümü Silifke örneğine benzer olarak alına doğru kavis yapmaktadır. Ayrıca ense üstünden saçlar arkaya doğru akmaktadır. Benzerliklerin ışığında Silifke Müze'sindeki Aphrodite başının bir Aphrodite Urania tipindeki heykelciğe ait olduğu da önerilebilir.

Üçüncü ve son ikonografik karşılaştırma ögesi, Roma Villa Borghese buluntusu olan ve Paris Louvre Müze'sinde korunan, MA 280 numaralı, Aphrodite Venus Felix tipine giren mermer heykelciktir⁸⁸. Baş üstünde bir saç düğümü yer almaktadır. Saçlar Silifke örneğindeki gibi alın üstünden ayrılmaktadır ve boyun arkasından sarmaktadır. Silifke örneğinin Venus Felix tipindeki heykelciğe ait bir baş olduğu da düşünülebilir.

Buradaki Aphrodite başı stilistik olarak Aphrodite Baş 1 ile karşılaştırılacaktır:

Her iki örnek karşılaştırıldığında, Aphrodite 1'in (Lev.XIX,a-d) yüzünde fizyonomik

⁸⁶ LIMC II/1, 1984: 63, Kat. No: 520.

⁸⁷ a.g.e.: Kat. No: 616.

⁸⁸ LIMC II/1, 1984: Kat. No: 698.

olarak çeneye doğru sivrilme görülür. Aphrodite 2'nin ise (Lev.XX,a-d) yanakları daha dolgun ve doğala daha yakın, ideal bir görüntü sunmaktadır. Özellikle saçların işlenişinde farklılıklar söz konusudur. Saçlar stilistik olarak karşılaştırıldığında Aphrodite 1'in (Lev.XIX,a-d) saçlarının arasındaki matkap kanallarının daha derin ve geniş olduğu göze çarpar. Saçlar oldukça düz ve kendi içinde dalgalanmadan yoksundur. Aphrodite 2'de (Lev.XX, a-d) ise saçlar hacimli biçimde işlenmiş, kendi içinde dalgalanmakta ve matkap darbelerinin Aphrodite 1'in aksine sığ ve ince olduğu görülmektedir.Eserlerin kendi içinde stilistik karşılaştırmaları yapıldığında, Aphrodite 2'nin başının (Lev. XX, a-d), Aphrodite 1 (XIX, a-d) başına nazaran daha iyi işlenişe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sebepten dolayı Aphrodite 2 başının daha erken üretilmiş olduğu söylenebilir. Eserin üretim tarihi için İ.S. 2. yüzyıla önerilebilir.

V.1.3. Aphrodite Başı 3 (Lev.XXI,a-c)

Eserin Türü ve Adı: *Aphrodite Başı 3*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr: *509*

Müze Geliş Şekli: *Satın Alma*

Eserin Ölçüleri Yüksekliği: *7cm.*

Çenesinden itibaren korunmuş bir kadın başıdır. Yüzünün alt sol tarafı ve burnu kırıktır. Yüzünün sağ ve sol yanaklarında aşınmalar vardır. Ensesi de kırıktır (Lev.XXI,a-c).

Kısa ve etli bir yüze sahiptir. Alnı geniş ve üçgenimsidir. Kaşları belirgin çalışılmamıştır. Derin göz çukurları vardır. Göz çukurlarının içinde göz, çizgisel olarak belli edilmektedir. Alt ve üst göz kapakları oldukça kalın verilmektedir. Bu sebepten dolayı göz küresi tamamen ince ve dar bir görünüm almaktadır. Bu durum gözlerin kısık görünmesine sebep olmaktadır (Lev.XXI,a).

Saçları alnı üstünde ortadan ikiye ayrılmaktadır. Buradan kalın saç telleri düz bir şekilde alnı sağına ve soluna doğru ilerler. Hemen alnı üstünde geniş bir çizgiyle ayrılarak iki kat oluşturan, kalın ve geniş bir topuz yer almaktadır. Önde ayrılan saçlar şakakların üzerinde keskin bir çizgiyle belirginleşir. Buradan itibaren saçlar arkaya doğru toplanmaktadır. Arkaya doğru toplanan saçlar ense üstünde geniş ve yuvarlak bir topuz yapmaktadırlar. Başın üstündeki iki katlı topuzun hemen arkasından çizgisel bir saç arkaya doğru inmektedir.

GR. 22. 1899 envanter numaralı Fitzwiliam Müze'sinde korunan, Naukratis kenti buluntusu baş ikonografik karşılaştırma ögesidir. Yüz işlenişi İ.Ö. 4. yüzyıl özellikleri göstermektedir fakat oldukça yumuşak biçimde işlenmiş gözleri Hellenistik döneme özgüdür. Heykelcik başı büyük ihtimalle Hellenistik dönemin klassistik bir örneğidir, Aphrodite'yi betimlenmektedir. Heykelcik başı geç Hellenistik döneme tarihlendirilmektedir⁸⁹.

Silifke Aphrodite 3 başıyla Fitzwiliam Müze'sindeki baş karşılaştırıldığında, üçgen ve geniş alın, kapanmaya yakın gözler, etli yanaklar, ayrıca saçların ortadan ikiye ayrılması ve başı çevreleyen kalın diadem oldukça benzerdir. Her iki örnekte de baş üstündeki saçlar diademin arkasında toplanarak kaba bir şişkinlik oluşturmaktadır. Silifke örneğinin karşılaştırma eserleriyle birlikte Aphrodite heykelciğine ait olduğu söylenebilir.

Bir diğer ikonografik karşılaştırma örneği Sardes kazılarında bulunmuştur. Klasik döneme özgü kısık gözlere sahiptir. Yüzünün yumuşak işlenişi Praksiteles işçiliğine öykünmektedir. Başında tipik olarak bir diadem yer alır ve saçları arkaya doğru toplanır. Özellikle şakak üstündeki saçlar Silifke örneğine benzer olarak derin matkap kanallarına sahiptir. Büyük ihtimalle Aphrodite'yi betimlemekte olan ve klasik döneme öykünen Hellenistik yada Roma dönemi eseri olduğu belirtilmektedir⁹⁰.

Tarihlendirme amacıyla Silifke Aphrodite 3 başı yukarıda ele alınan ve İ.S. 2. yüzyılın sonu İ.S. 3. yüzyıl başlarına tarihlendirilen Aphrodite 1 başı (Lev.XIX,a-d) ile karşılaştırılacaktır: Aphrodite 1 başının yüzünün fizyonomik özelliğinde çeneye doğru sivrilme görülürken, Aphrodite başı 3 (Lev.XXI,c) bu durum daha ileri derecede olup, başın üst kısmından çeneye doğru daha kübik bir hal almaktadır. Her iki örneğin gözleri

⁸⁹ Budde ve Nicholls, 1964: 46, Kat. No: 79, Pl. 26.

⁹⁰ Hanfmann ve Ramage, 103, Kat. No: 99, Figs. 217-218.

karşılaştırıldığında, buradaki Aphrodite Başı 3'ün gözlerinin doğallıktan tamamen uzaklaşarak, sadece bir matkap çizgisiyle derince oyularak verilmesi dikkati çeker. Özellikle saçların işlenişinde Aphrodite Başı 3'de daha stilize bir anlayış söz konusudur; saçlardaki matkap işlenişi daha derin ve kabadır ve saçın tamamı kütleli bir haldedir. Saçlar oldukça stilize verilmektedir. Aphrodite 1 başının (Lev. XIX,a-d), saçlarında derin matkap kullanımı söz konusu olsa da Aphrodite başı 3'e (Lev.XXI) nazaran daha doğal bir işleniş vardır.

Stilistik karşılaştırma ışığında, eserin İ.S. 3. yüzyılda üretilmiş olduğu önerilebilir.

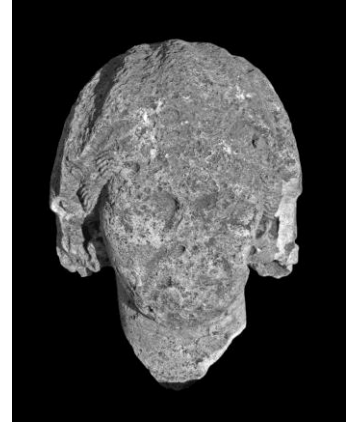
V.1.4. Baş Örtülü Kadın Başı (Lev.XXII,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Baş Örtülü Kadın Başı*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: 2588

Müze Geliş Şekli: *Sömek'ten getirilmiş,satın Alma*

Eserin Ölçüleri Yüksek: 28.5cm. **En:** 21cm.

Boyundan yukarısı korunmuş başörtülü bir kadın başıdır. Ağızı, çenesi, burnu ve alın üstündeki saçlarının oldukça aşınmış olduğu görülmektedir. Başörtüsünde kırıklar bulunmaktadır (Lev.XXI,a).

İnce bir yüze sahiptir. Alnı dar ve kısadır. Sadece göz çukurlarının kabaca işlenmiş olduğu görülmektedir. Burun delikleri belirgindir. Başın üstünde ve şakaklarda ince telli saçlar dalgalanarak kulaklara doğru inmektedirler (Lev.XXI,a). Başın üstünde yer alan örtü oldukça kaba olup kıvrımları geniş ve derin çanaklara sahiptir(Lev.XXI,b).

Dağlık Kilikia bölgesinde kabartmalarda erken dönemlerden itibaren başörtülü kadın betimlemelerine rastlamak mümkündür⁹¹. Başörtülü kadın örnekleri en erken Arkaik dönemden başlamak üzere Geç Antik Döneme kadar kullanım görmektedir⁹².

Silifke Müze'si bahçesinde korunan 2770 envanter numaralı yuvarlak bir sunak⁹³ üzerinde iki erkek ve bir kadın figürü bulunmaktadır. Kadın figürünün başı kapalıdır. Başörtüsü omuzlarından çıkarak başı sarar. Başörtüsünün kumaşı oldukça kaba

⁹¹ Baş örtülü kadın kabartma figürleri için ayrıca bkz. Durugönül, 1989: 199, Abb 1, Kat. No: 1-Y1; Kat. No: 2, Y2, Abb 2; Kat. No: 19 K. Dol 1 , Abb 20.

⁹² Durugönül,1989:61.

⁹³ Bu eser 2013 yılında yayımlanacak olan, Silifke Müze'si kataloğunda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

işlenmiş olup, kavun dilimini andıran bir şekle sahiptir. Kumaşın bu şekli başla bütünleşmiş bir görünüm sunmakla birlikte bir saç stili şekli izlenimi vermektedir. Başörtülü kadın heykeliyle kumaşın işlenişi açısından oldukça benzerdir.

Yerel stilize işleniş ve özellikle baş üstündeki kumaşın kalın kaba verilmesinde dolayı eser İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilebilir.

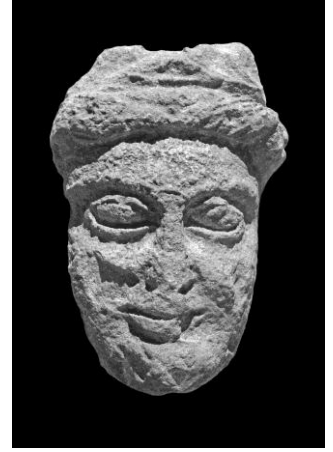
V.1.5. Arkaizan Heykel Başı (Lev.XXIII)

Eserin Türü ve Adı: *Arkaizan Heykel Başı*

Malzeme: *Mermer*

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *16cm. En:* *11cm.*

Genç bir kadın başıdır. Başın arkası tamamen kırıktır. Yüzünde, saçlarında ve burnunda aşınmalar vardır.

Dar ve uzun bir yüze sahiptir. Kaşları oldukça kabadır. Göz kapakları dışa çıkık göz küresinin kazınması ile oluşturulmuştur. Oldukça uzun ve kaba bir burnu vardır. Üst dudağı ince alt dudağı ise oldukça kalındır ve üst dudağı alt dudağından uzundur. Bu durum yüze hafif gülümseme mimiği kazandırmaktadır. Çenesi oval ve dolgundur. Saçları oldukça incedir, yuvarlak bir bant gibi başı sarmaktadırlar. Hemen bu bant şeklindeki saçın üstünde üçgen biçimli taç benzeri bir nesne bulunmaktadır.

Karşılaştırma örneğini Bulgaristan müzeleri kataloğunda yer alan kadın başıdır⁹⁴. Basık uzun bir kafası vardır, gözler ve ağız oldukça şematizedir. Kalın, birbirine paralel ve keskin işlenmiş göz kapakları yaşamsal boyuttan büyük gözleri sarar. İris kazımayla verilmiştir. Sol profilden eserin erken Antoninler dönemine ait saç modasına sahip olduğu görülmektedir. Eserin özellikle alın üstündeki saçlarının, başın arkasında ve kulak üstünde olduğu gibi, kaliteli işçiliğe sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Eserin saç özelliklerine en erken Faustina Maior döneminde rastlanmaktadır. Eser erken Antonin Dönemine tarihlendirilmektedir. Silifke örneğiyle stilistik olarak karşılaştırıldığında, derin

⁹⁴ Milceva ve Angelova , 2005: 22, Kat. No: 5, Taf. 5.

izgilerle verilmiş badem şeklindeki göz küreleri, geniş alın, stilize burun, oldukça kaba ve dar dudaklar benzerlik göstermektedir. Silifke rneğinde olduğu gibi alın üstündeki sa, başı kaba bir biçimde sarmaktadır. Arkaizan zellikleri Silifke örneğinin badem şeklindeki gözlerinde ve yüzündeki glmsemi ifadesinde görülmektedir.

Eserin İ.S. 2 yüzyılın ikinci yarısında üretilmiş olan arkaistik özellikler gösteren bir baş olduğu önerilebilir.

V.2 Erkek Başları

V.2.1. Erkek Başı 1 (Lev. XXIV, a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Erkek Başı 1*

Malzeme: *Beyaz Mermer*

Env. Nr: -

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *30 cm. En:* *14 cm.*

Boyundan itibaren iyi korunmuş, parlak beyaz mermerden yontulmuş, genç görünümlü erkek başıdır. Sıra sıra, dar halkalardan oluşan bir saç bandı takmaktadır. Bu halkalı saç bandı, hemen alın üstünden başlayarak kulakların üstünden geçmekte ve ense üstünden tüm başı dolanmaktadır (Lev. XXIV, a).

Yuvarlak dolgun yanaklı, oldukça pürüzsüz bir yüze sahiptir. Yüzünde mimiklerden kaynaklanan herhangi bir ifadeye rastlanılmaz. Bakışları donuk bir şekilde doğrudan karşıya yönelmektedir. Geniş düz ve çizgisiz bir alnı vardır. Hafif çıkıntı yapacak şekilde kaş sınırı bellidir. Burnu uzun, ince ve kemiklidir. Burun delikleri belirgindir. Kulakları oldukça stilize ve doğallıktan uzak, sadece kaba geniş bir delik şeklindedir. Gözleri oldukça etlidir. Aynı kalınlıklara sahip alt ve üst göz kapağı, yuvarlak gözlerini sarmaktadır. İris ve pupilde matkap kullanımına rastlanılmazken, gözyaşı pınarında matkap kullanımı vardır. Alt ve üst dudakları kalın ve etlidir. Ağzı hafif açıktır. Dolgun ve dışa çıkık bir çeneye sahiptir.

Alın üstünde, halkalı saç bandının önünde derin kanallarla birbirinden ayrılan saç tutamları vardır. Bu tutamlar alın çevresini sarmaktadır. Başın hemen üstünde tek tek ayrılan saçları, başı bir bere gibi sarmaktadır. Sol kulağından itibaren ensesine doğru saçları yan yana yuvarlak kıvrımlar oluşturmaktadır (Lev.XXIV,b-d).

Karşılaştırılabilir ilk örnek, Keramaikos kazılarında ele geçen 4870 numaralı heykelcik başıdır⁹⁵. Eserin yüzü iyi korunamadığı için saç stili üzerinden karşılaştırma yapılmaktadır. Silifke genç erkek başındakine benzer bir şekilde alın üstünde bir diadem başı sarmaktadır. Ayrıca her iki eserde de başın tepesinden, bir noktadan çıkan saçlar yay halinde kenarlara doğru yayılmaktadır. Saçların telleri ve aralarındaki matkap yivleri eşit ölçüdedir.

Bir diğer stilistik karşılaştırma örneği özel koleksiyonda bulunan ve İ.S. 23-26 yıllarına tarihlendirilen, Germanicus'un oğlu Drusus Iulius Caesar'ın büstüdür⁹⁶. Yüzün fizyonomik yapısı ve kemerli ince burun, göz kapaklarının etli ve oval işlenişi, saçların ense arkasında kalın olarak verilmesi Silifke örneğiyle benzerlik gösterir.

Benzer stilistik örneklerin ışığında Silifke Müze'sinde bulunan Erkek Baş 1 İ.S. 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenebilir.

⁹⁵ Rieman, 1940: Kat. No: 141.

⁹⁶ Jucker ve Willers, 1983:84-85, Kat. No:32.

V.2.2. Erkek Başı 2 (Lev.XXV,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Erkek Başı 2*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr: *2757*

Müze Geliş Şekli:-

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *23cm. En:* *72cm.*

Sol tarafı kırık olan erkek başıdır. Yüzünde, saçlarında ve ağızda aşınmış bölümler bulunmaktadır.

Erkek başı 2 genç bir görünüme sahiptir. Yüzü çenesine doğru incelmektedir ve elmacık kemikleri çıkıktır. Dar ve uzun bir alına sahiptir. Göz çukurları derin değildir. Üst ve alt göz kapakları şişkindir. Göz küresi ovaldir. Gözyaşı bezlerinde hafif matkap izine rastlanmaktadır. İris ve pupilde matkap izi bulunmamaktadır. Alnın üstündeki saçları oldukça aşınmış olduğundan tanımlama yapılamamaktadır (Lev.XXIV,a). Eserin sağından bakıldığında, şakaklarında saçları görülmektedir. Saçlar uçlara doğru incelmektedirler. Şakakların hemen üstünde korunmuş olan birkaç buktele yine aynı işleniş vardır(Lev.XXV,b).

Genel stili açısından heykel başını Erken İmparatorluk Dönemi portreleriyle karşılaştırmak mümkündür. Eserde görülen geniş kafatası ve çeneye doğru incelen fizyonomik yüz yapısının Iulius-Claudius hanedanlığına özgü olduğu bilinmektedir. Bu özelliğe örnek olarak İ.S. 14 yılından sonraya tarihlenen Ny Carlsberg Glyptothek

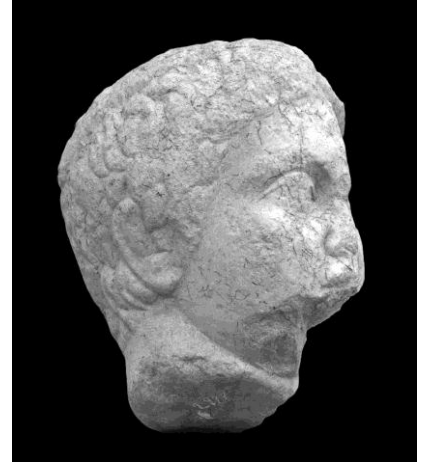
Müze'sinde bulunan 1750 envanter numaralı Tiberius portresi verilebilir⁹⁷. Geniş kafatası çeneye doğru incelmektedir.

Silifke örneğinin üst göz kapaklarının kalın ve sivri, alt göz kapaklarının ise göz küresine yapışık olması yine Iulius-Claudius portre anlayışına özgüdür. Bu özellik Germanicus'un, yine Ny Carlsberg Müze'sinde bulunan 1776 envanter numaralı ve İ.S. 19 yılında kendisinin ölümünden sonra yapılan bir portresinde görülmektedir⁹⁸. Üst göz kapakları oldukça etlidir ve gözyaşı bezi hafif matkap darbesiyle verilmektedir. Silifke örneğinde benzer özellikleri görmek mümkündür. Yine Germanicus portresinin saç stili Silifke örneğiyle karşılaştırılabilir. Saçların kalın bukleler halinde uçlara doğru sivrilen biçimde verilmesi, saçların bir başlık gibi kafayı sarması Silifke örneğinde de görülmektedir.

Karşılaştırma örnekleriyle birlikte eser İ.S. 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenebilir.

⁹⁷ Massner,1982: 77, Taf. 17,a

⁹⁸ a.g.e. ,79, Taf. 17b.

V.2.3.Erkek Başı 3 (Lev.XXVI,a-d)**Eserin Türü ve Adı:** *Erkek Başı 3***Malzeme:** *Mermer***Env. Nr:** *2997***Müze Geliş Şekli:** *Hibe***Eserin Ölçüleri Yüksek:** *21.5cm.*

Yüzünün sol tarafı ağız ve çenesi kırık, bir erkek başıdır. Burnu saçları ve gözü oldukça aşınmıştır.

Arkadan bakıldığında kafatasının geniş olduğu anlaşılmaktadır (Lev.XXVI,b). Çeneye doğru incelen bir yüze sahiptir. Elmacık kemiklerinin üstü etlidir. Alnı geniştir. Göz çukuru oldukça derindir ve burundan keskin bir hatla ayrılmaktadır. Üst göz kapağı çok geniş ve uzun olup, göz yuvarlağını aşmaktadır. Alt göz kapağı oldukça incedir. İris ve pupilde matkap izine rastlanmazken, gözyaşı bezlerinde derin matkap izi vardır (Lev.XXVI,a).

Saçlar alnın üzerinde kabarık durmamaktadır. Sağ profilinden bakıldığında, uzun, uçları sivri olmayan kalın saç telleri görülmektedir. Kulakları oldukça kabadır (Lev.XXVI,c).

Aphrodisias kentinde bulunan bir büst, genç heykel başı ile karşılaştırılabilir. Aphrodisias örneğinde görülen geniş alın, göz küresine keskin bir şekilde geçiş yapan göz kapakları,uzun ve ucu sivri üst göz kapakları; dolgun yüz ile elmacık kemiklerini örten etli yanakları Genç Heykel Başı 3'le benzer stilistik özellikler olarak dikkati çekmektedir. Ayrıca her iki örnekte de, saçların kafatasına yapışık ve hacimli olmadığı görülmektedir. Aphrodisias örneği stilistik ve fizyonomik açıdan, Iulius-Cladius dönemi imparator portreleriyle benzerlik göstermemektedir. Bu sebepten dolayı, “privatus⁹⁹” şahsa ait özel portre olarak adlandırılmaktadır. Bir ayak üzerinde yükselen büst şeklinde olan Aphrodisias örneği saç stili ve büst yapısından dolayı İ.S. 1. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmektedir¹⁰⁰.

Silifke örneği ile olan benzerliklerden dolayı Silifke Erkek Başı 3 3 İ.S. 1. yüzyılın ortalarına tarihlendirilebilir.

⁹⁹ Fejfer,2008:16.*Privatus*: Modern araştırmacılar tarafından metodolojik olarak kullanılan bu kelime, imparatorluk ailesine ait olmayan, birden fazla kopyası bulunmayan, imparatorluk portrelerinden farklı, eserler için kullanılmaktadır. *Privatus* ayrıca yerel hayır severlerin, forumlarda ya da mezarlarda sergilenen portreleri içinde kullanılmaktadır.

¹⁰⁰ Smith ve Ratte, 2000: 250-251; Fig.38.

V.2.4.Erkek Başı 4 (Lev.XXVII,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Erkek Başı 4*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:355

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: 5.5cm.

Hafif sola eğik bir çocuk başıdır.

Başının arkası, burun ucu ve çenesi kırıktır. Alın üstündeki saçları, gözleri ve kaşları oldukça aşınmıştır (Lev.XXVII,a).

Dolgun yanaklı oval bir yüze sahiptir. Yüze oranla geniş bir alını vardır. Gülümseyen bir ifadeye sahiptir. Kulakları yoktur. Kalın üst göz kapakları görülmektedir.

Alnın ortasından itibaren, yuvarlak saç bukleleri kulağa doğru sıralanmaktadır. Bu saç buklelerin arkasında yuvarlak bir saç bandı başı sarmaktadır.

İzmir Arkeoloji Müze'sinde korunan 599 envanter numaralı Eros torsosunun¹⁰¹ başı bir karşılaştırma örneğidir. Kanatsız Eroslar Roma ölü gömme geleneğinde sıklıkla görülür. Bu tip somnus 'Ayakta Uyuyan Eros' olarak adlandırılmaktadır. İzmir Eros başı, Hellenistik döneme tarihlendirilir. Yuvarlak dolgun bir surat, kapanmaya yakın göz, şişmiş göz bebekleri ayrıca saçların başın etrafını sarması, başın bir bantla sarılması ve başın üstünün kabaca bırakılması benzer unsurlardır. Silifke örneği bu sebepten dolayı ayakta uyuyan eros olarak adlandırılabilir.

¹⁰¹ Aurenhammer,1995: 83, Kat. No: 62. Taf. 43 c-d.

Bir diğer karşılaştırma örneği Knossos'da bulunan ve Geç Hellenistik Döneme tarihlendirilen çocuk bařıdır¹⁰². Yüzünün oval olması, gözlerin etli olması ve kapanmaya yakın verilmesi, dudaklardaki gülümseme ve saçların kalın dalgalı bir şekilde kafayı sarması Silifke örneği ile arasındaki stilistik benzerlikler olarak sıralanabilir.

Silifke Müze'sinde yer alan Erkek Başı 4, Hellenistik döneme geri dönüşlerin sıkça yapıldığı eklektik sanat akımına sahip Hadrian döneminde üretilen bir örnek olabilir.

¹⁰² Catling ve Waywell ,1977:91, Kat. No: S.3., Pl.18.

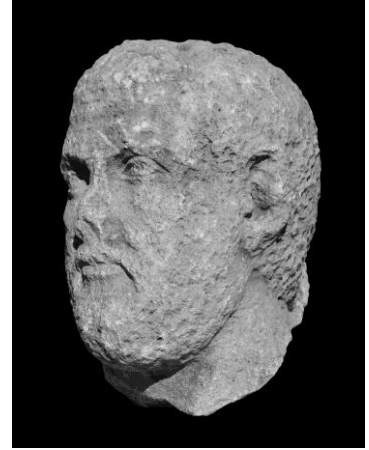
V.2.5. Erkek Başı 5 (Lev.XXVIII,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Erkek Başı 5*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *2181*

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksek: *30,5cm.*

Saçların ve sakalında yer yer aşınmalar vardır.

Uzun dar ve sakallı bir yüze sahiptir. Yanakları dolgundur. Alnının ortasında derin yatay bir çizgi bulunmaktadır. Kaşlarını hafif çatmaktadır. Göz çukurları oldukça derindir. Üst göz kapağı göz çukurundan keskin hatlarla ayrılmaktadır. Alt göz kapağı üst göz kapağı kadar keskin işlenişe sahiptir. Göz yuvarlağındaki irisler çizgiyle verilmektedir. Ayrıca pupillerde derin ve dairesel matkap izine rastlanmaktadır. Uzun ve ucu kalın bir buruna sahiptir. Kulakları oldukça kabadır. Burnunun hemen altındaki ince bıyıkları sakalına doğru uzanmaktadır. Ağız kapalıdır. Üst dudağı oldukça ince ve alt dudağı ise kalındır. Çenesi dar ve şişkindir. Şakaklarından başlayan sakalları yüzünün büyük bir kısmını kaplamaktadır ve boyuna kadar tüm çene altını sarmaktadır (Lev.XXVIII,a).

Alnın hemen üstünde hafif bir çıkıntı yapan kısa sık saçları vardır. Saçların her birinin tek tek derin matkap darbeleriyle kazınarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Saç ve sakalın işlenişi aynıdır. Saçlar tüm başı sarmaktadırlar. Ayrıca ensede kısa tutularak sona ermektedir.

Stilistik olarak karşılaştırma örneği Adana Müze'sinde korunan, 185 envanter numaralı erkek portre başıdır. İ.S. 3. yy'ın başlarına tarihlendirilen portre baş, yerel etkiler taşımaktadır¹⁰³. Baş ve yüz fizyonomik olarak uzun ve incedir Geniş bir alına sahip olan portre başın alnında iki geniş çizgi yer alır. Burnu kabadır. Gözlerine geçişte üst göz kapaklarının iki kat halini aldığı görülmektedir. Pupilinde derin ve dairesel matkap izine rastlanmaktadır. Yanakları dolgundur. Özellikle saçları Silifke örneğiyle oldukça benzerlik gösterir. Özellikle her ikisinde tam anlamıyla kazıma tekniği görülmektedir.

Benzer stilistik özelliklerden dolayı Erkek Baş 5 İ.S. 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlenebilir.

¹⁰³ Çalık,1997: 252, Kat. No: 174, Pl. 87b.

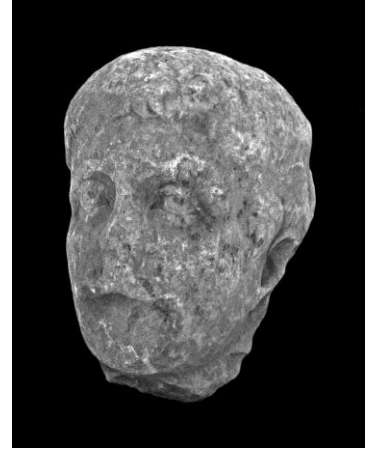
V.2.6.Erkek Başı 6 (Lev.XXIX,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Erkek Başı 6*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr.: *1818(3046)*

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri *Yük26cm. En: 18.5cm. Der.: 8cm.*

Sol kulağı ve şakakları haricinde, başının arkası tamamen kırıktır. Ağız ve burnu da kırıktır. Saçlarının baş üstünde oldukça aşınmış olduğu görülmektedir.

Uzun bir yüze sahip olmasına karşın elmacık kemikleri çıkıktır. Düz ve dar bir alına sahiptir. Sol kulağı sadece oyuk biçimdedir. Göz çukurları oldukça derin ve yuvarlaktır. Göz yuvarlağı burun kenarlarında dairesel olmasına karşın, gözlerin dış kenarlarında sivrileşmektedirler. Bu durum heykelin gözlerinin yüze gömülü olduğu hissini vermektedir. Bakışlarını sola yönlendirmektedir. Üst göz kapakları oldukça kalın ve geniştir. Ayrıca alt göz kapağını aşmakta olup uçları oldukça sivridir. Her iki gözünde iris halkası çizgiseldir. İrislerin bir kısmı, gözün üst kapağının altına gömülmüştür. Bu durum başın sakin bir görünüm sunmasını sağlamaktadır. Pupillerde dairesel olmayan matkap darbesi söz konusudur. Pupil izleri eliptiktir.

Saçlar başına yapışıktır. Alın üstünde iki saç buklesi sağa ve sola doğru yatmaktadır. Sol şakağındaki saçların ucu sivridir.

Çalık tarafından ele alınan parçanın detayda, özellikle saçlarda tamamlanmadığı öne sürülmektedir. Göz küreleri yarım daire şeklinde olan portre başın,

pupillerinde çift matkap deliği yer almaktadır. Eser İ.S. 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir¹⁰⁴.

¹⁰⁴ Çalık,1997: 256, Kat. No: 180, Pl. 90 b.

V.2.7.Başlıklı Baş (Lev.XXX,a-c)

Eserin Türü ve Adı: *Başlıklı Baş*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr:2737

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksek:39cm.

Sakallı bir erkek başıdır. Sol yanağı, çenesi ve burunu tamamen kırıktır. Ayrıca başlığının da yarısı kırıktır. Yüzünde, sakalında ve saçlarında aşınmalar vardır (Lev.XXIX,a).

Uzun ve dar bir yüze sahiptir. Alnın ortasında yatay derin bir çizgi yer almaktadır. Alnın hemen altında derin göz çukurları yer almaktadır. Göz kapakları, göz çukurundan oldukça sert bir şekilde ayrılmaktadır. Alt göz kapakları da aynı sert işlenişe sahiptir. Pupiller tam dairesel olmayan matkap darbesine sahiptir. Şakaklarından itibaren yuvarlak bukleli sakalı vardır. Sakal çenenin altından boyna doğru devam etmektedir(Lev.XXX,c).

Alnın üzerinde yan yana duran yuvarlak kalın saç bukleleri vardır. Bu buklelerdeki saçlar içe doğru dolanmaktadır. Bu saç bukleleri başı her iki tarafından sararak ense üstüne kadar uzanmaktadır. Ensenin üstünde saçlarda farklı bir tarama söz konusudur: Saçlar ense üstünde yere dik biçimde olmak üzere uçları sağa ve sola dönmektedir. Bu kısımda saçların kat kat kesildiği söylenebilir. Arkadan bakıldığında oldukça kalın bir boyuna sahip olduğu görülmektedir (Lev.XXX,b).

Trier’de sergilenen İ.S. 2. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilen bir sakallı erkek kabartması yer almaktadır. Alın üstündeki saçların arkasından yükselerek yukarı doğru sivrilen bir başlık yer almaktadır¹⁰⁵. Bu sivri rozetli başlığından dolayı ve kol üzerinden atılan kıyafetinden dolayı rahip olarak adlandırılmaktadır. Başlığın yarısı kırık ve üstünde 3 çizgili bir bant bulunmaktadır. Polos benzeri başlığından dolayı Silifke örneğinin de ikonografik olarak bir rahibe ait portre baş olabileceği düşünülmektedir.

Eserin stilistik karşılaştırma örneğini yine tez kapsamında ele alınan ve İ.S. 3.yüzyıla tarihlendirilen Erkek başı 5 (Lev.XXVIII,a-b) oluşturmaktadır. Öncelikle yüz, fizyonomik olarak dar ve uzundur. Her iki eserin gözleri oldukça benzerdir. Derin bir şekilde oyulmuş göz çukurları, üst göz kapaklarının üstünde matkap çizgisi verilerek üst göz kapağının göz küresinden ayrılmış olup pupilde tam dairesel olmayan matkap darbesinin yer alması sayılabilecek benzerliklerdir.

Karşılaştırma örneğinin ışığında eserin İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilmesi mümkündür.

¹⁰⁵ Parlasca,1982:13, Taf.11-2.

V.2.8. Sakallı Baş(Lev.XXXI,a-d)

Eserin Türü ve Adı: *Sakallı Baş*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr:

Müze Geliş Şekli: *Hibe*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *20cm. En:* *20cm.*

Sakallı ve bıyıklı bir erkek başıdır. Çenesinin sol alt kısmı kırıktır. Göz çukurunun üstü alınının ortasına kadar, ayrıca burnunun üstünün de aşınmış olduğu görülmektedir (Lev.XXXI,a).

Dolgun olmayan, yuvarlak, kısa ve yaşlı bir yüze sahiptir. Alnın üzerinde derin ve dalgalı çizgiler vardır. Kaba ve uzun bir burnu vardır. Kulaklar da oldukça kabardır. Saçlar kulak deliğini de kapatacak şekilde verilmiştir. Üst göz kapakları oldukça kalındır. Üst göz kapaklarının yüze uzanan uçları göz yuvarlağını aşmaktadır ve uçları oldukça sivridir. İris halkası çizgisel ve yuvarlaktır. Halkanın üst kısmı üst göz kapağının altına girmektedir. Her iki gözünde de, pupillerde derin matkap izine rastlanılmaktadır. Alt göz kapağı göz çukuruna gömülmektedir ve oldukça incedir. Bıyıkları çizgiseldir ve yüzün sağına ve soluna uzamaktadır. Kulakların önünden başlayan sakalları arkaya doğru kıvrım yapmaktadır. Sakalları yüzünü sınırlamaktadır. “V” şeklindeki sakal öbekleri yüzün alt kısmına doğru incelmektedir. İki sıra sakal öbeğinin arası derin bir çizgiyle ayrılmaktadır. Sakallar yanağın bittiği yere kadar uzanmaktadır (Lev.XXXI,c-d).

Derin çizgilerle kalın verilen saçları, başın üstünde oldukça kabarık şekilde durmaktadır. Alnın tam ortasından ikiye ayrılan kalın saç bukleleri, “S” şeklinde kıvrılarak alnın üzerinden ense köküne kadar dökülerek başı, yukarıdan aşağıya sarmaktadır. Başın arka kısmında, sağ üst taraftan kalın bukleler halinde çıkan saçlar, sağa sola ve enseye doğru dalgalanarak ve uçlara doğru incelererek dökülmektedir (Lev.XXXI,b-d).

Nizip’te bulunan ve İstanbul Müze’sinde sergilenen 2360 no.’lu blok üzerinde, niş içinde erkek ve kadın figürleri betimlenmektedir. Eser İ.S. 2. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmektedir¹⁰⁶. Erkek figürünün, gözlerindeki ve yüzündeki dolgunluk Silifke’deki başla benzerlik göstermektedir. İstanbul Müze’sindeki erkek büstünün gözleri, oldukça yuvarlak hatlıdır. Üst göz kapakları hacimli ve yumuşak hatlara sahiptir. Alt göz kapaklarını aşar ve uçları sivri sonlanmaktadır. Göz küresi daireseldir. Pupillerinde tam daire şeklinde matkap izi vardır. Kısa ve dolgun alt göz kapaklarına sahiptir. Ayrıca sakalların sınırlandığı yanakları oldukça dolgundur.

Benzer stilistik özelliklerinden dolayı Silifke Müze’sinde sergilenen Sakallı Heykel Başını İ.S. 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlemek mümkündür.

¹⁰⁶ Parlasca,1982:14-15, Taf. 17-3.

V.2.9. Erkek Büstü (Lev.XXXII,a-c)

Eserin Türü ve Adı: *Erkek Büstü*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr:2349

Müze Geliş Şekli:-

Eserin Ölçüleri Yükseklik: 42cm. **En:**38cm.

Kıyafetli bir erkek büstüdür. Yüzünün oldukça aşınmış olduğu görülmektedir. Belinden aşağısı kırıktır. Heykelin arka kısmının çalınmamış olduğu görülmektedir (Lev.XXXII,a).

Sağ elini sol göğsünün üzerine atmaktadır. Karın altından geçip sol omzundan aşağıya attığı bir himation giyinmektedir. Bu himationun içinde daha ince kumaşlı ve boyunun altından görülen bir giysi bulunmaktadır. Himationunun kıvrımları oldukça kaba ve üst üste binmiştir. Giysi çanakları derin matkap izlerine sahiptir. Kıvrımların sırtları ise yer yer yuvarlak ve düzdür (Lev.XXXII,c).

Oldukça yuvarlak bir başa sahip olan heykelin yüzü oldukça aşındığından stil kritiği yapılamamaktadır. Şakaklarındaki saçlar dolgun ve kabadır. Bu durum saçın başı bir kasket gibi sardığını göstermektedir. Arkadan ve sağdan bakıldığında ense ve şakak üstünde saçlar görülmektedir(Lev.XXXII,b). Oldukça kalın saç bukleleri baş arkasında ve sağında karışık bir şekildedir ve herhangi bir yerden topluca dağıldıkları görülmez. Kalın saç bukleleri uçlara doğru incelmektedir. Buklelerin uçları oldukça sivridir.

Silifke Müze'si bahçesinde yer alan 2770 envanter numaralı sunak¹⁰⁷ üzerinde bulunan ortadaki figürünün üzerine koyarken giysi kıvrımları stilistik olarak karşılaştırıldığında, aynı kaba işçilik göze çarpar. Sunak üzerindeki figürün giysi kıvrımlarının sırtları oldukça geniş ve düzdür, ayrıca kıvrımların arasındaki çanaklar derin matkap işçiliğine sahiptir.

Bir diğer karşılaştırma örneği Afyon Müze'sinde yer alan ve Oluçak'taki Tembris vadisinde bulunan, İ.S. 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen stel üzerindeki erkek figürüdür¹⁰⁸. Öncelikle duruş olarak sağ elin sol göğüse uzatılması Silifke örneğine benzemektedir. Ayrıca giysi kıvrımlarındaki kaba ve düz işleniş Silifke örneğiyle oldukça benzerdir.

Stilistik karşılaştırmalarla birlikte Silifke'de yer alan erkek büstünün İ.S. 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilebileceği düşünülmektedir.

¹⁰⁷ Bu eser 2013 yılında yayımlanacak olan Silifke Müze'si Taş Eserler Kataloğun'da ayrıca çalışılacaktır.

¹⁰⁸ Wujewski,1991: 38-47, Fig. 34. Stel hakkındaki ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. , Pfuhl ve Möbius, 1977, 209, Kat. No:793, Taf. 116.

V.2.10. Stilizize Erkek Başı (Lev.XXXIII,a-b)

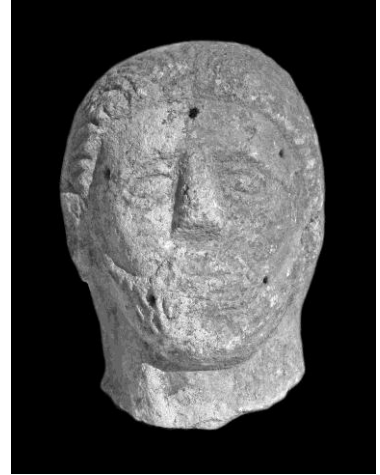
Eserin Türü ve Adı: *Stilize Erkek Başı*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *594*

Müze Geliş Şekli: *Satın Alma*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *14cm.*

Boynundan aşağısı kırık, sakallı bir erkek başıdır. Sol kulağın aşınmış olduğu görülmektedir. Alnında, şakaklarında ve dudaklarının sağ ve sol yanında olmak üzere beş adet delik bulunmaktadır (Lev.XXXIII,a).

Dar ve uzun bir yüze sahiptir. Oldukça dar ve düz bir alnı vardır. Kaşları kabadır ve gözün üstünü sarmaktadır. Kulakları yuvarlak bir biçimdedir ve içleri oyuktur. Kalın ve kaba alt ve üst göz kapaklarına sahiptir. Göz yuvarlağı, göz kenarlarına doğru incelmektedir. Kalın uzun ve yarım silindiri andıran bir buruna sahiptir. Oldukça aşınmış, sakalla bütünleşen bıyıkları vardır. Sakalı yüzünü kaba bir şekilde sarmaktadır ve yanakların altına kadar uzanmaktadır. Sakal stilize çalışılmıştır. Kalın bir boyuna sahiptir. Alnın üstünde, sağında ve solunda çizgisel olarak ayrılmış kalın saçları vardır. Başın arkasında saç bulunmamaktadır (Lev.XXXIII,b).

Antakya Müze'sinde sergilenen, 18020 envanter numaralı Misis Yakapınar'da bulunmuş olan bir erkek mezar büstü karşılaştırılabilir ilk örnektir. Büstün gövdesi çalışılmamıştır. Silifke örneğiyle benzer olarak kaba bir başa sahiptir. Gözlerinin oldukça

derin bir şekilde çalışılmış olduğu, göz kürelerinin dışa çıkık olarak görünmesinden anlaşılmaktadır. Aynı kaba işleniş saçlarda ve sakalları yanaklardan ayıran çizgilerde de görülmektedir. Oldukça yerel ve stilize olan bu eserin benzerlerine Palaestina bölgesinde rastlanılmaktadır. Eserin Misis'in yerel atölyelerinde üretilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Gözlerindeki konsantrik işleniş eserin İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilmesini sağlamaktadır¹⁰⁹.

Karşılaştırılabilir bir diğer örnek ise tez kapsamında ele alınan ve İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilen Başörtülü kadın heykelidir (Lev.III,a-c). İlk benzerlik, kaba yarı silindirik burunda görülür. Ayrıca göz kapaklarının derin matkap kanalıyla ayrılması ve konsantrik göz küresi benzer özelliklerdendir.

Stilistik karşılaştırma örneklerinin ışığında eseri İ.S. 3. yüzyıla tarihlemek mümkündür.

¹⁰⁹ Çalık:1997: 285,Kat. No: 227, Pl.114a.

VI.BÖLÜM (OSTOTEK KABARTMALARI)

VI.1.Ostotek Kabartmaları

VI.1.1. Ostotek üzerinde Kadın Maskı (Lev.XXXIV,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Ostotek üzerinde kadın Maskı*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *1087*

Müzeye Geliş Şekli: *Satın Alma*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *23,5cm. En:31cm.*

Dikdörtgen bir blok parça üzerinde yer alan bir kadın başıdır. Bir bukranion olduğu anlaşılan hayvanın başı kırıktır. Ayrıca kadın başının altında yer alan gırlanın yaprakları da kırıktır (Lev.XXXIV,a).

Bukranion'un yanından sarkan gırlanın hemen üstünde bir kadın başı bulunmaktadır. Üçgen bir alına sahip olan kadın başının göz çukurları oldukça derindir. Göz küresinin bulunması gereken yeri derin matkap deliği tamamen kaplamaktadır. Oldukça uzun ve ucu kalın bir burunu vardır. Yanakları çok dolgunur. Dudaklarını aşağıya doğru büzmektedir ve ağız kenarları açıktır. Çenesi dolgun ve ucu sivridir. Saçları çizgisel verilmektedir ve alnın üstünden sağa ve sola doğru dökülmektedirler. Bu, kalıp alına üçgen şeklini vermektedir ve bir peruk görünümü kazandırmaktadır. Yüzün yanındaki bu saç öbeği, yüzden derin kanallarla ayrılmaktadır (Lev.XXXIV,b).

Kilikia ve Pamphylia ostotekleri arasında sembolik amaçlı figürler yer almaktadır. Bu bölgelerde trajediye veya komediye ait maskeler ostotek üzerinde kullanılmaktadır. Trajediye ait iki adet erkek maskı tipi vardır: Bunlara örnek oluşturan ilk ostotek kabartması, Alanya Müze'sinde korunan 1063 envanter no.'lu, stilize rulo şeklindeki buklelere sahip onkos saçlı erkek maskı olup İ.S. 160-180 yıllarına tarihlendirilmektedir¹¹⁰. İstanbul Müze'sinde bulunan 5896 envanter no.'lu ve İ.S. 130-150 yılları arasına tarihlendirilen bir diğer ostotek üzerindeki örnekte yine stilize saç işlenişi görülmektedir. Küçük rulolar şeklindeki saçlar kulakların yanından dik bir biçimde aşağıya dökülmektedir. İlk örnekten farklı olarak buradaki maskın gözlerinde pupil delikleri görülmektedir. Gözlerin özellikle delik olarak verilmesi masklara özgü bir işçiliktir¹¹¹. Her iki örnekte de, açık ağız ve alnı üçgen şeklinde sınırlandırılan saçlar dikkati çekmektedir. Silifke Müze'sindeki kabartmada da bu saç özelliği dikkati çekmektedir. İstanbul örneklerinde saçlar kabartma yüzeyinden kazınarak keskin dış konturlarla oluşturulmaktadır. Silifke örneğinde de bu özellik dikkati çekmektedir. Benzer özelliklerle karşılaştırıldığında, Silifke Müze'sindeki kadın başı kabartmasının da bir mask olduğu söylenebilir.

Baltimore Müze'sinde bulunan bir çocuk lahdi ya da ostoteği üzerindeki kabartma maske Silifke Müze'si örneğiyle karşılaştırılabilir. Erosların taşıdığı gırlanın hemen üstünde yüksek kabartma şeklinde durmaktadır. Oval, etli bir yüze sahiptir. Gözlerinde oldukça derin pupil delikleri vardır. Ağızı açıktır. Yüzünde acı ve şaşkınlık ifadesi sezilmektedir. Silifke örneğine benzer olarak saçların çizgisel biçimde işlendiği görülmektedir. Kulakların hizasında saçlar iki küçük toka ile kısıtılmaktadır. Baltimore

¹¹⁰ Korkut,2006: 30,Kat. No:36,taf.15,3; Kat. No:197, taf. 14,4

¹¹¹ a.g.e.:26.

örneği üzerindeki yumurta oku dizisi ve kadın portresi ışığında İ.S. 150 yılına tarihlendirilmektedir¹¹².

Benzer örneklerle karşılaştırıldığında, pupillerin derin matkap iziyle verilmesi, saçlarındaki çizgisellikten dolayı, Silifke Müze'sindeki ostotek İ.S. 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilebilir.

¹¹² Waelkens,1982:26-27, Kat. No: 28,taf.5,3.4.;6,1-2.

VI.1.2. Kadın Başlı Ostotek Kabartması(Lev.XXXV,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Kadın Başlı Ostotek Kabartması*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *1089*

Müze Geliş Şekli: *Anamur Civarından getirilmiş; satın alma.*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *17,5cm. En:* *17cm.*

Kırık bir parça üzerinde boyundan itibaren korunan kabartma kadın figürü ve başının sağ üst tarafında gırlanda ait bir parça görülmektedir. Kadın başı kabartmasının sol yanağına dökülen saç kısmı kırıktır; ayrıca saç buklelerinin oldukça aşındığı görülmektedir.

Kadın başının yanakları oldukça etli ve dolgundur, yüz oval biçimlidir. Baş dörtgen görüntü sunan köşeli işlenmiş göz çukurlarına sahiptir. Üst göz kapakları kalın, alt göz kapaklarının ise ince işlendiği görülmektedir. Göz çukurları özellikle göz yuvarlağının iki kenarı da derinleştirilerek tam daire olarak ortaya çıkarılmıştır. Eserin pupillerinde derin matkap kullanımı söz konusudur. Kadın başının saçları alnın ortasından ikiye ayrılmaktadır. Saç bukleleri, yarım daire şeklinde yan yana sıralanmaktadır. Kaş çizgisinin yanından itibaren buklelerin uçları aşağıya bakacak biçimde, dikey bir şekilde kulakları tamamen kapatılarak dökülmektedir. Alın üstünde saç buklelerinin uçları, alna yuvarlak bir sınır oluşturmaktadır.

Eserin malzemesi, boyutları ve bezemesi incelendiğinde bir ostotek parçası olduğu düşünülmektedir. Yaprak bezemesinin bir akanthus'lu gırlanda ait olduğu, oval parçanın ise bukranon bağı (taenia) olduğu düşünülmektedir. Bu bağlar, bir süs olarak kutsal kurbanlık hayvanların alınlarına ya da boynuzlarına bağlanmakta, ayrıca kurbandan sonra kutsal alanlara bırakılan bukranonların yanında süs malzemesi olarak kullanılmaktadırlar¹¹³. Kabartmanın, Pamphylia ve Kilikia ostoteklerinin ana formu olan, dikdörtgen sandık biçimli ostotek¹¹⁴ üzerinde yer aldığı görülmektedir.

Eserin tarihlendirilmesinde, stilistik karşılaştırma malzemesi olarak, portreler göz önüne alınmıştır. Hem yüzün hem de saçların fizyonomik özelliklerinin benzerlik gösterdiği örnek Julia Domna portreleridir. Silifke örneği, dönem portrelerindeki yüz fizyonomisiyle de benzerlik göstermektedir. Erken örneklerden itibaren, Julia Domna'nın oval bir yüze, etli yanaklara, geniş gözlere, kaba bir burna sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca pupillerin matkapla derinleştirilmesi, dudakların dar verilmesi, çenenin sivri olması Silifke örneğiyle benzerlik göstermektedir.

İ.S. 185 yılında, Septimius Severus'un eşi olan imparatoriçe Julia Domna'nın¹¹⁵ altı adet resmi portre tipi bulunmaktadır¹¹⁶. Bu portrelerin en iyi örnekleri, Gabii, Viyana, Leptis Magna, Berlin, Münih ve Vatikan'da bulunan portrelerdir. Julia Domna portrelerinin bilinen ilk örneği öncelikle sikkeler üzerinde İ.S. 193 yılından itibaren görülmüştür. Portrelerin erken ve geç gruplarını ayıran genel özellik ise portrelerde görülen saç stilineki değişimdir¹¹⁷. Erken örneklerde saç bukleleri dalgalanarak çene hizasına kadar inerken, geç örneklerin oluşturduğu grupta bukleler boyun hizasına kadar kulakları

¹¹³ Berges,1986: 54-55.

¹¹⁴ Korkut,2006:4.

¹¹⁵ Hiesinger,1969:40.

¹¹⁶ Kleiner,1992: 325-326.

¹¹⁷ Hiesinger,1969:41.

kapatarak dökülmektedir¹¹⁸. İkinci saç tipinde peruk oldukça katı olup, bu saç tipi miğfer saç stili olarak adlandırılmıştır¹¹⁹. İkinci tipteki ortadan ikiye ayrılmış yarım daire şeklindeki saç bukleleri Silifke örneği ile olan diğer benzerlik olarak öne çıkmaktadır. Yüzü derin dalgalar oluşturan saçlar sınırlandırmaktadır¹²⁰.

Silifke Müze'sindeki bu eserin, Anemurion civarından getirildiği göz önüne alındığında, üretim yerinin Kilikia bölgesinden olma ihtimalinin arttığı görülmektedir. Dağlık Kilikia kentlerinin, özellikle Severuslar döneminde mimari anlamda altın çağını yaşadığı bilinmektedir¹²¹. Özellikle Anemurion kenti, İ.S. geç 2. yüzyıl ve 3. yüzyılın ilk yarısında görkemli mimarinin görüldüğü bir altın çağı yaşamıştır¹²². Severus hanedanlığı döneminde heykeltıraşlık eserlerinin de bölgede yaygın olabileceği düşünülmektedir. Roma portreleri mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde geniş coğrafyalara dağıtılmaktaydı. Portreler ya hazır bir şekilde gemilerle eyaletlere gönderilmekte ya da başkentten gelen portre modelleri yerel heykeltıraşlar tarafından çalışılmaktaydı¹²³. Bu açıdan bakıldığında bölgenin yerel heykeltıraşlık eserlerinin dönemin portre modasından etkilenmesi oldukça doğaldır.

Julia Domna'nın boyuna kadar inen ikinci saç modeli, İ.S. 193-211 yılları arasında görülmektedir. Ayrıca bu saç modeli daha sonradan özellikle İ.S. 205 yılından itibaren Plautilla tarafından da kullanılmıştır. Silifke örneğinin de stilistik karşılaştırmaları göz önüne alındığında, İ.S. 2. yüzyılın sonu 3. yüzyılın başlarında Kilikia bölgesinde, Anemurion'da üretilmiş olabileceği düşünülmektedir.

¹¹⁸ Hiesinger, a.g.e.:41.

¹¹⁹ Kleiner, 1992:326.

¹²⁰ a.g.e:326.

¹²¹ Kaplan, 2011: 111.

¹²² Ziegler, 2008: 48.

¹²³ Stuart, 1939: 602.

VI.3. Erkek Başlı Ostotek Kabartması (Lev. XXXVI, a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Erkek Başlı Ostotek Kabartması*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *1088*

Müze Geliş Şekli: *Anamur civarından getirilmiş; satın alma*

Eserin Ölçüleri: *Yük: 18cm. En: 18cm.*

4 tarafından kırık, bir kireçtaşı parça üzerinde, kabartma olarak işlenmiş bir erkek başının, sol yanağına dökülen saç kıvrımları, gözü ve burnu oldukça aşınmıştır.

Eserin genel olarak yüzü şişkin ve ovaldir. Alın oldukça dardır. Kaşlarının uçları keskin bir biçimde sonlandırılmaktadır. Kaşlar, ayrıntılı verilmemekte, oval bir biçimde göz üstünü sarmaktadır. Göz çukurları oldukça derin bırakılmakta ve gözler dışa bombe yapmaktadır. Burun çizgisini aşmayan ağız oldukça dar ve kapalıdır. Alt dudağın hemen altında hafif bir oyuk yer almakta, dolgun yanaklarla birlikte, bu durum çenenin sivri görünmesini sağlamaktadır. Eserin saçları alın üstünde ikiye ayrılmakta. Kalın saç bukleleri ince çizgilerle verilmekte, yanakları ve kulakları tamamen kapatılarak aşağıya dökülmektedir.

Eserin kırılan kısımlarının ölçüleri göz önüne alındığında, bir ostotekten kopmuş olduğu düşünülmektedir. Pamphylia ve Kilikia ostoteklerinin ana formu olan dikdörtgen sandık biçimli ostotekler, 42 cm. ve 123 cm. arasındaki ölçülerdedir. Malzeme

olarak Pamphylia ve Kilikia ostoteklerinde kireçtaşı kullanılmaktadır¹²⁴. Eserin sandık şeklindeki bir ostotekin uzun yan yüzündeki kabartma figür olduğu düşünülmektedir.

Eserin tarihlendirilmesi, diğer ostoteklerin üzerinde yer alan kabartmalarla karşılaştırılarak, stilistik değerlendirmeyle ele alınmaktadır. Eserin en yakın benzer örneği bugün, Burdur Müze'sinde sergilenen 5684 envanter numaralı ostotektir. Ön tarafında Akanthus yapraklı girlandın halkası üzerinde yer alan erkek başı bulunmaktadır¹²⁵. Her ne kadar, Silifke örneğinden daha ayrıntılı ve özenli çalışılmış olsa da, yüzünün oval, yanaklarının dolgun ve dudaklarının burun çizgilerini aşmayacak şekilde işlenmesi, benzerlik olarak dikkati çekmektedir. Ayrıca Silifke örneğindeki benzer biçimde, saçlar kalın bukleler halindedir ve birbirinden ince matkap kanallarıyla ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra, saçlar kafanın ortasından alın üstüne doğru akmakta ve alın üstünde iki saç buklesi sağa ve sola ayrılarak ortada üçgen şeklinde ufak bir saç buklesi oluşturmaktadır; saç bukleleri yanak seviyesinde sonlanmaktadır. Saçlar kulağı tamamen kapatmaktadır.

Karşılaştırılabilir bir diğer örnek ise, Side'de bulunan ve Side Müze'sinde sergilenen 1696 envanter numaralı, akanthus yapraklarına sahip girlandlı ostotek üzerinde yer alan erkek başı kabartmasıdır. Silifke örneğindeki gibi yüzün oval ve yanakların dolgun verilmesi, gözlerin dışa bombe yapacak şekilde işlenmesi, dudakların burun çizgisi seviyesini aşmaması, saçların birbirinden ince matkap kanallarıyla ayrılması ve kalın saç bukleleri, benzerlikler arasında sayılabilmektedir¹²⁶.

Karşılaştırılabilir bir diğer örnek ise yine Side'de bulunmuş ve Side Müze'sinde sergilenen, akanthus yapraklarına sahip girlandlı ostoteğin hem ön hem de arka yüzünde yer alan erkek başı kabartmalarıdır. Kalın bukleli saçları işleniş açısından

¹²⁴ Korkut, 2006: 4.

¹²⁵ a.g.e.: 100,Kat. No: 188, Abb. 17,5.

¹²⁶ Korkut,2006: 103,Kat.No: 223, Taf. 17,4.

benzerlik göstermektedir¹²⁷. Ayrıca Adana Müze'sinde yer alan 94.72.74 envanter numaralı, akanthus yapraklarına sahip girlandlı ostotekin üzerindeki erkek kabartmasında, yüzün oval, saçların kalın bukleli ve ortadan ayrılmış bir şekilde işlendiği görülmektedir¹²⁸. Adana Müze'sinde yer alan bir diğer akanthus yapraklarına sahip girlandlı ostotekin üzerinde yer alan erkek başının saçlarının işlenişi de Silifke örneğiyle benzerlik göstermektedir¹²⁹.

Yukarda adı geçen ve stilistik karşılaştırma yapılan örnekler, İ.S. 150-170 yıllarına tarihlendirilmektedir. Dolayısıyla Silifke de yer alan ostotek de, İ.S. 2. yüzyılın ikinci yarısında üretilmiş olmalıdır.

¹²⁷ Korkut,2006.:104, Kat. No:236, Taf. 17,1-2.

¹²⁸ a.g.e.: 86, Kat. No:3,Taf. 18,6.

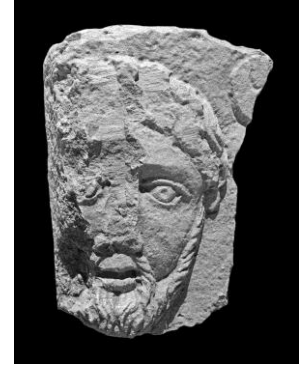
¹²⁹ a.g.e: 87,Kat. No: 16, Taf. 18,5, 20,5.

VI.1.4.Ostotek'e Ait Bir Sakallı Baş (Lev.XXXVII)

Eserin Türü ve Adı: *Ostotek'e Ait Bir Sakallı Baş*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *1090*

Müze Geliş Şekli: *Anamur Civarından getirilmiş; satın alma.*

Eserin Ölçüleri Yüksek: *25cm. En:17.5cm. Der.:5.5cm.*

Bir sakallı erkeğe ait kabartma parçasıdır. Figürün sağ tarafı kırıktır. Ancak burada bir girlanda ait uç seçilebilmektedir. Saçları ve yüz hatları aşınmıştır.

Dolgun bir yüze sahiptir. Alnı dardır. Göz çukurları derindir. Keskin bir şekle sahip olan üst göz kapağı, alt göz kapağının sınırını aşmaktadır. Göz küresi oldukça daireseldir. Pupillerde derin bir nokta halinde matkap izi yer almaktadır. Üst dudağı ince olan başın alt dudağı kalındır. Ağzı hafif açıktır. Burun deliklerinin hemen kenarından sakallara doğru inen kalın burgulu bıyıkları vardır. Sakallar saçların hemen altından şakaklardan başlamaktadır. Çene hizasına kadar burgu yaparak ince bir hatla dökülmektedirler. Çene üstündeki sakallar, üçlü bukle halindedir. Aşağıya doğru hafif "S" yapacak biçimde dökülmektedirler. Saçları alnın üzerinde, oldukça şematiktir ve yukarıya doğru yumaklar halinde kalıp olarak yükselmektedir.

Silifke Müze'sindeki bu parçanın girlandlı bir ostoteğe ait olduğuna dair bir veri sunan girland parçasının yanı sıra, bu başın bir silen başı olabileceği yorumu da ostotek parçası olma savını desteklemektedir. Roma imparatorluk döneminde girlandlı lahitlerde Eros, Nike ve diğer heykel figürleri bulunmaktadır. Eros, Nike, Attis ve Silen

gibi mitolojik girland taşıyıcıların ilk örnekleri Hellenistik dönemden itibaren karşımıza çıkmaktadır¹³⁰. Side Müze'sindeki , İ.S. 190-210 yıllarına tarihlenen girlandlı bir ostotek üzerinde sakallı silen kabartması girland taşıyıcı olarak kullanılmaktadır¹³¹. Bu ostotek üzerinde silen, merkezde yer almaktadır. Sakallı ve çıplak olarak verilmektedir.

Ostotek üzerinde silen kabartmasının bulunduğu bir diğer örnek Adana Müze'sinde bulunmaktadır. Bu ostotek üzerinde, girlandların hemen üstünde genç Dionysos ve yaşlı bir silen yer almaktadır. Yaşlı Silen ve genç Dionysos'un verildiği örneklerin kökeni İ.Ö. 4. yüzyıla kadar geri gitmektedir. Ölü gömme kültürüne ait bu figürlerde silen mitolojide, çocuk Dionysos'un eğitimcisi, tropeus'udur¹³². Her ne kadar günümüze ulaşmamış olsa da Silifke'deki ostotek parçası üzerinde de, bir Dionysos kabartmasının var olabileceği önerilebilir.

Silifke örneğinin buluntu yeri olan Anemurium (Anamur Civarı) göz önüne alındığında, Anemurium kentinde bulunan ve Anamur Müze'sinde sergilenen bir diğer sakallı erkek başı örneği dikkati çekmektedir. Oval bir yüzü ve geniş bir alını bulunmaktadır. Göz çukurları derindir ve göz küresi derin matkap çizgisiyle ortaya çıkmaktadır. Silifke örneğinin aksine iris ve pupillerde matkap izine rastlanmamaktadır. Bıyıkları yoktur. Dudakları ince ve ağzı kapalıdır. Oval sakalları şakaklarından başlayarak tüm yüzü sarmaktadır. Saçları bir peruk gibi başın üstünde durmaktadır. Uzun hafif dalgalı buklelere sahiptir. Saçlarda derin matkap işleniş söz konusudur. Anamur Müze'sindeki bu erkek başı İ.S. 210-220 yıllarına tarihlendirilmektedir¹³³. Göz küresinin verilmesinde derin

¹³⁰ Korkut,2006: 19-20.

¹³¹ a.g.e.:Kat. No:242,taf.28,1-4.

¹³² Korkut,2006:26.

¹³³ a.g.e.:Kat.No:151, taf. 38,2-3;taf.63,9.

matkap kullanımı ve çizgisellik, ayrıca saçlarda ve sakaldaki derin matkap kullanımı Silifke örneği ile benzerlik göstermektedir.

Stilistik olarak yukarıda anılmış olan Adana örneği incelenecek olursa, bu örneğin oldukça dolgun bir yüze ve dar bir alına sahip olduğu görülür. Alnının üzerinden bir bant geçmektedir. Göz çukurları oldukça derindir. Göz kapakları keskin hatlarla verilmektedir. Tam daire şeklinde matkap izine sahip pupilleri Silifke örneğiyle oldukça benzerdir. Kalın dudaklara sahiptir ve ağzı açıktır. Sakallarda kalın ve derin matkap kanalları göze çarpmaktadır. Adana örneği İ.S. 170-190 yılına tarihlendirilmektedir¹³⁴.

İ.S. 217-218 yıllarında imparatorluğu yöneten, Macrinus'un Hatay Müze'sinde portresi stil özellikleri açısından Silifke örneğiyle karşılaştırılabilir¹³⁵. Öncelikle Silifke örneğindeki gibi Macrinus portresinin yanaklarının dolgun olarak işlenmesi dikkati çekmektedir. Ayrıca Macrinus portresinin sakalları kalın ve uzundur. Sakallardaki matkap kanallarının genişliği ve derinliği benzerlik açısından göze çarpmaktadır.

Yukarıda bölgedeki diğer benzer örneklerle karşılaştırılan, Silifke örneğinin, göz ve sakal stili göz önünde tutularak, İ.S. 2.yüzyılın sonları ve İ.S. 3. yüzyılın başlarına tarihlenebilir.

¹³⁴ Korkut,2006:Kat. No: 13,taf.9,6;63,7-8.

¹³⁵ Meischner, 2003: 329, taf, 37,1-4.

VII.STELLER VE DİĞER KABARTMALAR

VII.1. Anne ve Oğul Steli(Lev.XXXVIII)

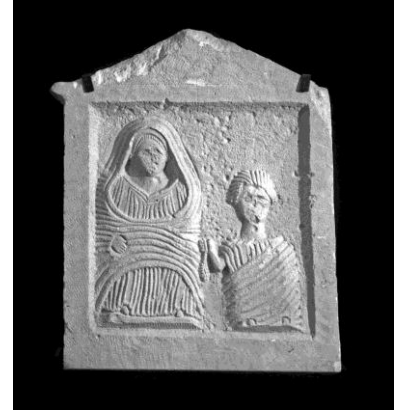
Eserin Türü ve Adı: *Anne ve Oğul Steli*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: -

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri *Yük:62cm. En:48,5cm. Der.: 10cm.*

Üçgen alınlıklı ve kare biçimli bir levha üzerinde, bir kadın ve bir erkek çocuk betimlemesi yer almaktadır. Kadının ve çocuğun yüzlerinde aşınmalar vardır.

Cepheden verilen her iki figür ayakta durmaktadır. Sol tarafta duran kadın sağ elini giysinin altından uzatmaktadır. Sağ tarafta duran çocuk ise sağ kolunu dirsekten bükerek yanındaki kadına doğru uzatmaktadır.

Kadın himation ve chiton giyinmektedir. Kalın kıvrımlara sahip himation başı sarmaktadır ve arkadan öne doğru toplanmaktadır. Kumaş kenarlardan ayağa doğru dökülmektedir. Himationun içindeki, chiton daha ince kumaşlıdır. Himationun altından ayaklara kadar uzanmaktadır.

Çocuk da himation ve chiton giyinmektedir. Himation sol omuz üzerinden geçerek kolu kapatır ve sağ omuzu açıkta bırakır; kalın kıvrımlara sahiptir. Sağ omuzundan aşağıya doğru daha ince kıvrımlara sahip chiton görülmektedir.

Her iki figürün kafaları üçgenimsi bir şekle sahiptir. Kadının gözleri ve ağzı oldukça stilizedir, sadece oyukla belli edilmektedir. Kadının saçları çizgisel bir şekilde verilmekte, alın üstünden yanlara doğru dökülmektedir. Çocuğun saçları ise oldukça çizgisel olup alnın üzerinde dikey olarak verilmektedir. Bu saçlar kulakları kapatarak küt bir hal almaktadır.

Figürler yereldir ve basit işçilikte çalışılmışlardır. Giysilerinin işlenişi ve saçlarının stilistiği açısından diğer yerel stellerle karşılaştırılmaktadırlar¹³⁶.

Karşılaştırılabilir ilk örnek Isauria bölgesinden Sarnıç yerleşiminde bulunan ostotek kabartma üzerindeki 3 kadın figürüdür. Bu kadın figürlerinin gözlerinin işlenişi ve başlarının ve yüzlerinin yapısı Silifke örneğiyle benzer yerel basit işçiliğe sahiptirler¹³⁷.

Giysi kıvrımlarının stilize ve çizgisel hatlara sahip olduğu bir diğer karşılaştırma örneği de söz konusudur: Bu kabartma üzerinde bir erkek ve iki kadın figürü betimlenmektedir. Silifke örneğiyle kıvrımların stilize oluşu oldukça benzerdir¹³⁸.

Akkise kasabasında bir ostotek gövdesi üzerinde iki adet kadın figürü bulunmaktadır. Himationun diz üstünde sonlanarak bir kalıp halinde vücudu sardığı bu örnek, giysilerin şematize edilerek stilize verilmesi ile Silifke örneğiyle benzerdir¹³⁹.

Isauria bölgesinden başka mezar stelleri stilize çalışılmışlıkları açısından Silifke örneği ile benzeşirler. Örneğin alınlıklı mezar stelinin içerisinde çoklu figürlerin stilize edildiği bir Bozkır yerleşiminin kütüphanesinin bahçesinde yer almaktadır¹⁴⁰.

¹³⁶ Çalık,1997: 300, Kat. No: 253, Pl. 127a.

¹³⁷ Yılmaz,2005:171-172, Kat. No: MSL24, Res. 86.

¹³⁸ a.g.e.: 173-175, Kat. No: OG15, Res. 87a.

¹³⁹ Yılmaz,2005: 212-214, Kat. No: OG5, Res. 113c.

¹⁴⁰ a.g.e: 69-71, Kat. no: MSA2, Res. 20a.

Ömeroğlu Köyünde bulunan stelde betimlenmiş olan ve bir podyum üzerinde yer alan dört figürde benzer chiton ve himation işleniş i söz konusudur. Himationun kaba kumaşı bu kadın figürlerinde kalın bir şekilde vücudu sararken chiton şematize çizgilere sahiptir¹⁴¹.

¹⁴¹ Yılmaz, 2005: 288, Kat. No: X14, Res. 164.

VII.2. Eros Kabartmalı Lahit Parçası(Lev.XXXIX)

Eserin Türü ve Adı: *Eros Kabartmalı Lahit Parçası*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr:

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri:

Bir lahit parçası üzerinde betimlenen kanatlı bir eros kabartmasıdır. Üst bacaklarından aşağısı kopuktur. Yüzünün ve vücudunun oldukça aşınmış olduğu görülmektedir.

Erosun kanatları yarı açıktır. Eros sağ kolunu dirsekten bükerek baş hizasına doğru yukarı kaldırmaktadır. Sağ eliyle bir girland tutmaktadır. Sol kolunu vücudunun yanından indirmekte ve dirseklerinden bükmektedir. Sol eliyle yine aynı şekilde bir girland tutmaktadır. Sağ bacağına aşağıya doğru vücuduna çapraz bir şekilde uzatırken sol bacağına ileriye doğru atmaktadır.

Erosun hemen başının üzerinde iki düz çizginin sınırladığı dışbükey bir alan bulunmaktadır. Bu alanın bir lahdin frizi olduğu düşünülmektedir.

Nike'lerin Eros'ların ve diğer tek başına betimlenen figürlerin girland taşıyıcı olarak kullanıldığı örnekler en erken Hellenistik döneme kadar geri gitmektedirler. Özellikle Bergama kabartmalı seramiklerinde geç Orta Hellenistik dönemde bu örneklerin

en erken betimlemelerini görmek mümkündür. Eros'ların girland taşıyıcısı olarak sunulduğu bu kullanım daha sonra Roma döneminde devam etmiştir¹⁴².

Girland'ları tutuş şekline göre özellikle Eros'ların cepheden verildiği görülmektedir. Üç farklı kullanımıyla karşılaşılmaktadır. İlk örnekte kanatlı Eros, kollarını açarak elleriyle girland bağı tutmaktadır. Diğer örneklerde ise yine sahnenin ortasında yer almak üzere girland bağı olmaksızın girland doğrudan Erosun omuzlarından başlar¹⁴³. Silifke örneğinin ise üst vücudu cepheden alt vücudu ise adım atar vaziyette profilden verilmiştir.

Oldukça sade ve basite indirgenmiş bir lahit parçası olup Geç Roma İmparatorluk dönemine ait olmalıdır.

¹⁴² Korkut,2006:20.

¹⁴³ a.g.e: abb. 30.

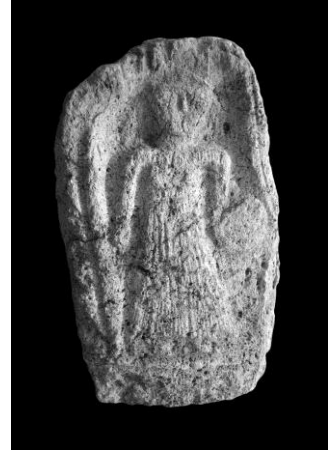
VII.3.Athena Steli(Lev.XL)

Eserin Türü ve Adı: *Athena Steli*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *1147*

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *42cm. En:* *27cm.*

Stel formu bir taş üzerinde kabartma şeklinde betimlenen kadın heykelidir. Yüzünün oldukça aşınmış olduğu görülmektedir.

Figürün kadın olduğu göğüslerinden anlaşılmaktadır. Sağ ve sol kolunu vücudunun yanından dik bir şekilde aşağıya doğru uzatmaktadır. Sağ eliyle uzun bir mızrak tutmaktadır. Sol elinde bir kalkan bulunmaktadır. Başu oldukça stilize işlenmiş olup gövdesine nazaran büyüktür.

Eser tek parça bir giysi giyinmektedir. Giysi kıvrımları oldukça stilizedir ve giysi kıvrımları kazıma ile verilmiştir. Başında ucu sivri bir taç yer almaktadır.

Eserin karşılaştırılabilir örneği Kibyra yerleşiminde yer alan yazıtlı bir stel üzerinde bulunmaktadır. Bu stel üzerinde, bir aedicula içerisinde frontal verilen iki figür vardır. Sol tarafta betimlenen figür bir erkektir. Sağdaki figürün ise giysisi daha uzun olup, bir kadın olduğu anlaşılmaktadır. Kadın figürü sol eliyle bir kalkan tutarken, sağ elini dirsekten bükerek bir mızrağa doğru yaslamaktadır. Bu eser üzerindeki yazıtlarla tarihlendirilmektedir. Yazıt üzerinde Aurelius Trokondas adı geçmektedir. Trokondas, Pisidia'da özellikle Kibyris ve Termessos'da yaygın olarak kullanılan bir isimdir. Kökeni

hava tanrısı Tarhunt'la ilişkilidir. Bu isimlerin benzerlerine Kilikia'da da rastlanıyor olması dikkat çekicidir¹⁴⁴. Eser yazıt üzerinden kesin tarihleme olanağı sunarak İ.S. 224/225 yıllarına verilmektedir.

Özellikle stel üzerindeki kalkanla ve mızrakla betimlenen kadın heykelinin Silifke örneğine benzer şekilde ayaklarına kadar inen bir kıyafet giyinmesi dikkati çekmektedir. Kıyafetin diz üzerinde iki parçaya ayrılması benzer olan bir diğer özelliktir. Ayrıca her iki eserde de kalkan ve mızrak kullanılmaktadır. Kibyra örneğindeki figürün giysi detaylarının işlenişi Silifke örneğine nazaran daha kalitelidir. Silifke örneğinde giysi ayrıntıları kazınarak verilmektedir. Ayrıca Silifke örneğinde duruşunun daha şematize çalışıldığı söylenebilir. Kibyra örneğinde sağ el mızrağı kavramaktadır. Silifke de ise omuzdan vücudun yanına doğru inen el mızrağı kavramaz¹⁴⁵.

Kibyra'da bulunan örnekle karşılaştırıldığında, Silifke Müze'sindeki örneğin İ.S. 3. yüzyılın ortalarında üretilmiş olacağı uygun görülmektedir.

¹⁴⁴ Milner,1998:37-38.

¹⁴⁵ a.g.e:pl.116,92.

VII.4.Hayvanlı Adam Kabartması (Lev.XLI)

Eserin Türü ve Adı: *Hayvanlı Adam Kabartması*

Malzeme: *Mermer*

Env. Nr:-

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yüksekliği: *18cm.*

Bir niş parçasının içerisindeki cepheden verilen kabartma heykeldir. Heykelin sağ ve sol kolu, vücudunun ise belinden aşağısı kırıktır.

Heykel başını sola doğru eğmektedir. Sol kolunu yukarıya doğru kaldırmaktadır. Sağ kolunu ise vücuduna yapışık şekilde aşağıya doğru uzatmaktadır. Heykelin sağ arkasında pelerini, stilize bir şekilde yukarı doğru çıkararak levhanın dış sınırına doğru havalanmış izlenimi vermektedir. Vücudunun işlenişinde orantısız bozukluklar söz konusudur. Baş kübik bir şekildedir. Üçgen şeklinde bir boyuna sahiptir. Kolları omuzu ile birleşmiştir.

Heykelin başının ayrıntıları oldukça stilizedir. Kafasının üst kısmı geniş ve çenesi oldukça dar olduğu için kübik bir şekil sunar. Dar bir alnı vardır. Oldukça uzun ve ince bir burnu vardır. Alnın altından sert bir biçimde göz çukuruna geçilmektedir. Göz çukuru dışarı doğru bombe yapmaktadır. Göz küreleri, bombe yapan bu alandan badem şeklinde sadece derin çizgilerle oluşturulmakta ve kazınarak belli edilmektedir. Ağız sadece bir nokta halindedir. Saçları alnın üstünde bir başlık gibi durmaktadır. Yan yana oldukça kalın verilen saç buklelerinin arası çizgiseldir.

Kabartmalı levhanın kabartma yüzeyi içbükey şeklindedir. Bu da işlenen sahnenin daha derin olduğu izlenimini yaratır. Bu örnekte kanatlı kişinin sol kolunun altında devam eden bir figür daha bulunmaktadır. Bunun bir hayvan betimlemesi olabileceği düşünülmektedir. Nitekim stilistik açıdan karşılaştırma örneği oluşturan bir örnek üzerinde benzer bir sahne görülmektedir: Ny. Carlsberg Glyptothek’de sergilenen Kıpti sanatı özellikleri sergileyen ve İ.S. 4. yüzyılın sonları 5. yüzyılın başlarına tarihlenen, stelde¹⁴⁶ benzer şekilde erkek figürü bir eşeği kolunun altına almıştır.

Bu Kıpti eser ile Silifke kabartmasının başları, kafatasından çeneye doğru sivrilen kübik bir görünüm almalarıyla benzerlik gösterirler. Her iki eserin de gözleri oldukça stilizedir. Silifke örneğindeki gibi, Kıpti eserde de kollarda omuzda oran kayması görülmektedir. Kollar omuza oldukça bitişik çalışıldığından üst vücut tamamen daralmıştır. Bu karşılaştırmalarla birlikte, Silifke örneğinin Kıpti sanatının stilize ve geç dönem özelliklerini gösteren bir kabartma olduğu düşünülebilir.

Stilistik karşılaştırma ışığında eser, İ.S. 4. yüzyılın sonları İ.S. 5. yüzyılın başlarına tarihlendirilebilir.

¹⁴⁶ Beckwith,1963: 17, Fig. 51.

VII.5. Alınlıklı Stel (Lev.XLII,a-b)

Eserin Türü ve Adı: *Alınlıklı Stel*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *132*

Müze Geliş Şekli: *Uzuncaburç'tan getirilmiş*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *41cm. En:* *27cm.*

Alınlıklı bir stel içinde yan yana betimlenen iki asker kabartması. Figürlerin yüzleri ve akroterlerin oldukça aşınmış olduğu görülmektedir.

Kabartmaların üstünde yer alan alınlığın solunda, ortasında ve sağında olmak üzere üç adet akroter bulunmaktadır. Alınlığın merkezinde bir adet rozet vardır. Bu rozetten alınlığın köşelerine doğru makara boncuk dizisi uzanır. Alınlığın altında arşitrav görülmektedir. Kabartma alanını sınırlandıran kenarlarda iki adet sütun vardır (Lev.XLII,b).

Arşitravın hemen altında naiskos içinde iki adet asker kabartması yer almaktadır. Her iki figür de sağ elleri ile ucu sivri bir mızrak tutmaktadırlar. Başlarında miğferleri vardır. Boyun altından tutturulan ve ayaklarına kadar uzanan pelerin giymişlerdir. Pelerin, oldukça ağır, kaba ve dökümsüz bir kumaşa sahiptir. Bu kıyafetin içinde detayları oldukça stilize verilen bir giysi, ayak bileklerine kadar uzanır. Göğüs altından bileklere kadar giysinin kıvrımları derin kazıma çizgilerle verilmektedir. Başlarındaki miğferleri üç bölümden oluşmaktadır. Alnın üstünde iki adet başı saran bant

benzeri iki bölüm vardır bunu miğferin başa oturan kısmı takip eder. Miğfer üçgen şeklinde bir çıkıntı ile sonlanmaktadır (Lev.XLII,b).

Eserin buluntu yeri göz önüne alındığında, özellikle Dağlık Kilikia'da Hellenistik dönemden başlamak üzere İmparatorluk dönemine kadar kaya kabartmalarında asker betimlemelerinin sıkça kullanıldığı bilinmektedir¹⁴⁷. Genel olarak alınlıklı bir niş içerisinde kabartmalar kollarını mızrağa uzatırken diğer ellerini göğüslerine doğru uzatmaktadırlar¹⁴⁸.Betimlenen sahnede mızrak tutma, benzer özellik olarak karşımıza çıkar. Ayrıca mimari unsurların kullanımı da bir diğer benzerliktir. Silifke örneği diğer yerel kaya kabartması örneklerinden giysisi açısından farklılık göstermektedir.

Uzuncaburç örneğinin tipolojik olarak bu örneklere öykünen Geç Roma Döneminde üretilmiş bir mezar steli olduğu öne sürülebilir.

¹⁴⁷ Kaya kabartmalarının kronolojik düzenlemesi için, bkz. Durugönül,1989:99-103.

¹⁴⁸ Dağlık Kilikia'daki asker betimlemeleri için ayrıca bkz. Durugönül, 1989: 84.

VII.6.Haç'lı Mezar Steli (Lev.XLIII)

Eserin Türü ve Adı: *Haç'lı Mezar Steli*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *133*

Müze Geliş Şekli: *Uzuncaburç'tan getirilmiş.*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *30cm. En:22cm.*

Ortasında haç bulunan üçgen alınlıklı stel içinde betimlenen iki erkek figürüdür. Haç sonradan eklenmiştir. Yüzlerinin aşınmış olduğu görülmektedir.

Her iki figür dik bir vaziyette ayakta durmaktadır. Aralarında steli ikiye bölen bir profil bulunmaktadır. Sol ellerinde, yerde birer kalkan, sağ ellerinde stel profiliyle bütünleşmiş mızrak tuttukları seçilebilmektedir. Her iki figürün de giysisi aynıdır. Boyunlarında birleştiği düşünülen ve arkalarından yanlarına sarkan bir pelerin giymektedirler. Bunun altında, kemerle bağlanan uzun bir giysi bulunmaktadır. Giysinin kıvrımlarının uçları dalgalı işlenerek giysiye hareket katılmaya çalışılmaktadır. Giysi kıvrımlarının yere dik biçimde döküldüğü ve oldukça derin çanaklara sahip olduğu görülmektedir.

Geç İmparatorluk Dönemi'nin yerel ve kaba özelliklerini göstermektedir.

VII.7.Niş İçinde Adam Steli (Lev.XLIV)

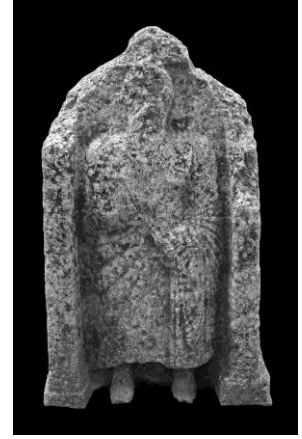
Eserin Türü ve Adı: *Niş İçinde Adam Steli*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr: *2536*

Müze Geliş Şekli: *Satın Alma*

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *123cm. En:72cm.*

Bir niş içerisinde ayakta duran erkek betimlemesidir. Yüzünün, göğsünün üstündeki giysi kıvrımlarının sol ve sağ elinin oldukça aşınmış olduğu görülmektedir.

Figür sağ kolunu dirsekten bükerek sol göğsüne doğru uzatmaktadır. Sağ eliyle tanımlanamayan bir nesne tutmaktadır. Bu nesne sol göğsün üzerinden geçerek sol omuza kadar uzanmaktadır. Sol kolunu dirsekten hafif bükerek karnının üstüne sağa doğru uzatmaktadır. Sol eliyle kama benzeri keskin bir nesne tutmaktadır. Bu nesne sağ el bileğinin üstünden geçerek sağ göğüs üstüne kadar uzanmaktadır.

Vücudunu saran ve ayak bileklerinde sonlanan bir kıyafet giyinmektedir. Bu kıyafetin sol kolun üzerinden geçerek, ince kıvrımlar halinde yere döküldüğü görülmektedir. Giysi, sağ kolun altında ise gergin bir görünüm almıştır.

İkonografik ve stilistik olarak karşılaştırılabilir örnek Canbazlı'da bulunan oturan adam kabartmasıdır¹⁴⁹.Canbazlı kabartması bir mezar ile bağlantılıdır. Fakat duruşu

¹⁴⁹ Durugönül,2003:115, Abb. 25.

tam anlamıyla veremediği için Canbazlı örneğinde daha başarılı verilmiş olan oturma görüntüsünü yansıtamaz.

Yerel ve stilize işçilik gösteren niş içindeki adam stelinin adlı eserin İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilmesi mümkündür.

VII.8. Asker Steli (Lev.XLV)

Eserin Türü ve Adı: *Asker Steli*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr:-

Müze Geliş Şekli:-

Eserin Ölçüleri Yükseklik: *1m. En:37cm. Der.:13cm.*

Ayakta duran adam betimlemesidir. Figürün dizlerinden aşağısı kopuktur. Sol kolu görünmemektedir. Dik bir şekilde durmaktadır. Duruşunda heykeltraşın hatası gözlemlenmektedir. Eserin vücudu cepheden verilirken başı profilden verilmektedir. Figür sağ kolunu dirsekten büküp göğsüne doğru uzatmaktadır. Boynu vücuduna ve başına nazaran oldukça uzundur. Buna karşın başı küçük ve yuvarlaktır. Yüz boyundan çizgisel olarak ayrılmaktadır. Göz ise oldukça kaba verilmektedir.

Her ne kadar iki kumaş arasında farklı işleniş göze çarpmasa da, eserde iki ayrı giysi olduğu düşünülmektedir. Bu durum eserin boynunda yer alan “V” yakadan daha iyi anlaşılmaktadır. Bu yakaya sahip giysi iç, kolları saran himation ise dış kıyafeti oluşturmaktadır. Figürün himationu üst vücudu, kolun uzatıldığı karın üstüne kadar sarmaktadır. Kol üzerinde alt alta paralel kıvrımlar bulunmaktadır. Her iki giysi de oldukça kalın ve derin giysi çanaklarına sahiptir.

Germanicopolis’te (Ermenek ve çevresi) bulunan bir kaya kabartması üzerinde asker betimlemesi yer alır. Cepheden verilen asker sağ kolunu uzatarak sağ eliyle mızrak tutmaktadır. Göbek hizasında tavşana benzeyen bir hayvan durmaktadır. Silifke örneğiyle

benzer olarak vücudu tamamen saran ve oldukça stilize işlenişe sahip, dizlerde sonlanan kısa bir tunika giyinmektedir¹⁵⁰. Silifke örneğinin Ermenek örneğine nazaran oranlar açısından daha başarısız çalışıldığı görülmektedir. Fakat giysinin pilelerinin çizgisel ve kıvrımlarının çanaklarındaki boşluklarının, sırtlarına nazaran daha kaba oluşu oldukça benzerdir.

Oldukça yerel ve stilize işlenişe sahip olan eserin İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilmesi mümkündür.

¹⁵⁰ Kaya kabartmasındaki Asker betimlemesi için bkz. Doğanay,2003:114, Kat. No: ÇS.SK1.

VII.9.Mızraklı Asker Steli (Lev.XLVI)

Eserin Türü ve Adı: *Mızraklı Asker Steli*

Malzeme: *Kireçtaşı*

Env. Nr:

Müze Geliş Şekli: -

Eserin Ölçüleri Yükseklik: 48cm En:23cm Der.:24cm

Bir asker betimlemesidir. Figürün başı kırıktır. Sağ göğsünün oldukça aşınmış olduğu görülmektedir.

Dik bir biçimde ayakta durmaktadır. Eser sol kolunu dirsekten büküp sağ göğsüne doğru uzatmaktadır. Bu eliyle orak benzeri, kabzalı, fakat ağzı içe dönük bir nesne tutmaktadır. Sağ kolunu ise dirsekten bükmüş ve asa veya mızrak benzeri uzun ince bir nesneyi tutmaktadır. Kabartmada bir kompozisyon kayması vardır. Eserin sağ kolu ön cepheden verilmeyip, sağdan yani profilden bakıldığında görülmektedir. Sanatçının üst vücudu oldukça kaba işlemeden dolayı kolların ana kabartma sahnesinden çıktığı söylenebilir. Bunun yanı sıra sanatçının, özellikle heykelin uzuvlarında oransız çalıştığı görülmektedir. Eserin sağ kolu sol koluna, bacakları da vücuduna oranla daha incedir.

Üst gövdesini kaplayan kıyafet vücuda geometrik bir kalıpsallık katmaktadır. Bu kalın ve kaba kıyafetin altında kalın kıvrımlara sahip olan bir kıyafet görülmektedir.

Oldukça aşınmış olmasına rağmen asker kabartmasının elinde tuttuğu nesne antik dönemde tarımsal faaliyetlerde kullanılan ve *falx vinitoria* olarak adlandırılan ucu yarım ay şeklinde kabzası tersine doğru bükülen bıçağa benzemektedir¹⁵¹.

Geç İmparatorluk dönemine ait özensiz bir eserdir.

¹⁵¹ *Falx Vinitoria*: Tipik bir şekle sahip olan bu bıçak antik dönemde üzüm kesme amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz.; White, 1967:94.; Gaitzsch, 1978:26-27, Abb. 41.

SONUÇ

Silifke Müzesinden Taş Plastik Eserler adlı çalışmada ele alınan parçalar İ.S. 1. yüzyıl ve en geç İ.S. 5. yüzyıl arasına aittirler. Eserlerin stilistik karşılaştırma örneklerinin ışığında kronolojik gruplandırılmasına göre en yoğun olarak İ.S. 2. yüzyıl ve İ.S. 3. yüzyılda üretilmiş oldukları anlaşılmaktadır.

Kronolojik sıralamasına göre İ.S. 1. yüzyılda üretilmiş olduğu düşünülen eserler Erkek Baş 2 (Lev.XXV,a-b),Erkek Baş 1 (Lev.XXIV,a-d), Erkek Baş 3' dür (Lev.XXVI,a-d).

İ.S. 2. yüzyılda üretildiği düşünülen eserler ise, Küçük Herkulaneum Kadın Heykeli(Lev. I,a-b),Asklepios Heykelciği 2 (Lev.XII,a-d), Amazon Torsosu (Lev.VIII,a-d), Kıyafetli Kadın Heykeli(Lev.II,a-c), Giysili Torso (Lev. IX), Chylamyslü Artemis Torsosu(Lev.V,a-d), Dionysos Torsosu (Lev.XIII), Genç Erkek Torsosu (Lev.XV), Aphrodite Torsosu (Lev.VI,a-d), Knidos Aphrodite'si Torsosu (Lev.VII,a-d) , Erkek Baş 6(Lev.XXIX,a-b), ve Erkek Başlı Ostotek Kabartmasıdır (Lev.XXVI,a-b).

Bazı eserler İ.S. 2. yüzyılın sonu ve İ.S. 3. yüzyılın başlarında üretilmişlerdir. Bu eserler ise, Sakallı Baş (Lev.XXXI,a-d), Ostoteğe Ait Bir Sakallı Baş (Lev.XXXVII), Aphrodite Baş 1 (Lev.XIX,a-d), Aphrodite Baş 2 (Lev,XX,a-d), Aphrodite Baş 3 (Lev,XXI,a-c), Baş Örtülü Kadın Baş(Lev.XXII,a-b),Artemis Torsosu (Lev.IV,a-d), Ostotek üzerinde Kadın Maskı (Lev.XXXIV,a-b), Kadın Başlı Ostotek Kabartmasıdır. (Lev.XXXV,a-b) .

İ.S. 3. yüzyılda üretildiği önerilen eserler ise, Erkek Baş 5 (Lev. XXVIII,a-b), Başlıklı Baş(Lev.XXX,a-c)Erkek Büstü (Lev.XXXII,a-c),Stilize Baş(Lev.XXXIII,a-b), Baş Örtülü Kadın Heykeli (Lev. III,a-c), Anne ve Oğul Steli(Lev.XXXVIII), Eros Kabartmalı Lahit Parçası (Lev.XXXIX) ,Niş İçinde Adam Steli (Lev.XLIV), Asker Steli (Lev.XLV), Mızraklı Asker Stelidir (Lev.XLVI).

Yukardaki kronolojik gruplandırmadan anlaşıldığı üzere eserlerin her ne kadar farklı bölgelerden geldiği bilinse de eserlerin çoğu çevre bölgelerden getirilmiş olmalıdır. Roma İmparatorluğunun özellikle İ.S. 2. yüzyılda artan refah düzeyi ve ekonomik kalkınması sanatsal üretimin yoğunlaşmasını beraberinde getirmiştir. Nicelik bakımından İ.S. 2. yüzyıl eserlerinin fazla olması bu sebepten olmalıdır.

Özellikle geç dönem eserlerinde yerel üretimden kaynaklanan orantısız bozukluklar hakimdir, bunlara Baş Örtülü Kadın Heykeli(Lev.III,a-b), Mızraklı Asker Steli(Lev.XLVI), Asker Steli(XLV) adlı eserler örnek olarak verilebilir.

Roma Döneminde üretilmesine rağmen bazı örnekler kendisinden önceki döneme öykünerek eklektik sanat özellikleri göstermektedir: Hellenistik giysi özelliklerinin görüldüğü Giysili Torso(Lev.IX), Daidalık saç stiline sahip Herme (Lev.X,a-b), Arkaik göz ve gülümsemenin görüldüğü Arkaizan Heykel Baş 4(Lev.XXIII), ve saç bukleleri Hellenistik dönem özelliği gösteren Erkek Baş 4 Lev. XXVII,a-b) örnek olarak verilebilir.

Küçük boyutlu eserlerde orjinaline nazaran stil detaylarının işlenişinde basitlik söz konusudur. Bu duruma öncelikle vücut ayrıntılarının işlenişinde rastlanır. Ayrıca orijinalinden uzaklaşan küçük boyutlu eserler duruş açısından da farklılık

göstermektedirler. Vücut ayrıntılarının detaylı olarak işlenmediği örnekler Aphrodite Torsosu (Lev.XVI, a-d) veya Knidos Aphrodite'si (Lev.VII,a-d) torsosudur. Eserlerin vücutlarındaki detaylar doğaldan ve orjinalinden farklı özellikler göstermektedir. Orjinallerinin Knidos Aphrodite'sine geri gittiği bu iki örneğin, “S” duruşuna sahip olmaları gerekirken her ikisinin de duruşlarında bu özellik görülmez.

Bazı eserlerde kumaş ayrıntıları üretildikleri dönemin özelliklerine uygun olarak mermerin parlatılmasıyla sağlanmaktadır. Bu eserlere, Küçük Herkulaneum Heykeli (Lev. I,a-b), Asklepios Heykelciği 2 (Lev.XII,a-d), Amazon Torsosu (Lev.VIII,a-d) örnek olarak verilebilir. Giysi olmamasına rağmen vücut yüzeyinin parlak olarak verildiği örnekler de bulunmaktadır. Bunlar Dionysos Torsosu(Lev.XIII) ve Genç Erkek Torsosudur (Lev,XV).

Bazı eserlerde mimari unsurlar kullanılmaktadır. Bu eserlere, alınlıklı stelin içerisine yerleştirilmiş olan Anne ve Oğul Steli (Lev.XXXVIII), iki adet sütun ve rozetli bir alınlığın arasında iki figürün betimlendiği Alınlıklı Stel (Lev.XLII,a-b), alınlıklı bir nişe sahip içinde iki figürün betimlendiği Haçlı Mezar Steli (Lev.XLIII) örnek olarak verilebilir.

Bazı eserler farklı başlıklar altında yer alsalar da detay işçiliğinde stilistik benzerliklere sahiptirler. Bu durum bu eserlerin birbirleriyle karşılaştırılarak tarihlenmesini sağlamaktadır. Erkek Baş 5 (Lev.XXVIII,a-b) gözlerindeki işleniş, rahip başlığına sahip olduğu düşünülen heykel başıyla (Lev.XXX,a-c) benzerdir. Bu benzerlik üst göz kapağının katlı yapısı ve pupilin dairesel olmayan matkap izi ve irisın kalın çizgiyle verilmesiyle açıklanabilir. Stilistik detayda ayakta duran Baş Örtülü Kadın Heykeli (Lev.

III, a-c) ve Stilize Erkek Başı (Lev.XXXIII,a-b) çizgisel verilen göz kapakları, yarı silindirik burun, kapalı dar ağız açısından benzerlik göstermektedirler.

Yerel üretimi olduğu düşünülen eserler arasında tipolojik açıdan farklılıklar bulunsa da duruş açısından benzerlikler söz konusudur. Oturan erkek Heykelleri (Lev.XVII,a-c; Lev.XVIII,a-b), (Lev.XXXII,a-c), Asker Steli(Lev.XLV), Niş İçinde Adam Stelinde (Lev.XLIV) sağ elin sol göğse uzandığı görülmektedir. Bu duruma sebep olarak eserlerin kopya edilmesi önerilebilir.

Sonuç olarak bu çalışmayla birlikte, heykel çalışmalarında özellikle yerel malzemenin tanımlandırılması, ikonografik olarak sınıflandırılması ve tarihlendirilmesi yapılmaya çalışılmaktadır.Müze kataloglandırmasını içeren diğer çalışmalarda özellikle parçaların karşılaştırılması açısından bu tez önem teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

- Ajootian, A. (1996). Praxiteles. O. Palagia ve J. J. Pollit(Ed.), *Personal Styles in Greek Sculpture* içinde (ss. 91-130). Cambridge University Press.
- Aurenhammer, M. (1990). *Die Skulpturen von Ephesos Ideal Plastik I*. Wien: Österreichischen Akademie der Wissenschaften Verlag.
- Bellido y Garcia, A . (1949). *Esculturas Romanas de Espana y Portugal*, Madrid.
- Berges, D. (1986). *Hellenistische Rundaltäre Kleinasiens*. Freiburg.
- Bieber, M. (1962). The Copies of the Herculaneum Woman, *Proceedings of the American Philosophical Society* , 106/2, 11-134.
- Blinkenberg, C. (1933). *Knidia: Beiträge zur der Praxitelischen Aphrodite*. Kopenhagen: Levin & Munksgaard.
- Bothmer, D. V. (1957). *Amazons in Greek Art*. Oxford: Clarendon Press.
- Budde,L. ve Nicholls,R. (1964). *A Catalogue of the Greek and Roman Sculpture in the Fitzwilliam Museum Cambridge*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Comstock, M. B. ve Vermeule, C. C. (1976). *Sculpture in Stone, The Greek, Roman and Etruscan Collections of the Museum of Fine Arts Boston*. Boston.
- Catling, H. W. , ve Waywell, G.B. (1977). A Find of Roman Marble Statuettes at Knossos, *The Annual of the British School at Athens*, Vol. 72, 85-106.
- Çalık, A. (1997). *Roman imperial sculpture from Cilicia*. University of London King's College. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

- Doğanay, O. (2005). *Germanikopolis (Ermenek) Çevresinin Tarihi Coğrafyası ve Eserleri*. Konya Selçuk Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Durugönül, S. (1989). *Die Felsreliefs im Rauhen Kilikien*. Oxford.
- Durugönül, S. (2003). Sitzstatuen im Museum von Silifke, *Archäologische Anzeiger*, 2003/2, 107-118.
- Eğilmez, E. T. (1980). *Darstellungen der Artemis als Jägerin aus Kleinasien*. Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Eule, J. C. (2001). *Hellenistische Bürgerinnen aus Kleinasien*, İstanbul:Tarih, Arkeoloji, Sanat ve Kültür Mirasını Koruma Vakfı.
- Fejfer, J. (2008). *Roman Portraits in Context*, Berlin: Walter de Gruyter.
- Filges, A. (1999). Marmorstatuetten aus Kleinasien. zu Ikonographie, Funktion und Produktion antoninischer, severischer und späterer Idealplastik *İstanbul* *Mitteilungen*, , 49, 377-431.
- Follette, L. L. (2001). The Costume of the Roman Bride. J. L. Sebesta ve L. Bonfante(Ed.), *The World of Roman Costume* içinde (ss.54-65). The University of Wisconsin Press.
- Gaitsch, W. (1978). *Römische Werkzeuge*, Stuttgart: Waiblingen Druckhaus.
- Giuliano, A. (1981). *Museo Nazionale Romano: Le Sculture I*, Roma.
- Goette, H. R. (1986). Antike Skulpturen im Herzog Anton Ulrich-Museum, Braunschweig. *Archäologische Anzeiger*, 4, 711-744.

- Hanfmann, M. A. ve Ramage, N. H. (1978), *Sculpture from Sardis: The Finds through 1975*, Harvard: Harvard University Press.
- Havelock, C. M. (1995). *The Aphrodite of Knidos and her Successors*, Ann Arbor.
- Hiesinger, U. W. (1969). Julia Domna: Two Portraits in Bronze, *American Journal of Archaeology*, 73/1, 39-44.
- Horn, R. (1972). *Hellenistische Bildwerke auf Samos*, Bonn: Rudolf Habelt Verlag.
- Kaplan, D. (2011). Doğu Dağlık Kilikya'da Roma İmparatorluk Döneminde imar hareketliliğinin ve üretim artışının nedenleri. *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi*, 14, 117-130.
- Knoll, K. , Protzmann, H. , Raumschüssel, I. , ve Raumschüssel, M. (1993). *Die Antiken im Albertinum Staatliche Kunstsammlungen Dresden*, Mainz: Philip von Zabern Verlag.
- Korkut, T. (2006). *Girlanden-Ostotheken aus Kalkstein in Pamphylien und Kilikien*, Mainz am Rhein: Philip von Zabern.
- Kruse, H. J. (1975). *Römische weibliche Gewandstatuen des 2. Jahrhunderts n. Chr.*, Göttingen.
- L. D. C. (1934). A Statue of Roman Lady, *Bulletin of Museum of Fine Arts*, Vol 32, 75-77.
- Luca, G. D. (1984). *Das Asklepieion*, Berlin: De Gruyter.
- LIMC1/1 (1981). *Aara-Aphlad*. Zürich: Artemis Verlag.
- LIMC II/1, (1984). *Aphrodisias-Athena*. Zürich: Artemis Verlag.

LIMC V/1 (1990). *Herakles-Kenchrias*. Zürich: Artemis Verlag.

Marcade, J. (1969). *Au Musée de Delos: étude sur la sculpture hellénistique en ronde bosse découverte dans l'île*. Paris: E. De Boccard.

Massner, A. K. (1982). *Bildnisangleichung Untersuchungen zur Entstehungs- und Wirkungsgeschichte der Augustusporträts (43 v. Chr.-68 n. Chr)*. Berlin: Gebr. Mann Verlag.

Meischner, J. (2003). Die Skulpturen des Hatay Museums von Antakya, *Jahres Buch Deutschen Arch*, 118, 285-339.

Milceva, R. ve Angelova, S. (2005). *Antike Skulptur in Bulgarien Band I*. Sofia: Beier und Beran.

Milner, N. P. (1988). *An Epigraphical Survey in the Kibyra Olbasa Region*. Ankara: British Institute of Archaeology.

Nardo, D. (2005). *Greek and Roman Mythology*, Detroit: Greenhaven Press.

Neugebauer, K. A. (1921). *Asklepios Ein Beitrag zur Kritik römischer Statuenkopien*. Berlin: Walter De Gruyter.

Parlasca, K. (1982) *Syrische Grabreliefs hellenistischer und römischer Zeit*. Mainz am Rhein: Philip von Zabern.

Poulsen, V. (1957). *Die Amazone des Kresilas*. Bremen: Waltern Dorn Verlag.

Pfuhl, E. , ve Möbius, H. (1977). *Die Ostgriechischen Grabreliefs*, Mainz am Rhein: Philip von Zabern Verlag.

- Reeder, D. E. (1988). *Hellenistic Art in the Walters Art Gallery*, Baltimore.
- Ridgway, S. B. (2000). *Hellenistic Sculpture II The Styles of ca. 200-100 B.C.* Wisconsin: University of Wisconsin Press.
- Riemann, H. (1940). *Kerameikos: Die Skulpturen vom 5. Jahrhundert bis in Römische Zeit*, Berlin: Walter De Gruyter.
- Siebert, G. (1982). Sur un Hermès Musée de Silifke, *Revue Archeologique* , 12/1, 273-278.
- Smith R. R. R. , ve Rattè, C. (2000). Archaeological Research at Aphrodisias in Caria, 1997 and 1998, *American Journal of Archaeology*, 104/2, 221-255.
- Stuart, M. (1939). How were Imperial Portraits distributed throughout the Roman Empire, *American Journal of Archaeology* 43/4, 601-617.
- Waelkens, M. (1982). *Dokimeion die Werkstatt der Repräsentativen Kleinasiatischen Sarkophage Chronologie und Typologie ihrer Produktion*, Berlin: Gebr.Mann.
- White, K. D. (1967). *Agricultural Implements of the Roman World*. New York: Cambridge University Press.
- Wrede, H. (1985). *Die Antike Herme*, Mainz am Rhein: Philip von Zabern.
- Wujewski, T. (1991). *Anatolian Sepulchral Stelae in Roman Times*, Poznan: Adam Mickiewicz University Press.
- Yılmaz, M. (2005). *Bozkır çevresinin (Hadim-Ahırlı-Yalıhöyük) antik ve tarihi eserleri*. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- Zanker, P. (1974). *Klassizistische Statuen*. Mainz: Philip von Zabern Verlag.

Zeyrek, T. H, Baran-Çelik, G.(2005). *Prusias ad Hypium (Kieros)*, İstanbul: Ege Yayınları.

Ziegler, K. , Sontheimer, W. (1964). *Kleine Pauly*. Stuttgart: Alfred Müller Verlag.

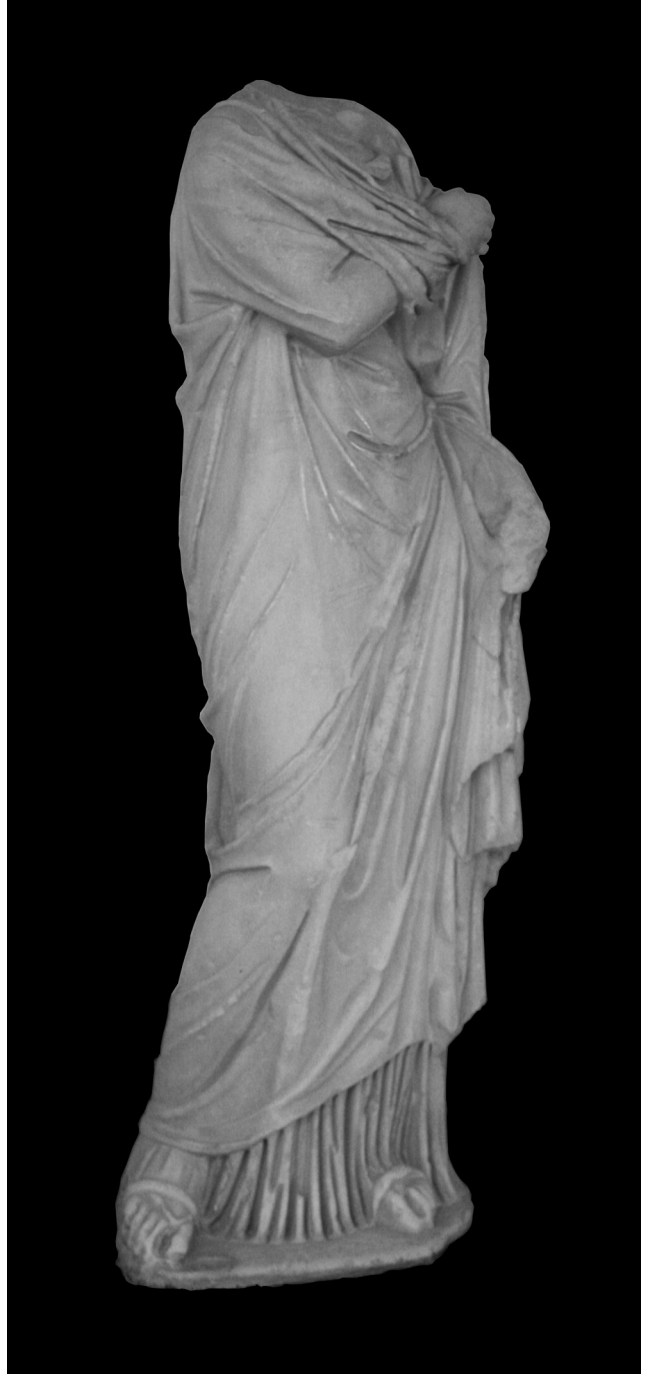
Ziegler, R. (2008).Die Prägungen der kilikischen Stadt Anemurio, *Sammlung Köhler-Osbahr, Band III/3*, Duisburg.

LEVHALAR

LEVHA I

a

b

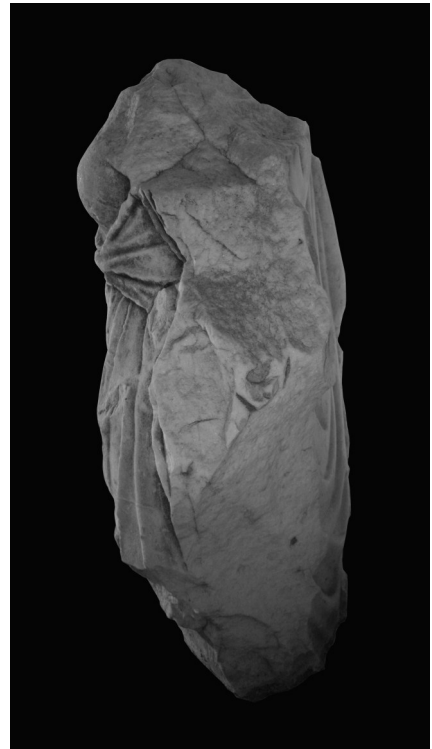
LEVHA II

a

b

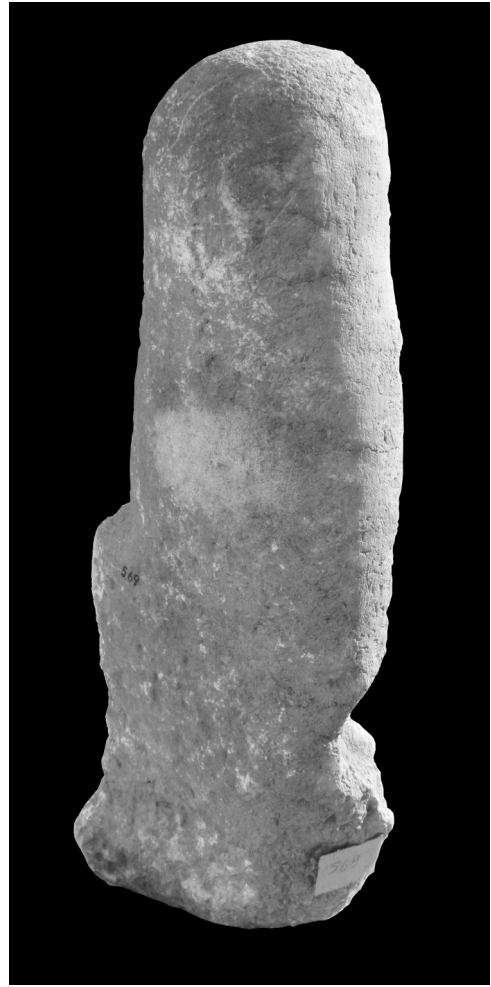

c

LEVHA III

a

b

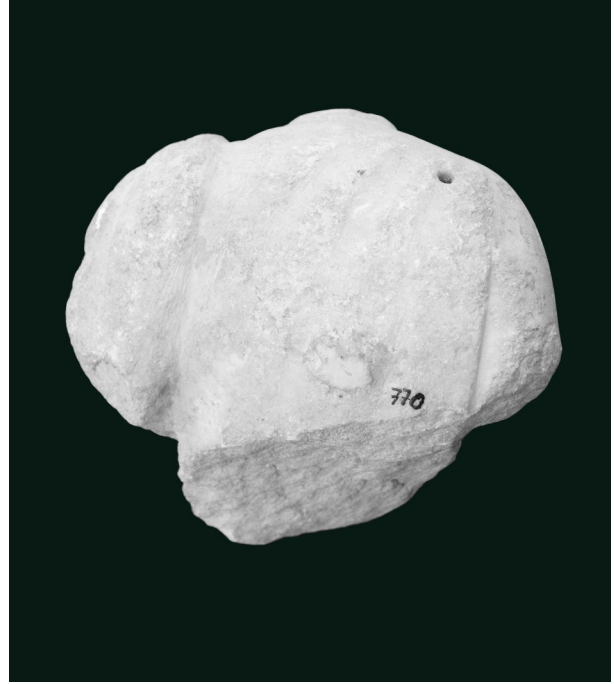

c

LEVHA IV

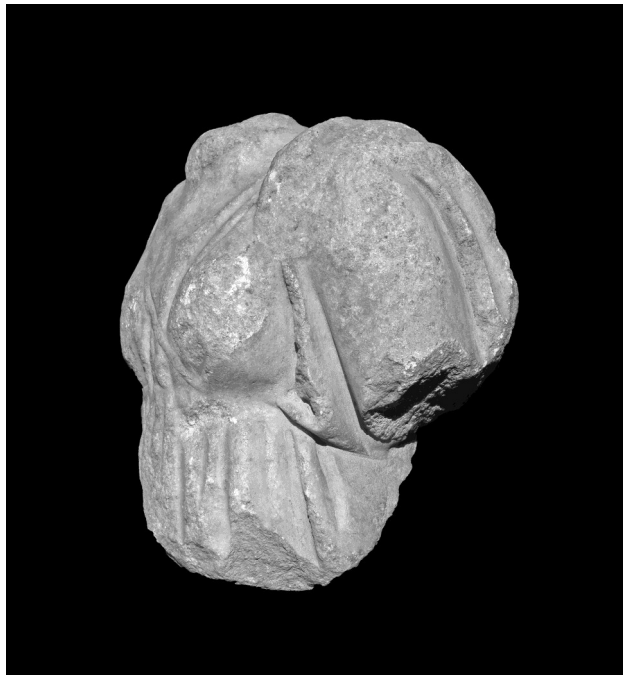
a

b

c

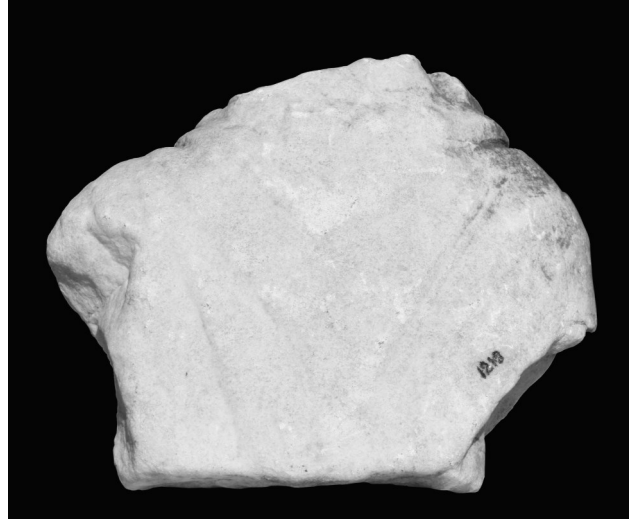

d

LEVHA V

a

b

c

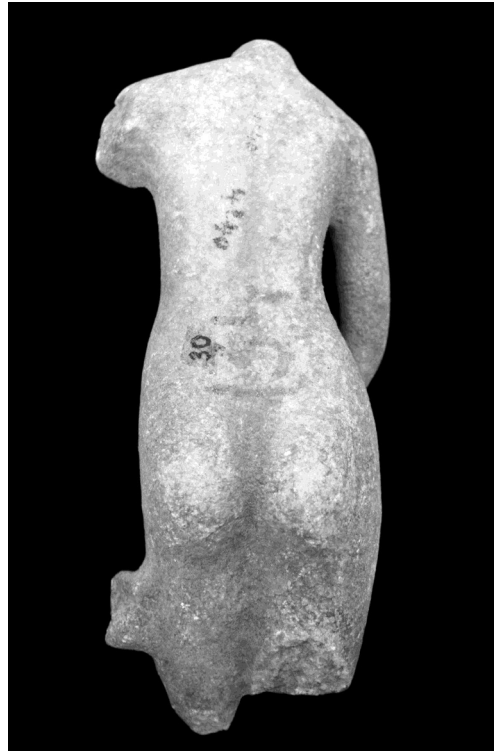

d

LEVHA VI

a

b

c

d

LEVHA VII

a

b

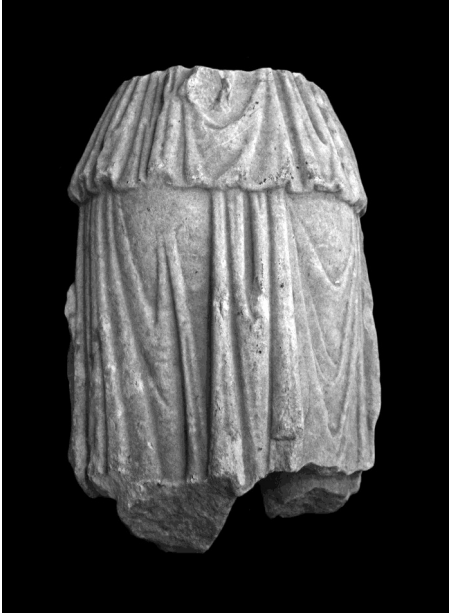

c

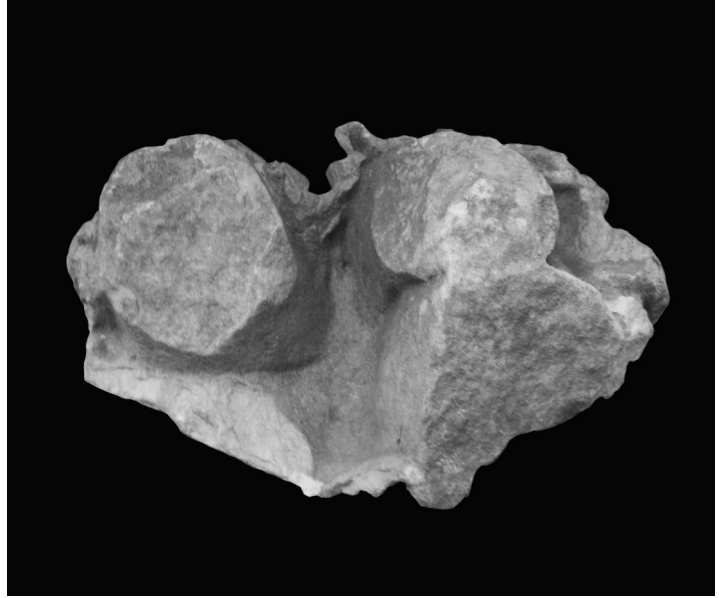

d

LEVHA XIV

a

b

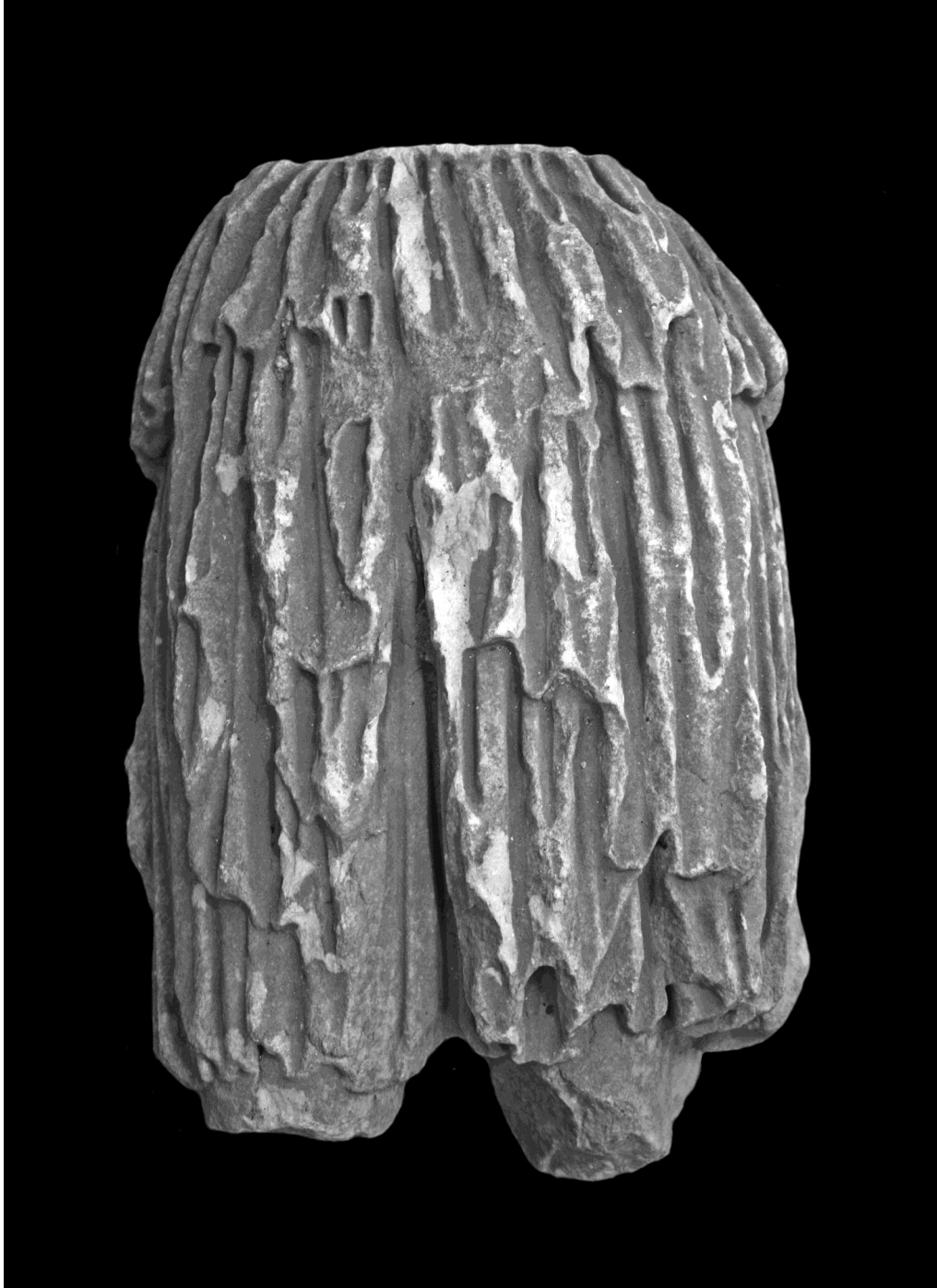

c

d

LEVHA IX

LEVHA X

a

b

LEVHA XI

a

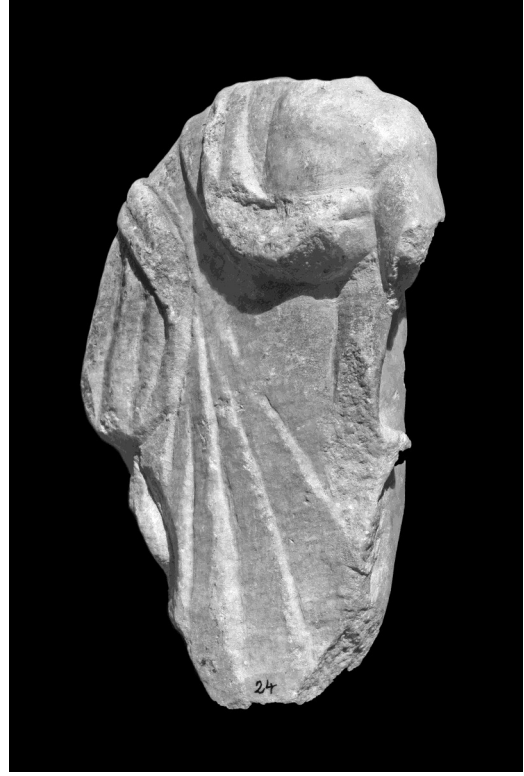

b

LEVHA XII

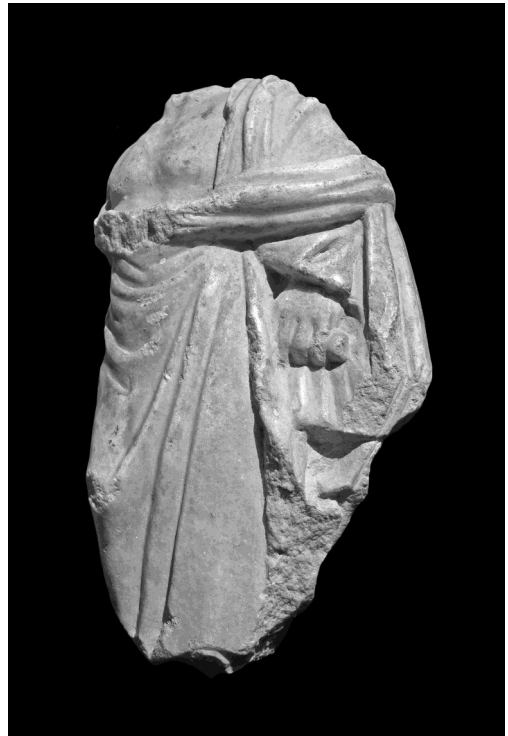
a

b

c

d

LEVHA XIII

LEVHA XIV

a

b

c

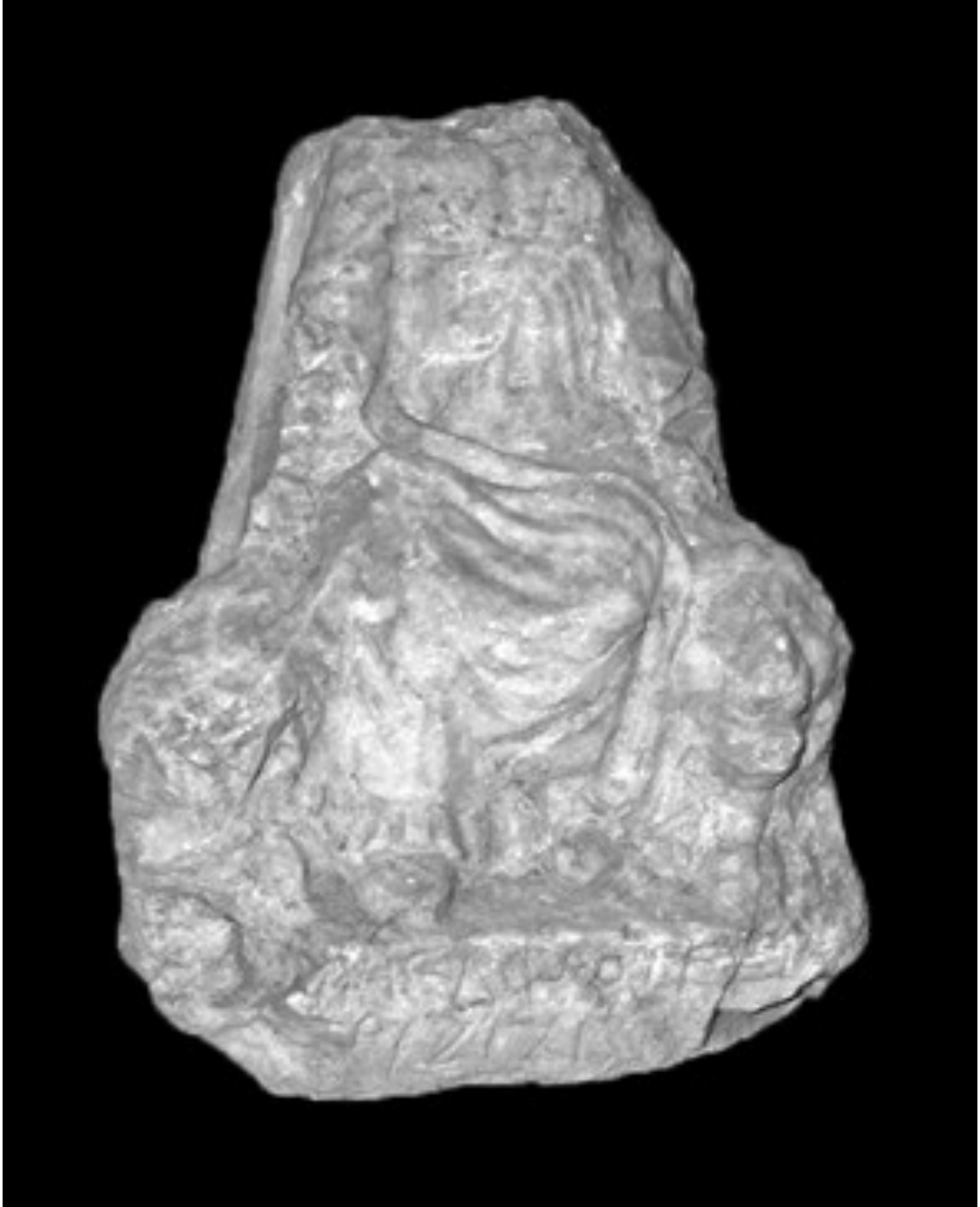

d

LEVHA XIII

LEVHA XVI

LEVHA XVII

a

b

c

LEVHA XVIII

a

b

LEVHA XIX

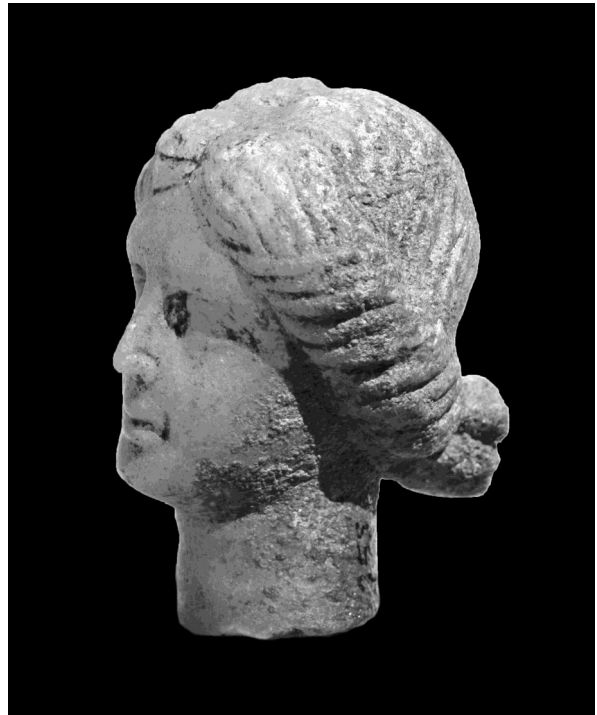
a

b

c

d

LEVHA XX

a

b

c

d

LEVHA XXI

a

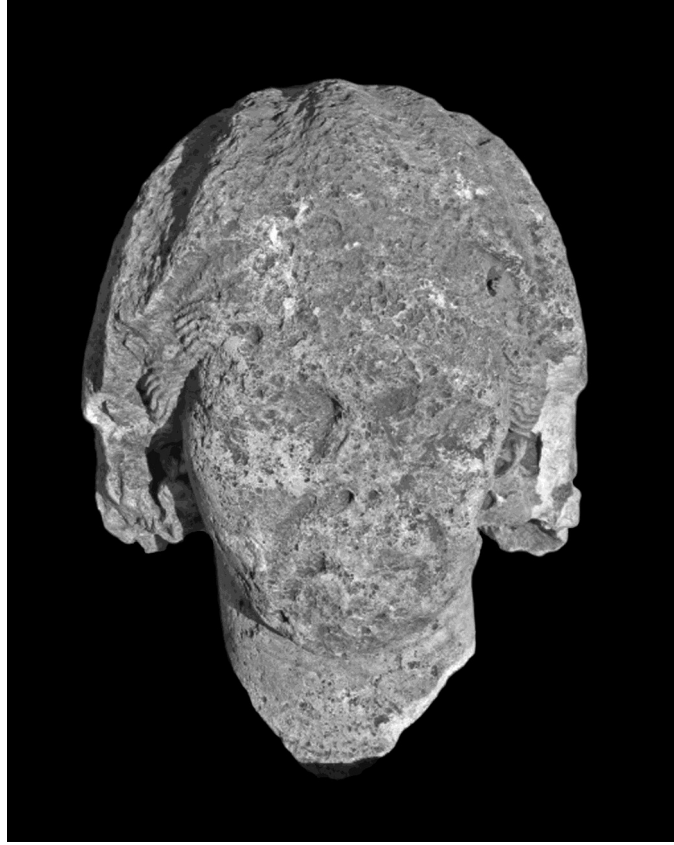

b

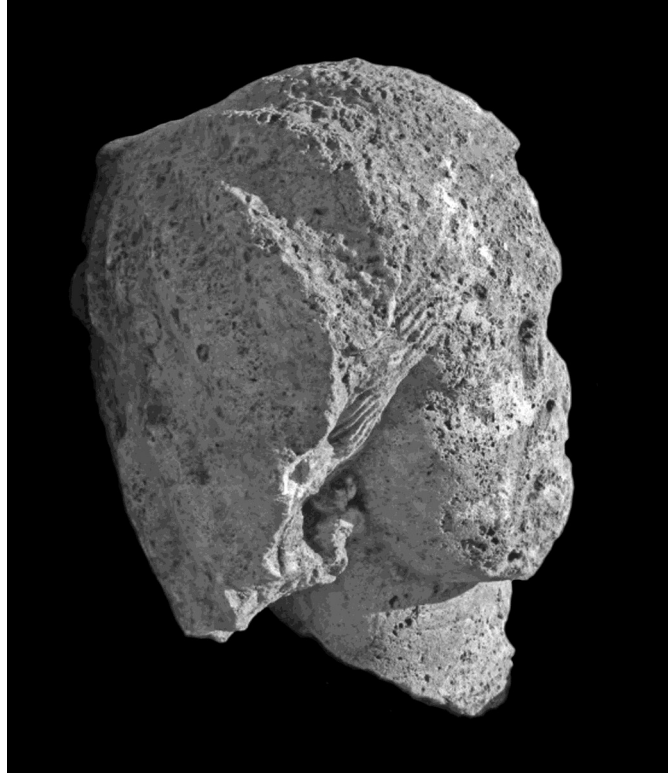

c

LEVHA XXII

a

b

LEVHA XXIII

LEVHA XXIV

a

b

c

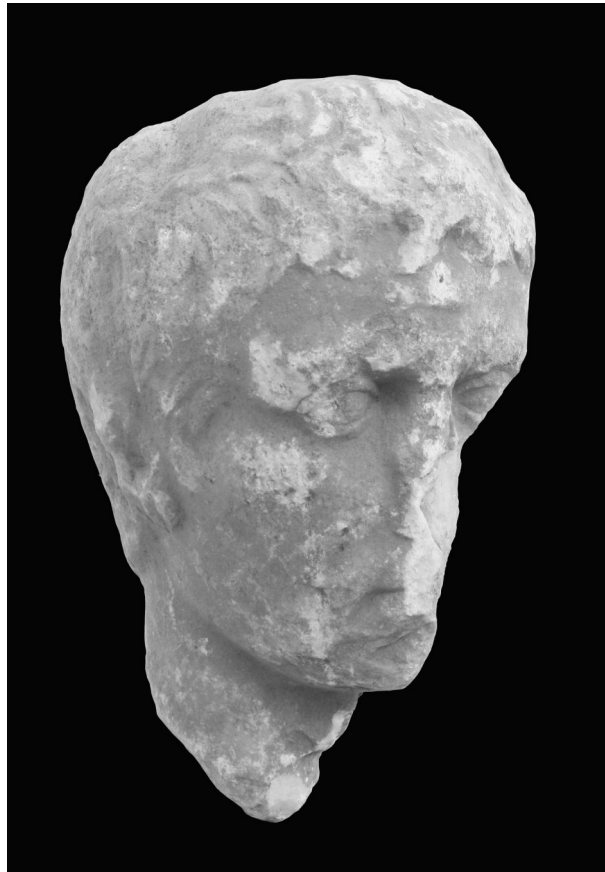

d

LEVHA XXV

a

b

LEVHA XXVI

a

b

c

d

LEVHA XXVII

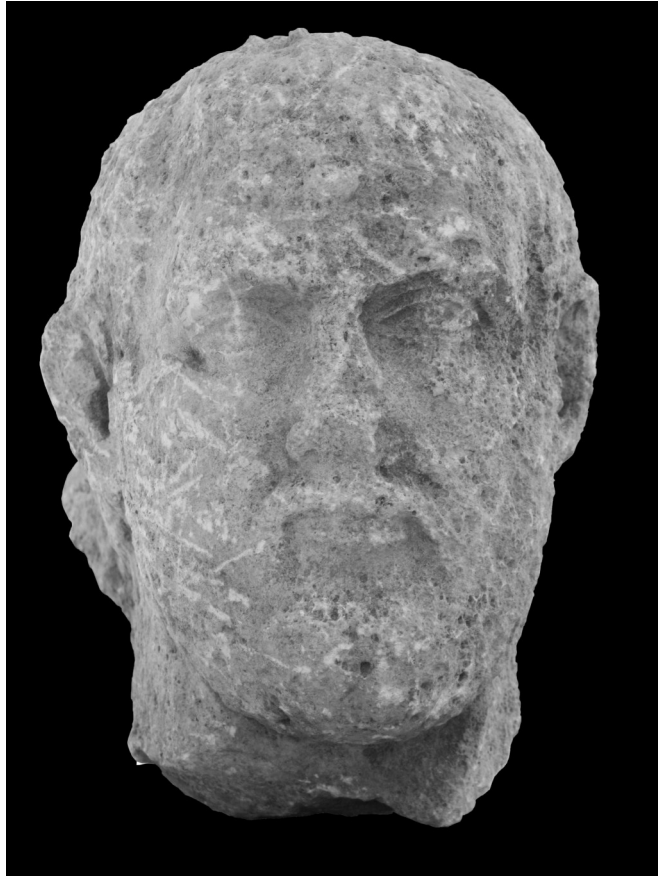

a

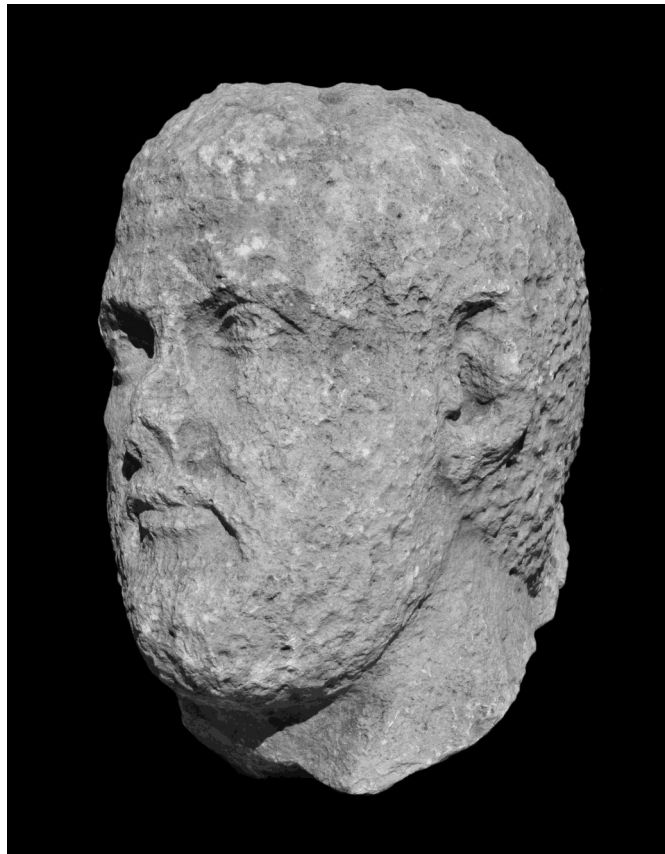

b

LEVHA XXVIII

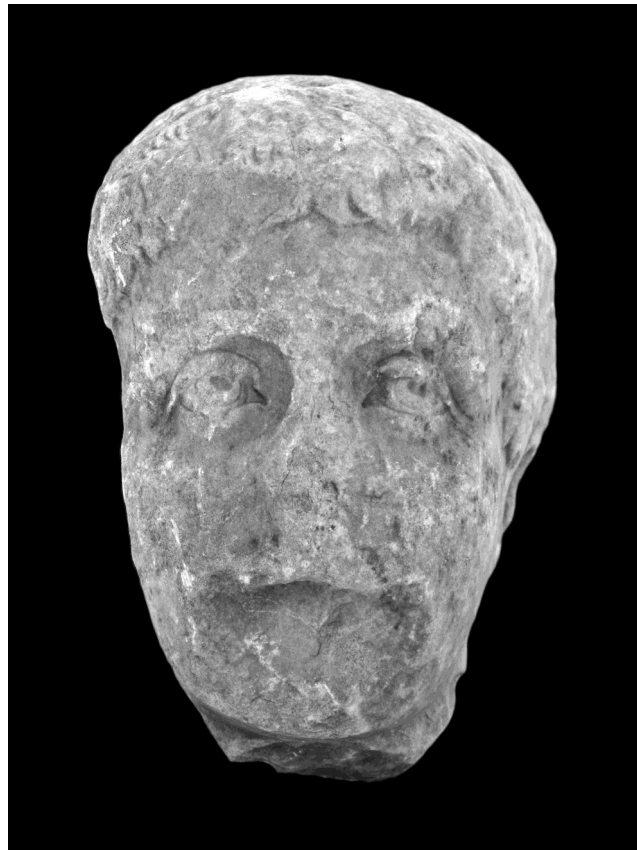

a

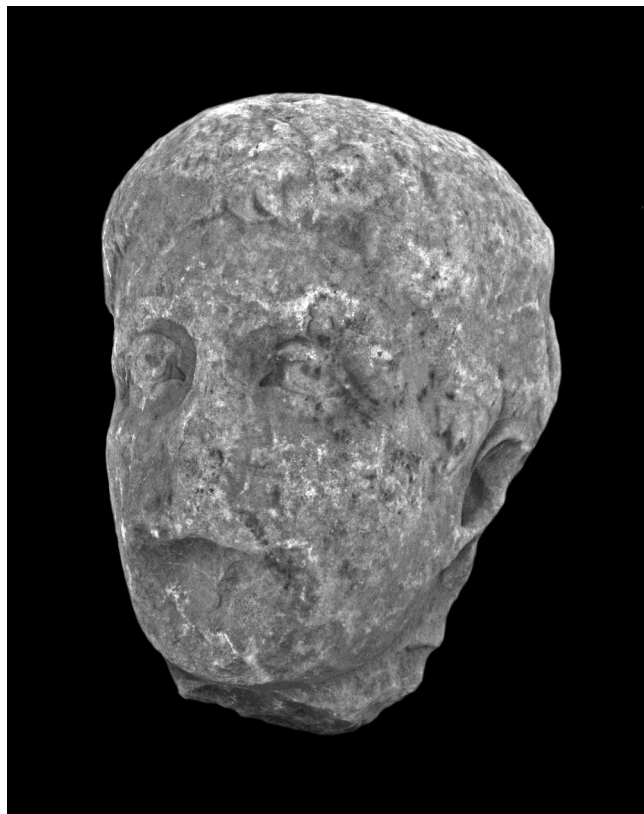

b

LEVHA XXIX

a

b

LEVHA XXX

a

b

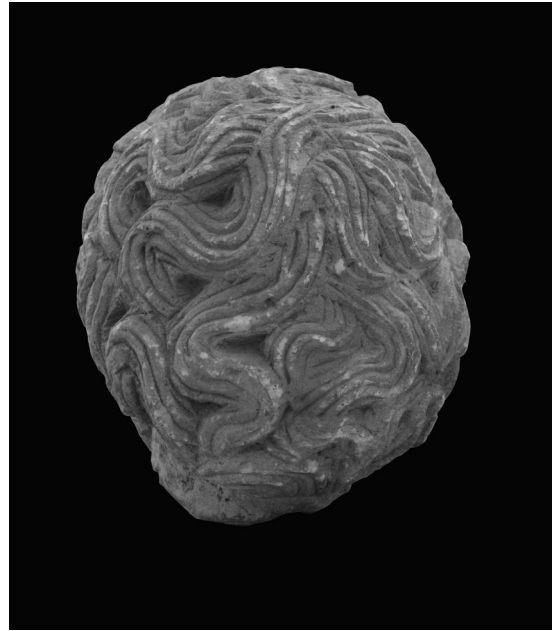

c

LEVHA XXXI

a

b

c

d

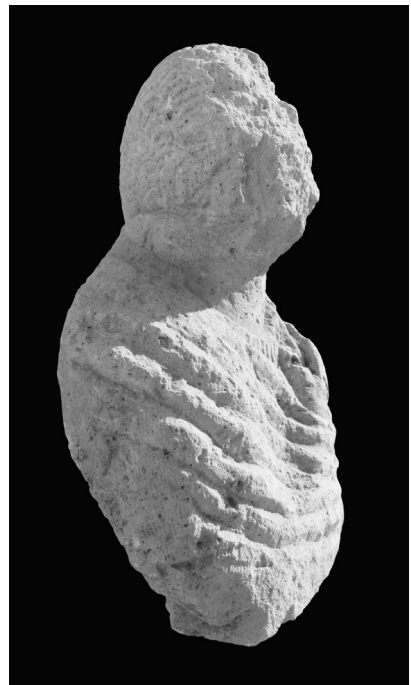
LEVHA XXXII

a

b

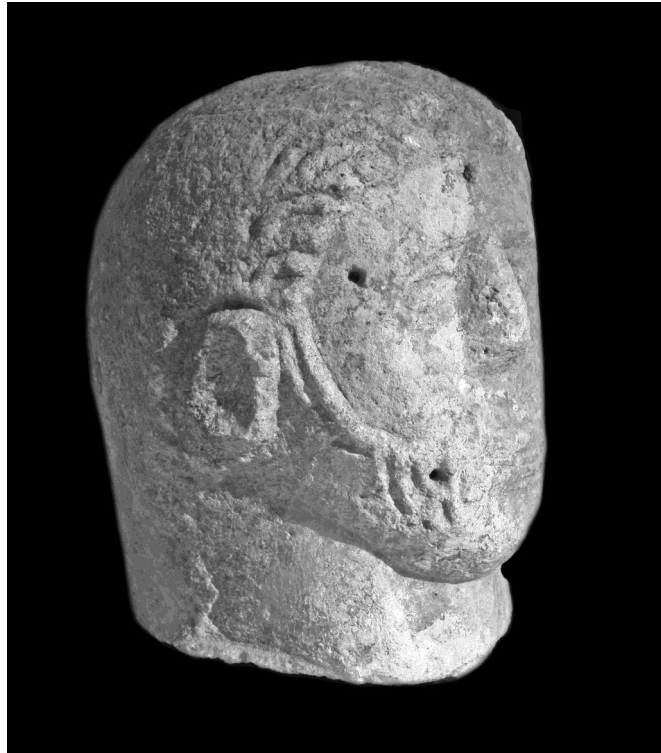

c

LEVHA XXXIII

a

b

LEVHA XXXIV

a

b

LEVHA XXXV

a

b

LEVHA XXXVI

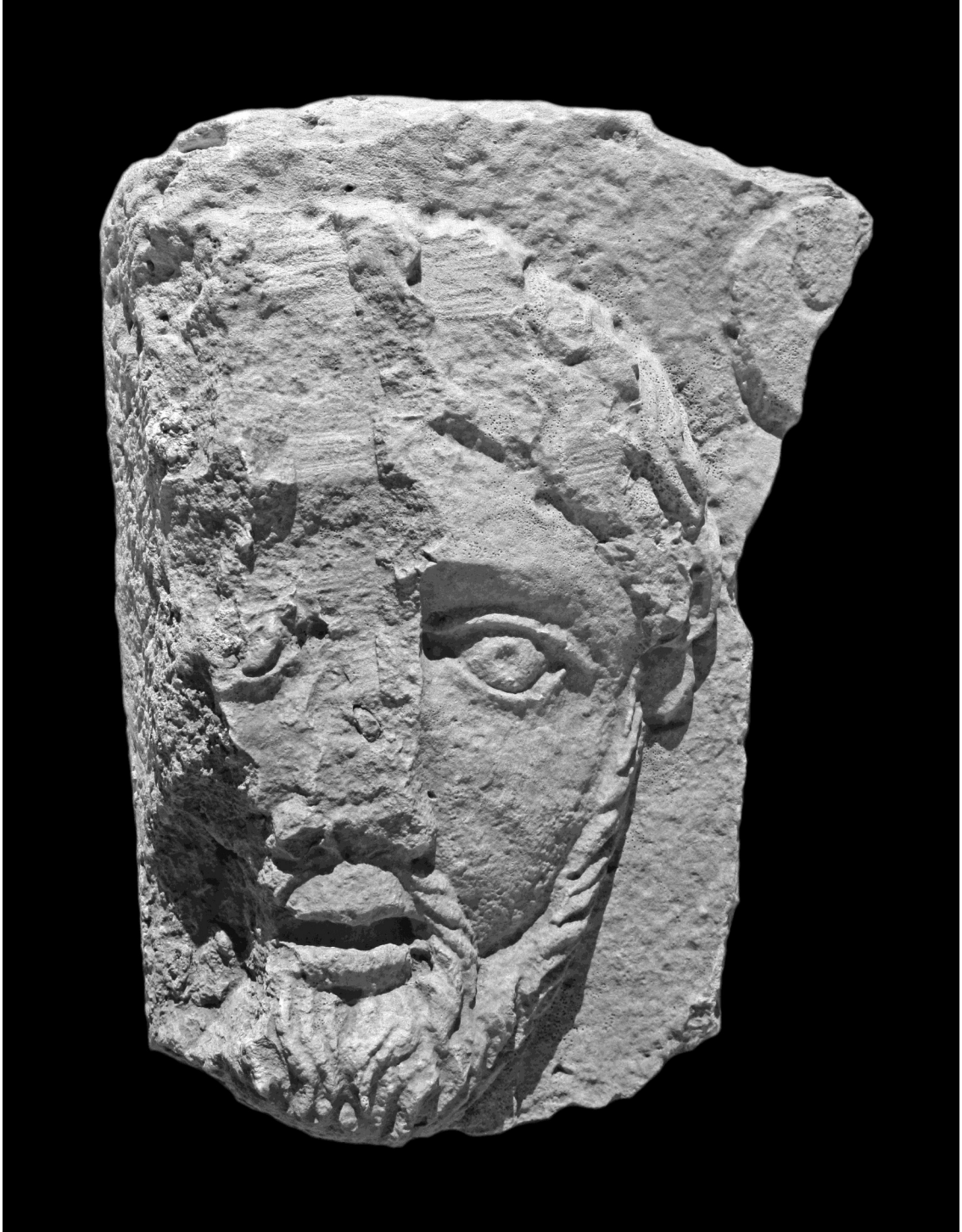

a

b

LEVHA XXXVII

LEVHA XXXVIII

LEVHA XXXIX

LEVHA XL

LEVHA XLI

LEVHA XLII

a

b

LEVHA XLII

LEVHA XLIV

LEVHA XLV

LEVHA XLVI

